

YENİ ÇAĞ

- xx: Barış ve silâhsızlanma sorunları
- F. F rnberg: Çağdaş kapitalizmin çelişkileri
- D. Nemes: Macaristan'da iktidar uğrunda verilen sınıf savaşımından bazı dersler
- V. Afanasiev: SSCB'de bilimsel toplum yönetiminin bazı görünümleri
- K. Hager: Partinin ve halkın güvenilir pusulası
- A. Vieuguet: Yığın hareketinin öncü kolu
- M. Rossi: Halkın partisi sosyalizm savaşımında

Ozel sayfalar

- xx: TKP Merkez Komitesinin Ürdün kom n st Partisi Merkez Komitesine mesajı
- A. Saydan: Kazanımları savunma sorunu

10 (148)
Ekim
1976

Barış ve silâhsızlanma problemleri

Son zamanlarda, silâhlanma yarışına karşı, silâhsızlanma uğrunda savaşım cephesinin bir hayli genişlediği göze çarpıyor. BMT Genel Kurulu dönem toplantılarında ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı oturumlarında bu sorunlar üzerinde büyük bir dikkatle duruldu. Toplumsal güçler eylemlerini epey artırdılar. Dünya Barış Konseyi'nin yeni Stokholm Çağrısı'na imza toplama kampanyasının başarısı bunun parlak bir belirtisi oldu. Berlin'de yapılan Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı, işçi sınıfının ve geniş emekçi yığınlarının silâhlanma yarışına son verilmesi için, uluslararası gerginliğin azaltılması çabalarında daha ileri gidilmesi için yürüttükleri savaşıma yeni yönler verdi ve atılımlar kazandı.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, silâhsızlanma savaşımı konusunun güncelliğini gözönünde bulundurarak bu problem üzerinde bir görüşme örgütledi. Görüşmeye şu parti ve kurumların temsilcileri katıldılar: H. KELLNER – Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu mensuplarından; A. KOHEN – Arjantin gazetecisi; W. MULTAN – Polonya Uluslararası İlişkiler Enstitüsü bilimsel sekreteri, doçent; E. PRIMAKOV – SSCB Bilimler Akademisi aday üyesi ve SSCB Bilimler Akademisine bağlı Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü müdür yardımcısı. Görüşmeye ayrıca dergiye bağlı Barış ve Demokratik Hareketler Problemleri Komisyonu'nun şu üyeleri katıldılar: Z. KARKABI – İsrail Komünist Partisi MK Sekreteri ve dergideki temsilcisi; H. CARRERA – Venezüela Komünist Partisi MK üyesi ve dergideki temsilcisi; W. NKOSI – Güney-Afrika Komünist Partisi temsilcisi; J. PITTMAN – ABD Komünist Partisi MK Politik Bürosu üyesi ve dergideki temsilcisi; H. SAFARI – İran Halk Partisi MK Yürütme Bürosu üyesi ve dergideki temsilcisi . . .

Görüşmeye katılanlar, yapılan fikir değiş tokuşu boyunca, süregelen silâhlanma yarışının ana nedenlerini çözümlemeye, askersel yumuşamaya karşı duranların ideolojik «kanıtlar»ının içyüzünü açığa vurmaya, silâh-

lanma yarışının azaltılması yolunda ilk başarıları ve atılması olanaklı daha ileri adımları, silâhsızlanma uğrunda komünistlerin yürüttükleri savaşımın perspektiflerini gözden geçirmeye çalıştılar.

Silâhlanma yarışının ana nedenleri

Görüşmeye katılanların belirttikleri gibi, dünyanın ilk sosyalist devletinin ortaya çıkmasından çok önce başlamış olan silâhlanmanın, silâh yığmanın nedenleri, kapitalist toplumun kendi iç niteliğinden ileri geliyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği'ne ve diğer sosyalist ülkelere dayatılan silâhlanma yarışı da, kaynakları ve sınıfsal özlüğü bakımından, keza kapitalist tekeller sisteminin, bunların gericiliğinin ve bencil çıkarlarının dolaysız ürünüdür. Silâhlanma yarışı, bütün dünya devletlerinin yılda 300 milyar doları bulan alabildiğine büyük harcamalar yapmalarını gerektiriyor.

E. Primakov şöyle dedi: Bugün eğer insanlığın büyük çoğunluğunun barış istemesine karşın silâhlanma yarışı hâlâ devam edebiliyorsa, bu, askersel-sanayi komplekslerinin silâhlanmada alabildiğine çıkarları olmasından, bunların temsilcilerinin kapitalist ülkelerde izlenecek politikanın belirlenmesine katılmalarından, hem de bazan çok aktif biçimde katılmalarından ileri geliyor.

J. Pittman şunları belirtti: Birleşik Amerika'da askersel bütçenin memleket tarihinde rekor denilebilecek bir düzeye (112,3 milyar dolar) çıkmasının nedenleri, memlekette militarist çevreler, en büyük bankalar ve sanayi in havacılık-uçuculuk, atom, radyo-elektronik, gemi yapımı, kimya gibi Pentagon'un elverişli anlaşmalar yapmasında çıkarları olan kolları arasında gitgide güçlenen ilişkilerde aranmalıdır.

Federal Almanya'da da, dedi H. Kellner, buna benzer bir durum görülüyor. 1976 yılında FAC'de askersel harcamalara 47,5 milyar mark (federal bütçenin % 28,5'i) ayrıldı. Strauss'un partisi Hristiyan Sosyal Birliğin yönetimindeki Bavarya örneği, tekelci sermaye ile gerici intikamcı zümrelerin ilgi ve çıkarlarını silâhlanma yarışının nasıl birleştirdiğini gösteriyor. Ülkede askersel-sanayi kompleksinin omurgası, «Messerschmitt – Bölkow – Blohm» (MBB), «Vereinigte Flugtechnische Werke» ve «Dornier AG» havacılık-uçuculuk sanayii konserlerinden oluşuyor. Bu tekellerin çıkardıkları malların % 85'i askersel siparişlerdir. MBB konserni diğer kapitalist memleketler askersel-sanayi kompleksleriyle sınıksız bağlıdır. MBB İngiliz ve İtalyan firmalarıyla birlikte «M SA-75» programını uygulamaya çalışıyoruz. Söz konusu program, «Tornoda» çok hedefli savaş uçağı üretimini öngörüyor. Bu Batı Avrupa'da askersel üretim entegrasyonunun birçok örneğinden biridir.

Görüşmeye katılanlar şunları belirttiler: Askersel üretimde entegrasyonun amacı, bir yandan sosyalizme karşı savaşımı şiddetlendirmek, öte yandan ABD askersel-sanayi tekelleriyle rekabet etmekte olan Batı Avrupa silâh fabrikatörlerinin durumlarını güçlendirmektir.

Kapitalist ülkeler arasında, dedi *H. Kellner*, Batı Alman emperyalizminin Batı Avrupa'da egemen duruma geçme çırpınısında apaçık kendini gösteren çelişkiler, silâhlanma yarışını körüklüyor. Fransız emperyalizminin FAC'nin güçlenmesine seyirci kalmak niyetinde olmadığı daha şimdiden anlaşılıyor. Fransa hükümeti önümüzdeki yıllarda askersel harcamalarını iki misli artırma plânlarını açıkladı. Hükümet Fransız yurttaşları karşısında bu hareketinin Avrupa'da «denge» gereğinden ileri geldiğini söyledi.

Emperyalistler arası rekabet yüzünden hızlanan silâhlanma yarışı, kendi payına, kapitalist devletler arasındaki çelişkilerin daha çok keskinleşmesine yol açıyor.

J. Pittman, ABD yönetici çevrelerinin askersel harcamaları artırmakla, tekellerin, kapitalizmin genel bunalımını keskinleştiren çevrimsel ve yapısal bunalımların doğurduğu ciddi güçlükleri yenmelerine yardım etmek istedikleri düşüncesinde olduğunu söyledi. ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall yoldaşın, ekonomik düşüş koşullarında 100 milyarlık bir askersel bütçe yapılmıyacak olursa, bazı büyük korporasyonların «iflâs çukuruna yuvarlanacakları» hakkındaki sözlerini aktardı. Görüşmeye katılanlar da, bir yandan, askersel bütçeleri artırma yoluyla ekonomik bunalımı yumuşatma çabalarının boşa gittiğini belirttiler.

Görüşme seyrinde bir yandan silâhlanma yarışının hızlanmasının nedenleri üzerinde de duruldu. *W. Multan* şunları söyledi: Bazı emperyalist devletler yönetici çevreleri, askersel-politik doktrinlerinde, askersel potansiye lin artırılmasını güya Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist topluluk ülkeleriyle «ilişkileri geliştirme» koşulu olarak ele alıyorlar. Vaşington'da yumuşama kavramının «kuvvet yoluyla barış» olarak yorumlanması bu yaklaşımın varyantlarından biridir. İşte, sosyalist ülkelerle yumuşama diyalogu yürüten ve bir yandan da askersel hazırlıklarını yıldan yıla artıran (!) NATO üyesi devletlerin stratejisindeki ikilik burada gizleniyor.

Silâhlanma yarışının hızlanmasının bir başka önemli nedeni de, dünyanın çeşitli kesimlerinde emperyalizmin koruyup sürdürmekte olduğu gerilimdir. Bununla ilgili olarak, *Z. Karkabi*, İsrail'in işgal ettiği Arap topraklarında zorla tutunma ve sorunun Yakın-Doğuda âdil ve sürekli barışla

(!) NATO üyesi ülkelerin askersel harcamaları hacmi 1974'te 135 milyar dolardan 1975'te 149 milyar dolara çıktı. Bu blokun 1949–1975 yılları dolaysız askersel harcamaları 2 trilyon doları buluyor. NATO üyesi her ülkenin askersel harcamalarının artışına dair veriler «Barış ve Sosyalizm Problemleri» («Yeni Çağ») dergisinin 1975 yılı 4. sayısındaki «Emperyalizmin barut depoları» başlıklı yazıda yer alıyor.

çözümüne kavuşturulması yolundaki bütün denemelere karşı direnme politikasının gizlediği tehlikeye işaret etti. İsrail'in savaş çılgınlığı silâhlanma yarışına, memlekette militarizmin gemi aزی almış olmasına dayanıyor. 1973 yılından başlayarak, memleketin askersel amaçlı harcamaları her yıl ortalama 1 milyar dolar artış göstererek 1976'da 6 milyar doları buldu. İsrail, ordunun her eri başına harcama miktarı bakımından kapitalist dünyada ikinci geliyor. Ülkenin tüm işgücünün % 25'i askersel üretimle ilişkilidir. Militarizasyonun korkunç sonuçları ortadadır: Devletin dış borçları (yabancı dövizle) 1975 yılı sonunda hemen hemen 8 milyar dolara yaklaştı. Dolaysız ve dolaylı vergiler işçi gelirinin % 70'i kadarını kapsıyor. İsrail'in son 15 yıldır güttüğü saldırgan emperyalist politika yüzünden, Yakın-Doğu kesiminde genel askersel harcamaların 8 kat artmış olması cidden düşündürücü ve endişe vericidir.

Z. Karkabi şöyle devam etti: Bizce, Yakın-Doğu bunalımının âdil bir çözüme kavuşturulmasını öngören Sovyet önerileri, özellikle SBKP XXV. Kongresince kabul edilen barış ve uluslararası işbirliği için, halkların özgürlük ve bağımsızlığı için daha öte savaşım programı, yani Yakın-Doğuda silâhlanma yarışına son verilmesine yardım sorununun ilgili devletlerce ele alınması ⁽²⁾ çağrısında bulunan program, Yakın Doğudaki askersel gerilim ocağının ortadan kaldırılması yönünde yapıcı bir yol açma hizmeti görüyor.

H. Safari, silâhlanma yarışını kızıştıran bir etken olarak silâh ticaretine değindi. Birleşik Amerika, dedi Safari, günümüz dünyasında en büyük silâh ihracatçısı haline geldi. 1974 yılı ortasından 1975 ortasına kadar, Birleşik Amerika 71 memlekete 10,5 milyar dolar tutarında savaş silâhı ve donatımı ihraç etti. Kesin olmıyan verilere göre, 1975 Temmuzundan 1976 Haziranına kadar ABD'nin silâh ihracatı 12 milyar doları buldu. Bu cümleden olarak, sağcı, tutucu rejimlerin iktidarda bulunduğu bir grup İran Körfezi ülkesine 1974'te 4,4 milyar, 1975'te 4,3 milyar dolar tutarında silâh satışı yapıldı. Birleşik Amerika da diğer emperyalist devletler gibi hareket ederek, savaş silâhı ve donatımı satarak, yeni silâhları kullanmayı öğretmek üzere yerli kadroları eğiterek, Yakın ve Orta-Doğu ülkelerine kendi iradesini dayatmaya, bunları emperyalizme bağımlı olarak elde tutmaya ve böylelikle sözkonusu ülkelerin doğal kaynaklarını ve öncelikli petrolünü sömürmeye devam etme koşulları yaratmaya çalışıyor.

H. Carrera şunları söyledi: Birleşik Amerika, yabancı ülkelere, dünyanın bütün diğer ülkelerinin silâh ihracı toplamından daha fazla silâh satıyor. Hele Lâtin Amerika'da bu ihracattan yalnız kazanç yağma bakımından yararlanmakla kalmıyor, bir yandan gerici askersel rejimleri de güçlendiriyor, devletler arasındaki ilişkilerde boyuna gerginlik yaratıyor. 1975 yılında militaristçe israf ölçüleri bakımından üç ülke önde geliyordu:

(2) SBKP XXV. Kongresi belgeleri, Moskova, 1976, s. 26.

1,3 milyar dolarlık askersel bütçesiyle Brezilya; 1 milyar dolar askersel bütçesiyle Arjantin; 496 milyon dolar askersel bütçesiyle de Venezüela . . . Lâtin Amerika devletleri zaten kıt olan bütçelerinin aslan payını silâh satınalmaya harcıyarak, gitgide daha büyük ölçüde Kuzey Amerikan emperyalizmine bağımlı duruma düşüyorlar.

Biz, dedi *A. Kohen*, Lâtin Amerika militarizminin rolünden söz ederken, bunu, içinde gitgide belirginleşen bir ayırışmaya tanık olduğumuz silâhlı güçlerin rolüyle karıştırmıyoruz. ABD silâhının yardımıyla payandalı Lâtin Amerika emperyalizminin rolü, yankiler emperyalizminin genel stratejisine cevap veren kıta sınırları çerçevesinde kalmıyor. Brezilya-Arjantin-Güney Afrika Cumhuriyeti «üçgen»inin kurulmakta olması kamuoyunda belirli bir endişe uyandırıyor. Bunun oluşması, ABD'nin en gericî zümrelerinin Güney Atlantik'i saldırı politikası yürütme üssü, ulusal kurtuluş hareketleriyle savaşım yürütme üssü haline getirme, Lâtin Amerika ve Afrika halklarının kendi doğal servetlerine buyruk olmalarını engelleyen ve tekellerin istedikleri gibi at oynattıkları bir kesim haline getirme plânlarıyla bağlıdır. Gericilik bu plânlarını gerçekleştirmek için Arjantin'de Pinochet diktası tipinden bir askersel-faşist rejim kurmaya özenen çevreleri olanca gücüyle destekleme çabası göstererek Lâtin Amerika kıtasının güney kesiminde kendine özgü bir birleştirme başarmaya can atıyor. Bir başka deyişle, ABD, bu ülkede 1976'nın 24 Martında yapılan darbeye ulaşamayan hedefleri gerçekleştirme peşindedir.

Afrika ırkçılığı, dedi *W. Nkosi*, askersel kaba güce dayanıyor, silâhlanma yarışına belbağlıyor. Beyaz azınlığın egemenliğini korumaya çalışan ırkçı yönetim askersel hazırlıklarını boyuna artırıyor. Afrika'da yeni-sömürgecilik politikası güden emperyalist devletler, Worster faşist rejimine açıktan açığa ve elaltından en modern silâhları sağlıyorlar.

Görüşme sırasında, bağımsız gelişme yolunu tutmuş birçok devlete sosyalist ülkelerin yaptıkları yardımın emperyalist silâhlanma yarışı politikası ile hiç bir ilişkisi olmadığını belirtti. Hele askersel teknik araçlara gelince, sosyalist ülkeler, ancak emperyalizmin saldırı politikasının kurbanı olmuş devletlere ve sömürgeciliği tekrar canlandırma bağımsızlık savaşımı vermekte olan ulusal kurtuluş güçlerine böyle araçlar sağlıyorlar. Bu tür yardım, sözkonusu devletlerin savunma potansiyelinin artması için bir kaynak oluyor, sömürge ezgisinden ve emperyalizme bağımlılıktan halkların kurtulmalarına yardım ediyor.

Sömürücü sınıfların bulunmadığı sosyalist ülkelerde, dedi *E. Primakov*, silâhsızlanma, her türlü savaş (nükleer ve geleneksel) bertaraf etmekle ilişkili önemli bir sorun olmakla kalmıyor, aynı zamanda yeni toplumu başarıyla kurmanın gerekli koşullarından birini oluşturuyor. Öyle ki, silâhlanma yarışına son verilmesi ve silâhsızlanma, yapıcı amaçlı nice tedbirin hayata geçirilmesi için bir hayli parasal tasarrufa olanak vere-

bilir. SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaş SBKP XXV. Kongresinde şöyle dedi: «Biz, yumuşamaya, barış içinde sosyalizm ve komünizm kuruluşunu sürdürmeye daha elverişli koşullar yaratılması yolu gözünü baktığımızı gizlemiyoruz.»⁽³⁾

H. Kellner şöyle konuştu: Gelişmiş kapitalist ülkelerin komünistleri, emekçilere, sosyalizmde silâhlanma işinden kazanç uman hiç bir sınıf olmadığını anlatmaya çalışıyorlar. Barış, yumuşama ve silâhsızlanma isteği, organikman sosyalizme özgü olup, sosyalizmin sınıfsal iç niteliğinden doğmaktadır. Ve tersine, silâhlanma yarışına düşkünlük de kazanç hırsını her şeyin üstünde tutan emperyalizme özgüdür.

Böylelikle, görüşmeye katılanlar, silâhlanma yarışını körükliyen itici güçlerin, emperyalizmin saldırgan iç niteliğinden, «soğuk harp», militarizm politikasını diriltme isteğinden, askersel-sanayi komplekslerinin ve uluslararası korporasyonların doymazlığından, neo-faşizm, ırkçılık ve yeni-sömürgecilikten oluştuğunu tespit ettiler.

Militarizmin ideolojik silâh deposu

Uluslararası gerginliği azaltmada ulaşılan düzey, barış ve sosyal ilerleme savaşçılarını esinliyor, daha da güçlendiriyor, yığınlar arasındaki saygınlık ve etkilerini artırıyor. Burjuva ülkeleri yönetici çevrelerinin gerçekçi düşünen bazı temsilcileri de yumuşamanın daha ileri götürülmesinde belirli bir yarar görüyorlar. Ne var ki, gericilik ve militarizm güçleri, dünyayı, geri geri, «soğuk harp» ve nükleer harp uçuşumu kenarında perendecilik dönemine doğru çekmeye çalışanlar, Maoistler gibi bazı çıkarlar gözeterek açıktan açığa «yeni bir harbe hazırlanma» çağrısında bulunanlar da eylemlerini artırıyorlar.

J. Pittman şöyle dedi: Silâhsızlanma düşmanlarının çevresi yeterince geniş ve ideolojik silâh deposu da oldukça çeşitli ve dolgun görünüyor. Birleşik Amerika'da bunlar arasında ırkçı ve eyalet valisi G. Wallace'nin, senatör H. Jackson'un, eski vali R. Reagan'ın yandaşları olan aşırı sağcılar da, «soğuk harp» psikolojisini koruyagelen ve değişme halindeki dünya gerçeklerine ayık görüşle yaşamak istemeyen yasama ve yürütme organları resmi kişileri de, anti-komünist eğilimli sendika önderleri de vardır. Maoistler, Troçkistler ve siyonistler, yumuşamaya karşı girişilen savaşmada gitgide artan bir iştahla en kirli işi yükümleniyorlar. Askersel harcamaları artırmanın ABD için yaşamsal bir gereklilik olduğu fikrini aşılarak yığın-sal bilinçle oynamayı öğrenmiş olan Pentagon'un ve tüm askersel-sanayi kompleksinin yürüttükleri propaganda kampanyaları çok büyük ölçüler alı-

⁽³⁾ SBKP XXV. Kongresi belgeleri. Moskova, 1976, s. 33.

yor. Bu militarist çevreler, daha şimdiden, 1970'lerin sonunda Pentagon'un bütçesinin 150 milyar dolara çıkarılması gerektiği fikrine halkı alıştırmak istiyorlar.

Barışın düşmanları emekçilerin işlerini ve gündeliklerini kaybetme korkusunu da sömürüyorlar. Bununla ilgili olarak, *H. Kellner*, gelişmiş kapitalist ülkeler emekçileri arasında yayılan demagojik tez üzerinde, yani silâhlanma yarışının toplumun yararına olduğu, zira istihdamı belirli düzeyde tuttuğu düşüncesi üzerinde durdu. Bunlar yeni «kanıtlar» değildir. Daha 1913 yılında Almanya'da prof. R. Hoeniger diye birinin yazdığı «Alman askerlik davasının iktisadi önemi» adlı bir kitap çıkmıştı. Bu kitapta, askersel harcamaların artması öğülüyor ve bu artışın memleket ekonomisi üzerindeki hayırlı etkisi kanıtlanmaya çalışılıyordu. V. İ. Lenin bu teze gereken karşılığı vererek şunları yazdı: «Göbeği militarizme bağlı bir boşboğaz, harp harcamalarının hiç de kayıp sayılamayacağını, çünkü paraların kaldığını ve büyük kazançlar sağladığını kanıtlamaya kalkışıyor.»⁽⁴⁾ Şimdiki bunalım ve büyük ölçüler alan işsizlik koşullarında sosyal demagoji daha da alıp yürüyor. Bu demagoji, bazı sendika yöneticilerinin görüş ve tutumlarının da yardımıyla, belirli bir etki yapıyor. Bu cümleden olarak, Batı Almanya'da harp sanayii alanında üretim yapan fabrikaların yöneticileri, Başbakan H. Schmidt'e gönderdikleri mektupta, silâhlanma harcamalarının kısıtlanmasından sakınılmasını salık veriyor ve dış ülkelere silâh ihracının artırılmasını istiyorlardı.

Görüşmede belirtildiği gibi, böyle bir görüş politik miyopluktan başka bir şey değildir ve işçilerin çıkarlarına aykırıdır. *J. Pittman* şöyle konuştu: ABD, FAC, Fransa, İngiltere ve Belçika'da silâhlanma harıl harıl devam ediyor. Ne var ki, bu memleketlerin bir yandan da içinde bulunduğumuz onyılin en yüksek işsizlik düzeyine ulaştıkları görülüyor. Hayat, büyük askersel harcamaların işsizliği durdurmaya yol açabileceği düşüncesinin doğru olmadığını gösteren başka örnekler de veriyor. ABD hükümetinin resmi verilerine göre, 1 milyar dolarlık harcama askersel sanayide 66 bin yeni işyeri açıyor, ama endüstriyel donatım üretimine yatırılan aynı miktarda para 73 bin, yapıcılıkta 77 bin, tüketim maddeleri üretiminde 82 bin işçinin istihdamını sağlayabiliyor.

W. Multan dedi ki: Silâhsızlanma fikrine karşı gelenler, anti-komünizm, anti-sovyetizm, şovenizm ve milliyetçiliği körüklemeye büyük bir önem veriyorlar. «Sovyet tehlikesi» «gerekçe»si hâlâ epey yaygındır. Silâhlanma yarışının yandaşları giderek artan askersel harcamaları haklı göstermeye çalışarak, dünya kamuoyunu, bunun «savunu tepkisi» olarak yapıldığına, zira Sovyetler Birliği'nin «devrim ihracı» peşinde olduğuna ikna etmeye çalışıyorlar. Bu da yeni, ya da özgün bir «görüş» sayılamaz. Sosyal ilerleme düşmanları, devrimci ve ilerici güçlerin her etkisini Sovyetler Bir-

(4) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, s. 28, s. 179.

liği'nin askersel müdahalesiyle kazanılmış gösterme çabasına düştüler. Bu kanıt Küba ve Portekiz bakımından, giderek Angola bakımından da böylece ileri sürülüyordu. Komünist tehlikesi efsanesi, yumuşama düşmanlarının uluslararası blokunu sıkı bir birlik ve dayanışmayla perçinlemek için de kullanılıyor.

Burjuva propagandası, emperyalist devletlerin rekor düzeye çıkan askersel bütçelerini, bir de Batı'nın «askersel zayıflığı» konusunda «felsefe» yaparak temellendirmeye çalışıyor. Bu konuda *Z. Karkabi, H. Carrera, H. Kellner* ve *W. Multan*, son zamanlarda silâhlanma yarışının sınırlandırılmasını öngören bazı anlaşmaların güya «sosyalist ülkelere tekyanlı üstünlük» verdiği savının, bu asılsız söylentinin daha sık ileri sürüldüğüne işaret ettiler. Bu türden kanıtların, stratejik silâhların sınırlandırılmasını öngören SALT-1 görüşmeleri ⁽⁵⁾ çerçevesinde imzalanmış bulunan Sovyet-Amerikan anlaşmalarıyla ilgili olarak ortaya atıldığını söylediler. Söz alanlar bu tezi silkip attılar ve askersel amaçlı araçları yıldan yıla artıran bazı Batı devletlerinden ayrımlı olarak, Sovyetler Birliği'nde artık birkaç yıldır savunma harcamalarının hep aynı düzeyde bırakıldığını, 1960 yıllarında SSCB'nin tekyanlı olarak silâhlı güçlerinde azaltma da yaptığını belirttiler.

A. Kohen şöyle dedi: Latin Amerika ülkelerinde stratejik silâhların sınırlandırılması konusunda ve diğer sorunlar üzerindeki Sovyet-Amerikan görüşmeleriyle ilgili olarak «iki süper devlet» arasında bir «uyuşma» olduğunu savlayan Maoçu tez şişirilmeye çalışılıyor. Bazı gerici rejimler bunu çıkarıcı amaçları açısından kullanıyor, her soydan ve boydan solcular ise geniş ölçüde yaymaya çalışıyorlar. Tek sözle, sözkonusu tez objektif nedenlerle belirli güçlerin pek işine geliyor. Örneğin, bazı hükümetler ve partiler, SSCB ile ABD arasındaki görüşmelerden kuşkulandıklarını ileri sürerek kendi ülkelerinde silâhlanma yarışını durmadan körüklemelerini haklı göstermek istiyorlar.

H. Safari şunları söyledi: Maoistlerin «iki süper devlet arasında uyuşma» tezinin asılsızlığı, giderek emperyalist birleşik Amerika devletleri ile dünyanın ilk sosyalist devleti olan Sovyetler Birliği'ni aynı tahtaya koymanın tutarsızlığından ötürü de apaçık ortadadır. SSCB ve ABD birbirinin *karşısı* iki toplumsal-politik dünya sisteminin ana güçleridirler ve aynı zamanda bu devletler dünya nükleer-roket potansiyelinin çoğu bölümüne sahip bulunmaktadırlar. Bu durum, stratejik silâhları sınırlama alanındaki Sovyet-Amerikan ikili görüşme ve anlaşmalarının olağanüstü büyük önemini peşinen *belirliyor*.

Bu anlaşmalara karşı çıkanlar, dedi *E. Primakov*, aslında, stratejik silâhlanma yarışına son verilmesi davasında esaslı bir etki yapabilecek çözümler aramada gösterilen affedilmez pasifliğe hizmet ediyorlar. Ama silâh-

(5) SALT: Stratejik silâhların sınırlandırılması görüşmeleri demek olan İngilizce Strategic Arms Limitation Talks sözcüklerinin başharfleri.

lanma yarışının durdurulması ve silâhsızlanma davasında çokyanlı etkin tedbirleri belirleme ve önermede ön çalışmalara ilişkin Sovyet-Amerikan temaslarından yararlanma pratiği de artık beklenen sonuçları veriyor. Bu dediğimiz, Cenevre Silâhsızlanma Komitesi'nin eylemini önemli derecede kapsıyor. Son çözümde, silâhsızlanma sürecinin çokyanlı sözleşmeye dayalı ikili anlaşmalar imzalanmasıyla bağdaştırılması gerekiyor.

Silâhsızlanma probleminin genellikle çözülemeyeceği hakkında Pekin yöneticilerinin ileri sürdükleri «kanıtlar», dedi W. **Multan**, silâhlanma yarışına son vermeye, sonra da silâhları azaltmaya yönelik temelli tedbirleri gerçekleştirmeyi engelleyici ideolojik güçlükler arasındadır. Pekin tarafından yayılan ve belirli Batı çevrelerince benimsenen görüş, yani silâhsızlanma alanında bölümsel tedbirlerin gereklik ve amaca uygunluğunu inkâr fikri ve tutumu, «ya hep, ya hiç» sloganı, aslında, silâhlanma yarışına son verilmesini önleme hedefini güdüyor.

E. Primakov şunları belirtti: Besbelli ki, genel ve tam silâhsızlanma programının hayata geçirilmesi, hertürlü yığınsal yoketme silâhının ve bu orada nükleer silâhın yoratilmasına, üretilmesine, yetkinleştirilmesine ve kullanılmasına kesinlikle son vererek probleme en temelli çözümü getirebilir. Sovyetler Birliği böyle bir program hazırlamış ve BMT'na sunmuş bulunuyor. Ama bugüne bugün bir genel ve tam silâhsızlanma antlaşması imzalanmadı. Bunun için, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist topluluk ülkeleri, silâhlanma yarışını sınırlama yönünde somut antlaşmalarla bu fikrin yavaş yavaş hayata geçirilebilmesi için ellerinden geleni yapıyorlar.

Görüşmeye katılanlar şunları belirttiler: Bugün yalnız silâhsızlanma çağrıları ve genel sloganlarla yetinemeyiz. Silâhsızlanma yarışından somut belirtiler konusunda kamuoyunu aydınlatan geniş ölçüde enformasyonla bağdaştırılmalı, askersel sanayii barışçı raylara bindirmenin sosyal problemleri çözüme kavuşturmaya yardım edebileceği gösterilmelidir. «Sovyet tehlikesi» sahteci tezinin, «iki süper devlet» yalancı teorisinin olonca içyüzüyle oçığa vurulması, milliyetçilik, militarizm ve anti-komünizm öğütçülerinin maskelerinin aloşağı edilmesi gerekiyor. SSCB ve diğer sosyalist topluluk ülkeleri tarafından bütün devrimci, demokratik ve barışsever güçlerin desteğiyle uygulanan barış programının fikrinsel içeriği en geniş kamuoyu tabokalarına maledilmelidir.

Komünistlerin probleme yanaşımı

Sosyalist ülkelerin, komünist ve işçi partilerinin, bütün demokratik ve ilerici güçlerin, dünya barışı ve halkların güvenliği için, gerginlik ocaklarının ortadan kaldırılması için, politik yumuşamanın askersel yumuşamayla bütünlenmesi için, silâhlanma yarışına son verilmesi ve silâhsız-

lanma için yürüttükleri her günkü savaşımın problemlerine görüşmede büyük ölçüde yer verildi.

Uluslararası komünist hareketi, dedi A. Kohen, daha başlangıcından itibaren, savaşların toplum yaşamından köklenip atılması ödevini ortaya koydu. Ondokuzuncu yüzyılın sonunda, F. Engels, silâhsızlama gereklik ve olanağından söz etti. Engels, binlerce kişilik orduların varlığında ve durmadan artan silâh üretiminde halklar için ciddi bir tehlike görüyordu. Netekim «Avrupa silâhsızlanabilir mi?» adlı yapıtında şunları yazdı: «Bu çıkmaz sokaktan dünyanın henüz eşini görmediği bir yıkım savaşından başka çıkış çaresi yok mudur? Ben şunu diyorum: Silâhsızlanma ve bununla birlikte barışın güven altına alınması olanağı vardır.» (*) V. İ. Lenin birçok yapıtında silâhsızlanma problemlerine sınıfsal enternasyonalist yaklaşımın, silâhsızlanma savaşımı sorunlarına ilişkin stratejik ve taktik durumların devrimciler tarafından işlenmesinde şu veya bu dönemin bütün somut-tarihsel koşullarını hesaba katmanın örneğini verdi. Lenin silâhsızlanmanın sosyalizmin ideali olduğunu belirtiyordu.

Marksist-Leninistler, dedi W. Muftan, bu problemi çözmenin karmaşık iş olduğunu daima dikkate almışlardır. Ama tarihsel iyimserlik, halkların barış içinde yaşama idealini insan sağduyusunun ergeç gerçekleştireceğine inanış da daima onlara özgü bir niteliktir. Bizim bu iyimserliğimiz, pasifist hayalcilik ve aldanışlardan arınıktır, militarist çevrelerin aktif direnişini kırmak için en etkin bir savaşım yürütme gerekliliğini küçümsemekten de uzaktır.

H. Saferi şunları belirtti: Genel ve tam silâhsızlanma savaşçılarının ön sıralarında komünist partilerinin yer almakta olmaları, derin bir objektif temele dayanıyor. Zira kapitalizmin gelişmesinin dolaysız sonucu olan militarizm, gerek uluslararası ilişkiler alanında, gerekse kapitalist dünya memleketlerinin iç politikasında en anti-demokratik, anti-komünist güç olarak beliriyor. Militarizm, başlıbaşına, bağımsız varolma haklarını savunan halkların, sömürgeciliği diriltme denemelerine karşı savaşım yürüten halkların en kötücül düşmanıdır. İran Halk Partisi, hükümetin silâhlama yarışı politikasından vazgeçmesini ve bir ulusal bağımsız barışsever dış politika gütmesini ısrarla istiyor. Partimiz, bunu, emperyalizmin etkisinden kurtulmanın, ekonomik ve politik bağımsızlığı pekiştirmenin, İran'ın ve diğer Orta-Doğu ülkelerinin güvenliğini sağlamanın, sosyal ilerlemesine yol açmanın önemli aracı sayıyor.

Görüşmeye katılanların belirttikleri üzere, barış için, genel ve tam silâhsızlanma için savaşım, işçi hareketinin sınıfsal amaçlarıyla çelişmedikten başka, bu amaçlara ulaşılması için daha elverişli koşullar da yaratıyor. Komünist partilerinin belgelerinde, ulusal programlarında ve günlük çalış-

(*) K. Marks ve F. Engels, Eserler, s. 22, s. 387.

malarında, silâhlanma yarışına karşı savaşıma büyük bir yer ve önem verilmesi tamamen yasaldir.

E. Primakov şunları söyledi: SBKP Programı'nda «Uluslararası sıkı bir kontrol altında genel ve tam silâhsızlanma sürekli barışı sağlamanın temel yoludur» deniliyor. (7) Sosyalist topluluk ülkeleri, şimdi birçok devlette görülen daimi askersel harcamalar artışının yerini, bunları sistemli biçimde azaltma pratiğinin almasını sağlamaya çalışıyorlar. Sosyalist diploması, birçok ülkeler komünistleri, Sovyetler Birliği'nin önerdiği üzere bir Dünya Silâhsızlanma Konferansı'nın bir an önce yapılmasından yana olduklarını açıklıyorlar. Büyük ve küçük, nükleer silâha sahip olan ve olmayan, askersel bloklara dahil, bloksuz ve tarafsız bütün devletlerin hak eşitliğiyle katılacakları, silâhsızlanma problemlerini görecekleri ve gereken kararları alacakları böyle bir forum bütün insanlığın çıkarlarına uygun olur.

Söz alanlar şunları belirttiler: İnsanlık silâhlanma yarışını durdurmak için artık birçok önemli adım atmış bulunuyor. Barış içinde yanyana yaşama prensipleri, toplumsal düzenleri ayrı devletlerin ilişkilerinde kural haline geliyor. Gerginlik azalımı, sosyal düzenleri ayrı devletler arasında daha yüksek düzeyli işbirliği, daha düne kadar ileri sürülmesi bile birçoklarına gerçek-dışı görünen problemlerin, yani silâhlanma yarışına son verme ve bir nükleer savaş tehlikesini giderme problemlerinin politik olarak çözümüne girilmesine olanak verdi.

A. Kohen bu alanda elde edilen sonuçların önemini şöyle belirtti: Her üç alanda nükleer silâh denemelerini yasaklayan bir antlaşma; nükleer silâhı yaymaktan kaçınma antlaşması; denizlerin ve okyanusların dibinde atom silâhı ve diğer yığınsal yoketme araçları bulundurmaya yasaklayan bir antlaşma; bakteriyolojik silâhı yasaklayan bir antlaşma imzalandı. Silâhsızlanma yolunda ardıcıl bir savaşım bakımından, stratejik silâhlanmanın sınırlandırılması öngören Sovyet-Amerikan görüşmelerinin sonuçları ve özellikle nükleer savaş önleme amaçlı 22 Haziran 1973 antlaşması, roketsavar savunma sistemlerini sınırlama antlaşması, stratejik taarruz silâhlarının sınırlandırılması alanında bazı tedbirlere ilişkin geçici antlaşma, aynı zamanda 1974 yılında Vladivostok'ta imzalanan stratejik taarruz silâhlarının sınırlandırılmasına ilişkin uzun vadeli yeni antlaşma konusundaki sözleşme, barışçı amaçlı yeraltı nükleer denemeleri hakkındaki antlaşma büyük bir rol oynuyor. «Tavan» tespitleri yapılmıyorsa, 1970'lerin sonuna doğru stratejik güçlerin düzeyi şimdikinden bir hayli yüksek olabilirdi.

W. Multan şunu ekledi: Bu ve benzeri tedbir ve edininlerin ışığı altında, varılan antlaşmaların «önemsizliği» kanıtı, yani gerek silâhsızlanmanın yeminli düşmanları, gerekse silâhsızlanmanın bu alandaki ilerleme tempolarını içtenlikle doyurucu bulmayan yandaşları tarafından ileri sürülen kanıt o kadar inandırıcı görünmüyor.

(7) Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Programı. 1961, s. 59.

Diğer sözcüler de şunları belirttiler: Sözleşmeleri ve gerçekleştirilen tedbirleri küçümseme, silâhlanma yarışına son verilmesi, politik yumuşamanın askersel yumuşamayla bütünlenmesi ortak savaşımına zarar veriyor. Alınmış olan tedbirlerin önemini gerektiği gibi değerlendiren sosyalist ülkeler, bundan sonraki adımlara ilişkin görüşmelerde yüksek bir etkinlik gösteriyorlar. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, silâhsızlanma konusunda görüşmeler yapılması bakımından elverişli bir hava yarattı. Fakat, Viyana'da yapılmakta olan görüşmeler henüz halkların beklediği sonuçları vermiş değildir; kıtanın orta kesiminde silâhlı güçleri ve silâhlanmayı azaltma hedefine hâlâ varılamamıştır.

W. Multan şöyle devam etti: NATO üyesi ülkeler Viyana'da ilerleme kaydedilmesine yardım etmeyen bir tutum takındılar. Bu ülkeler, Varşova Paktı üyesi ülkelerin güya üstünlüğünü ileri sürüyor ve silâhlı güçlerin «simetrisiz» biçimde azaltılmasını istiyorlar. NATO üyesi ülkeler, 1968'de Reykjavik'te ve 1970'te Roma'da yapılan NATO Konseyi dönem toplantılarında, Avrupa'da askersel hazırlıkların kısıtlanmasına ilişkin epeyce ümit verici öneriler ileri sürmüşlerdi. Ne var ki, Viyana görüşmelerinde Batı devletleri önerilerini daralttıkça daralttılar, öyle ki önceki görüş ve tutumlarından pek az bir şey kaldı. Görüşmeleri ölü noktadan çıkarıp ilerletmek isteyen sosyalist ülkeler, Viyana'da çoktan yeni öneriler ileri sürdüler. Başlangıç olarak daha bu yıl içinde yalnız SSCB ve ABD silâhlı güçlerinin sayıca azaltılması, görüşmelere katılan diğer ülkelerin silâhlı güçleri düzeyinin şimdilik «dondurulması» ve 1977-1978 yılında azaltmaya geçilmesi bu cümledendir. Bu yönde sonuç alınması, Batı kapitalist ülkelerinde kamuoyunun gerektiği gibi hazırlanıp harekete geçirilmesine çok bağlıdır. Bu kamuoyunun seferber edilmesi ve hükümetler üzerinde baskının artırılması Viyana görüşmelerinin başarıyla ilerlemesine yardım edebilir.

Görüşmeye katılanlar, silâhların daha öte artırılıp yetkinleştirilmesine yol verilmemesi savaşımının ana yönleri üzerinde fikir değiş tokuşu yaptıktan sonra, şimdiki koşullarda yeni yığınsal yoketme silâh türleri ve sistemleri yaratmaktan vazgeçilmesinin özel bir önem kazandığı sonucuna vardılar.

Bilindiği gibi, dedi J. Pittman, Pentagon yeni yığınsal yoketme metot ve silâhları bulunmasına yol açabilecek araştırma ve incelemeler örgütlüyor. Bu durum, SSCB'nin, BMT Genel Kurulu XXX. dönem toplantısına yeni tür yığınsal yoketme silâh ve sistemleri yapıp üretilmesinin yasaklanmasını

(8) ABD basınında ve bilimsel literatüründe 1.000 megaton, yani 1 milyar ton trinitrotoluol (trotil) gücünde nükleer silâh üretimi olanağından söz eden görüşlere rastlanıyor. Birleşik Amerika'da, insan psikolojisi üzerinde fiziksel, kimyasal ve diğer tarzlarda etki yapılmasına dayanan «gen silâhı», yani sinir bozan ve felç yapan silâhın, doğal çevreyi askersel vb. amaçlarla etkilemeyi öngören geofizik silâhın yapılması için oldukça reel olanaklar bulunduğu düşünülüyor.

öngören bir anlaşma tasarısı sunmuş olmasının ne kadar vakitli bir girişim olduğunu gösteriyor.

Bunun gibi, nükleer silâhın «yayılması»na karşı savaşım da büyük bir önem kazanıyor. Görüşmede söz alanların birçoğu, 96 ülke tarafından imzalanmış olan nükleer silahı yaymaktan sakınma antlaşmasının olağanüstü önemine değindiler. Ama bu antlaşmanın bütün memleketlerce imzalanma, onaylanma ve uygulanması için yapılması gereken daha pek çok iş vardır. Çağdaş endüstriyel ve bilimsel-teknik ilerleme koşullarında, nükleer silâhı elde etme yolunu kesen bir zamanki ekonomik ve teknik engellerin artık gitgide alçaldığı, aşılır hale geldiği görülüyor. Enerji üretimini atom santralleri kurarak geliştirme yönünde çalışan devletlerin sayısı artıyor. Bundan ötürü, militarist, gerici güçlerin aktif oldukları memleketlerde elektrik santralleri nükleer yakıtının nükleer silâh üretimi için kullanılması olasılığından doğan gizil tehlike artışının dikkate alınması gerekiyor. ⁽⁹⁾

Bununla ilgili olarak, Z. Karkabi, İsrail'in nükleer silahı yaymaktan sakınma antlaşmasını imzalamaya yanaşmadığını hatırlattı. ABD basınında, İsrail'in artık küçük kapasiteli 10'dan fazla nükleer bombaya sahip olduğuna dair haberler çıktı. İsrail ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasında imzalanan son anlaşma, Güney Afrika'dan İsrail'e uranyum sağlanmasını öngörüyor. Güney Afrika Başkanı Vorster'in memleketimizi ziyaretiyle ilgili olarak İsrail Komünist Partisi bir bildiri yayımladı. Bu bildiride, İsrail militarist çevrelerinin bir atom silâhı deposu yaratmaları halinde doğabilecek büyük tehlikeye işaret ediliyor. İsrail'de, komünistlerin aktif katılımıyla, yeni Stokholm Çağrısı'na imza toplamak üzere geniş bir kampanya örgütlendi. İsrail Barış Komitesi, yurttaşları bu çağırışı imzalamaya çağırdı ve çağırışı şu iki ek maddenin de katılmasını önerdi: 1) İsrail Yakın – Doğunun nükleer silâhtan arınık bir bölge haline getirilmesi için çalışmalıdır; 2) İsrail de nükleer silâhı yaymaktan sakınma antlaşmasını imzalamalıdır.

Afrika memleketleri kamuoyu, dedi W. Nkosi, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin bir nükleer programı gerçekleştirmekte olmasından ciddi bir endişe duyuyor. İsrail'le işbirliği, atom araştırma ve incelemelerinin örgütlenmesine Batı Alman korporasyonlarının yardımı, ABD Dışişleri Bakanlığının GAC'ne iki taom reaktörü satılmasını onaylama kararı, Fransa'nın Güney Afrika ırkçılarını iki atom elektrik santrali vermeye hazır olduğunu bildirmesi, tümüyle, ırkçıların atom silâhına el atmaları tehlikesini yaratıyor.

Alman Komünist Partisi, dedi H. Kellner, FAC'nin enerjetik atom dona-

⁽⁹⁾ 1975 yılında 45 memlekette 500'den fazla atom reaktörü eylemdeydi. Bilginlerin tahminlerine göre 1985 yılında reaktör sayısı artık 2.000'i bulacak, buna göre nükleer silâh hammaddesi olarak plutonyum üretimi 1980'de 27 bin kg dan 2.000 yılında 700 bin. kg a çıkacaktır.

tımları ihraç etmesine prensip itibarıyla karşı olmasa bile, gerici rejimlere böyle donatılar verilmesini, özellikle Brezilya ve GAC'ne atom reaktörleri ihraç edilmesini protesto ediyor. 22 Mayıs 1976'da Bonn'da en azından 40 bin kişinin katıldığı ve silâhsızlanma isteğini dile getirdiği FAC tarihinin en büyük gösterisi yapıldı. Gösteri sırasında, özellikle FAC ile GAC arasında atom alanındaki işbirliği suçlandı.

W, Nkosi şunları belirtti: Belirli çevreler, öncelikle Pekin çevreleri veya Pekin yandaşı çevreler, nükleer silâh kullanımını yasaklama probleminin apayrı olarak, tekbaşına ele alınmasını isterler. Ama nükleer silâh kullanma yasağı, uluslararası ilişkilerde kuvvete başvurma yasağıyla bağlan-tısı gözetilerek ele alınmazsa, tek tek devletlere askersel üstünlük verebilir ve bu da barış davası için ciddi bir tehlike oluşturur.

Görüşmeye katılanlar, silâhlanma ve silâhların daha fazla artırılıp yetkinleştirilmesine karşı savaşımın en önemli sorunları üzerinde durarak, işçi sınıfı, emekçiler, bütün halklar yığinsal aksiyonlara geçmedikçe, silâhlanma yarışını sona erdirmeye başarı sağlanamayacağını belirttiler. Komünist partilerinin silâhsızlanma sorununa ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde ve bunları gerçekleştirmek üzere yığınların seferber edilmesinde biriktirilen deney çözümlendi. Silâhlanma yarışını sınırlandırma alanında somut tedbirlerin gerçekleştirilmesine yardım edecek koşulların yaratılmasına, komünist ve işçi partilerinin 1969 yılı Uluslararası Danışma Toplantısı önemli bir katkıda bulundu. Bu toplantının sonuç belgesinde şöyle deniliyordu: «Biz, bütün barışsever güçleri, şimdi silâhlanma yarışının yutmakta olduğu ödeneklerin emekçilerin yaşamını iyileştirmede, sağlık ve eğitim işlerini geliştirmede, azgelişmiş ülkelere yardımda kullanılması ereğiyle, askersel bütçeleri esaslı olarak azaltmak için, etkin bir uluslararası kontrol altında genel ve tom silâhsızlanmaya gitmek için yürütülen savaşımı artırıp genişletmeye çağırıyoruz.»⁽¹⁰⁾ Avrupa komünist ve işçi partilerinin Karlovi Vary (1967) ve Berlin (1976) konferanslarında, aynı zamanda kardeş partilerin diğer bölgesel toplantılarında, silâhlanma yarışına karşı, silâhsızlanma için savaşımın sorunları üzerinde büyük bir dikkatle duruldu.

Birleşik Amerika komünistleri, dedi J. Pittman, uluslararası yumuşama politikasını desteklemeye yönelik, ABD'nin yabancı ülkelerdeki emperyalist yayılışının artırılmasına karşı olan bütün tedbir ve aksiyonlara pratik olarak katılıyorlar. Birleşik Amerika Komünist Partisi bu aksiyonların bazılarının girişimcisi ve örgütçüsüdür. Biz, uluslararası gerginliğin azaltılması ve barış yönünde Amerikan halkının çoğunluğu arasında belirlemekte olan içten isteklerin silâhsızlanma amaçlı güçlü ve örgütlü bir harekete dökülmesi için reel olanaklar bulunduğu kanısındayız.

H. Kellner şunları söyledi: Alman Komünist Partisi silâhsızlanma alanın-

⁽¹⁰⁾ «Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı. Belgeler ve materyaller. Moskova, 1969.» S. 34.

daki önerilerini, yani anti-monopolist programının bir parçası olan önerileri gitgide artan çabalarla propaganda ediyor. Bu propaganda, özellikle, silâhsızlanma isteklerinin önemini işçilerin ve hizmet görevlilerinin hepsi anlamadıkları ve desteklemedikleri için de isabetlidir. AKP Bonn Kongresi, FAC yurttaşlarını, gerçekleştirilmesine federal hükümetin gerçekçi tutumunun da yardım ettiği politik yumuşamanın askersel yumuşamayla bütünlenmesi için elbirliğiyle savaşıma çağırdı. Bilindiği üzere, daha AKP Düsseldorf Kongresi (1971) FAC'nin bütün askersel kuruluşlarının toplumu malı haline getirilmesini istedi. Bununla, olağan bir millileştirme değil, bütün bu alanda (askersel kuruluşlar üzerinde sendikalar ve emekçi kolektifleri tarafından demokratik kontrol sağlanması yoluyla) işçilerin etkisinin artırılması kastediliyordu. Bu tedbir, silâhsızlanma davasını gerçekleştirmeye koşut olarak, sözkonusu kuruluşların barışçı üretim temeli üzerinde tekrar düzenlenmesine olanak verecekti.

H. Carrera dedi ki: Venezüela komünistleri, silâhsızlanma amaçlı savaşımları, Venezüela'nın ve kıtanın diğer ülkelerinin işçilerine ABD emperyalizminin karışmasına karşı, Lâtin Amerika halklarının kendi ülkelerinin doğal servetleri üzerinde kontrol hakkını tekrar elde etmeleri için yürütülen savaşımla sınıksız birleştiriyorlar. Komünist Partisinin parlâmentoda savunma bütçesi konusundaki tutumu dikkate değer. Petrol satışı gelirlerinin artmasına dayanarak, Venezüela hükümeti kısa, bir dönem içinde askersel harcamaları bir hayli artırdı. Çeşitli partilerin temsilcileri bu durumdan hoşnutsuzluklarını gayriresmi olarak belirtirlerken, yalnız komünistler parlâmentoda askersel bütçenin artırılmasına karşı açıkça oy kullandılar. Anti-komünist ve şovenist propaganda koşullarında bu oylama cesurca bir adımdı. Komünistler, petrol satışının artmasından elde edilen gelirlerin, kuşku götürür militarist projeleri gerçekleştirmek için değil, halkın yaşam düzeyini yükseltmek için harcanması gerektiğini belirtiyorlardı. Venezüela ve Kolombiya komünistleri, her iki ülke gerici çevrelerinin Venezüela Körfezi bölgesindeki petrole ilgili anlaşmazlık sorunu etrafında bir savaş psikozu yaratma ve körükleme çabalarına, proletarya enternasyonalizmi ruhunda hareketle karşı çıkıyorlar. Komünistler, bu sorunun, bütün somut-tarihsel ve hukuksal etkenler dikkate alınarak, görüşmeler yoluyla çözülebileceğini ve çözülmesi gerektiğini düşünüyorlar. Komünist Partisi, iki ülkenin barış savaşçılarının, sendikalar üyelerinin, kadın ve üniversiteliler örgütlerinin Venezüela ve Kolombiya sınırında ikili buluşma ve görüşmeler yapmalarını destekliyor. Bu buluşmalarda, iki ülke arasındaki anlaşmazlık sorununu barışçı yoldan çözüme kavuşturmanın, Lâtin Amerika kesiminde silâhlanma yarışını daha da kızıştırarak bir silâhlı çatışma olanağını gidermenin ne kadar büyük bir önem taşıdığı açıklanabiliyor.

H. Safari şunları belirtti: Silâhlanma yarışının durdurulmasından söz ettiğimiz zaman, bizim dışımızda, birtakım özel sorunları sözkonusu etmiş olmuyoruz. Yeryüzünde sosyal ilerlemenin yazgısı savaş ve barış proble-

minin çözümüne bağlıdır. Bugün ilerici güçler cephesi, yeni sosyal ve ekonomik gelişme sınırlarına ulaşmak istiyor. Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist topluluk ülkelerinin genel güvenliği güçlendirmeye yönelik politikası bu süreç üzerinde olumlu bir etki yapıyor. Biz barış ve hakların güvenliği için, silâhsızlanma için savaşım davasında proletarya enternasyonalizmi belirtisini görüyoruz.

Silâhlanma yarışına son verme davası yolunda hâlâ bir dizi objektif ve bu arada teknik güçlükler vardır, silâhsızlanma düşmanlarının yarattıkları engeller de az değildir. SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaş, «Pravda» gazetesi muhabirinin sorularına cevap verirken, başlıca kapitalist devletlerin dış politikalarının belirlenmesiyle ilişkisi olan bazı çevrelerin tutumlarını niteliyerek şöyle dedi: «Besbelli ki, Avrupa kapitalist ve işçi partilerinin Berlin'de yaptıkları konferansta açıkladıkları barış hattı, silâhlanma yarışını azaltma, yumuşama yolu, bu çevreler için iç açıcı değildir...»⁽¹¹⁾

Berlin Konferansı'nda kabul ettikleri «Avrupa'da barış, güvenlik, işbirliği ve sosyal ilerleme için» başlıklı belgede, 29 komünist ve işçi partisi, silâhlanma yarışına son verilmesi, silâhları ve silâhlı güçleri azaltmaya başlanması gerekliliğini belirttiler. Gitgide artan silâhlanma harcamalarının günden güne ağırlaşan bir yük olarak emekçilerin omuzlarını çöktüğüne dikkati çektiler. Ayrıca, bu olanakları halkların yaşam düzeyini yükseltmek için, ekonomik gerikalmışlığı gidermek için, az gelişmiş ülkelere yardımda bulunmak için kullanmanın tüm insanlığın ilerlemesine hizmet edebileceğine işaret ettiler.

Silâhlanma yarışına son verme ve silâhsızlanma için savaşım, komünistlerin ana hedeflerine uygun düşmekle kalmıyor, bu savaşım aynı zamanda sözkonusu hedeflere ulaşmanın önemli koşulunu oluşturuyor. Komünistlerin silâhsızlanma uğrunda savaşımının eylemselliği artıyor, zira bu savaşım, halkların ulusal ve enternasyonal çıkarları dikkate alınarak, proletarya enternasyonalizmi prensipleri temeli üzerinde yürütülüyor.

⁽¹¹⁾ «Pravda» gazetesi, 30 Temmuz 1976.

Çağdaş kapitalizmin çelişkileri

Friedl Fűrnberg

Avusturya Komünist Partisi MK Politbüro üyesi

Bugün tekeli sermaye sonuç belirleyici üretim alanlarında hemen hemen büsbütün egemenlik sürüyor, bu yoldan da (dolaylı veya dolaysız) kapitalizmin tüm ekonomisini kontrol ediyor. Tekeli sermayenin şu veya bu biçimde elde ettiğı gelirler, dünya burjuvazisinin kazançlarının ana bölümünü oluşturuyor. Tekeller kapitalist ölkelerde duruma egemendirler. Bunlar kendi öetleri haline gelmiş olan devletle sınıksı bağıdırlar. Tekeli sermayenin bu mutlak gücü çeşitli biçimler alıyor. Bu biçimler yerin ve zamanın somut koşullarına göre değişiyor ve çoğu halde tekellerin elden geldiğince egemenliklerini maskeleye, dünyada sosyalizmin, işçi ve ulusal kurtuluş hareketlerinin başarılarıyla meydana gelen yeni duruma uyarlanma çabalarını yansıtır.

Üretim, kâr ve sermaye birikimi çağdaş burjuva ekonomisinin en karakteristik çizgisidir. Ekonominin başlıca kaynaklarının bir avuç tekeli elinde toplanması eğilimi yalnız artmakla kalmıyor, hızlı tempolarla da büyüyor. Şimdi sermaye dünyasında artık tüm işçi sınıfının üçte ikisi 350 konsern tarafından denetlenen üretim alanında çalışıyor. Burjuvazinin ücretli emekten sağladığı kârın % 70'i de, anonim şirketler genel sayısının yalnız % 0,002'sini oluşturan bu firmalara düşüyor.

Sermayenin ve üretimin tekelleşmesi öyle bir dereceye geldi ki, kapitalist ekonomi üzerindeki kontrol (ulusal düzeyde ve uluslararası çapta), aktifleri (alacakları) sermaye dolaşımında kat kat artarak milyarlarca varan bir avuç firmanın elinde bulunuyor. Bunun sonucu olarak, milyonlarca insanı ilgilendiren kararların birbirine sınıksı kenetli birkaç aile çevresinde alındığı bir durum meydana geliyor. Örneğın, Fransa'da, «L'Humanité»de yayımlanan verilerin gösterdiği üzere, erki sınırsız tekelleler doruğu toplam 25 dev sanayi ve finans birliğinden oluşuyor. (!) FAC'de ekonominin en önemli kollarında başlıca konsernlerin olanca kaynakları 200 kadar ailenin elindedir. İtalya ve Büyük Britanya'da da benzeri bir durum vardır. Birleşik Amerika'da 500 kadar konsern sanayi üretiminin üçte ikisini denetliyor; sanayide elde edilen kazançların dörtte üçü bu konserlere düşüyor. Çağdaş kapitalizmin ekonomik problemlerini inceliyen her araştırmacı, ABD'nin, dev konserlerin egemenlik sürdüğü ve bu egemenliğin açık veya gizli biçimde yalnız tümöyle Amerikan ekonomisini değil, genellikle kapitalist dünya iktisat sistemini de kapsadığı bir memleketin klâsik örneğı olduğunu biliyor.

(!) «L'Humanité», 7 avril 1976.

Aralarında Avusturya'nın da bulunduğu daha küçük ölkeler, güçlü uluslararası konserler için en keskin bir rekabet alanıdır. Bu dev konserler bir yandan yerli sermayeyle gayet yakın ve çokyanlı ilişkiler kuruyorlar. Küçük ölkelerde otoriteli ve etkili tek tek kapitalistler veya anonim şirketler bu ilişkileri kendi yararlarına çevirmek istiyorlar. Bunlar da, partnörleri olan çokuluslu tekeller gibi, her zaman kırıycılık ve aldatmacaya başvurmaya, devleti, kanunları, iktidar kurum ve aygıtlarını, ulusal görenek ve gelenekleri kendi çıkarları için kullanmaya yatkınlık gösteriyorlar. Genellikle, yerli sermayeye (çokuluslu konserleri ayrıcalıklarıyla kıyaslanamıyacak olsa da), belirli bir çıkar sağlayan (elbette emekçilerin sırtından) anlaşmalara can atıyorlar. Tek sözle, bu konserler tarafından bütün sosyalist olmıyan dünyaya atılan ağıda irili ufaklı balıklar oynaşıyor ve konserlerin hepsi kendilerine daha büyük pay koparmaya çalışıyorlar.

Tekelci sermaye, hedeflerini daha etkin biçimde maskelemek için (hem kamuoyundan, hem de rakiplerinden), yerel durum ve koşulların özelliklerini dikkate almak, kendini bunlara uyarlamak zorunda kalıyor. Bu sermayenin Avusturya'da karşılaştığı koşullar birçok bakımdan diğer ölkelerdeki koşullardan ayrılıyor.

Vaktiyle Avusturya burjuvazisi geniş ve aynı zamanda çokuluslu bir imparatorlukta hüküm sürüyordu. Viyana, Avrupa'nın önemli bir finans merkeziydi. Bu finans merkezinin ilgi alanı memleket çerçevesinden taşıyor, öncelikle Balkanları, sonra kıtanın diğer kesimlerini de kapsayarak genişliyordu. Başlıca Avrupa devletlerinin finans sermayesiyle sıkı ilişkileri vardı. Ama o zamanlar üzerinden artık 60 yıl geçti, Avusturya küçüldü, Avusturya burjuvazisi büyük kayıplara uğradı, Avusturya finans sermayesinin eylem alanı da daraldıkça daraldı.

Ne var ki, geçmişten hiç bir şey kalmadığını söyleyemeyiz. Çünkü deney, bilgi ve bağlar yerli yerinde kaldı. Son on yılda Avusturya burjuvazisi kendine özgü politikayı gerçekleştirmekte epeyce başarı gösterdi. Bu politika, görünüşte alçakgönüllü davranarak ve kendi oransal zayıflığını belirtmeyi ihmal etmiyerek, bir yandan kendilerine dayanmak ve olanağını buldukça da aldatmak üzere, daha güçlü partnörler kazanmaktır. Kaldı ki, Avusturya burjuvazisi defalarca partnör değiştirmiş, bunu kimi zaman reel olarak beliren ekonomik veya politik baskı yüzünden, kimi zaman da partnör değiştirmekte yarar umdukça uydurma bahaneler ileri sürerek yapmıştır. Ancak dikkate değer nokta, bu burjuvazinin, eski alışkanlık ve geleneklere bağlı kalarak, daha önceki partnörleriyle ilişkilerini tamamen kesmeye kadar varmamış olmasıdır.

Avusturya burjuvazisinin doruğı «soğuk harp»ten bir hayli çıkar sağladı. Bunu ancak memleketin coğrafi durumuyla ve İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslararası durumun özellikleriyle açıklayabiliriz. Avusturya'ya yabancı sermaye akını büyük ölçüler aldı. Avusturya burjuvazisi bir yandan SSCB'-

yle ticari ve ekonomik temaslarda bulunuyor, ama bunları geliştirme ve derinleştirme zahmetine de girmiyordu. Bu tutum, burjuvazinin, memlekette sınıf güçleri oranındaki özelliklerden doğan ve kendisini iki üç misli daha ölçülü davranmaya yönelten deneyine uygundu.

Ve sonuç olarak, Avusturya burjuvazisi, 1945'teki yenilgiden sonra çabucak belini doğrulttu, o zamanlar tepesine çökmüş olan ciddi tehlikeden kurtuldu. Bunda elbette gerek ekonomik, gerekse politik bakımdan ABD tekelci sermayesinin yardımı kesin bir rol oynadı. Fakat bunda, orta tabakaları kazanmaya büyük bir özen gösteren Avusturya burjuvazisinin esnek politikasının da büyük bir önemi vardı. Burjuvazi, durum karşısında, Avusturya Halk Partisi vasıtasıyla, sanayiin (eski Alman malı kuruluşların) millileştirilmesinden yana olduğunu açıklamak gibi bir ödün vermeye bile katlandı.

Yabancı tekelci sermayeyle ilişkilerde de böyle bir esneklik gösterildi. Avusturya burjuvazisi ilkönce yalnız Amerikan tekellerinin acentası ve yardımcı olarak hareket ediyordu. Ama Batı Avrupa tekelci sermayesinin güçlenmesiyle, burjuvazinin dış ilişkiler merkezi de yer değiştiriyordu. Avusturya büyük sermayesi, bir yere kadar mevzilerini yenileyip güçlendirdikten sonra, Batı Avrupa tekelleriyle beraber ve ortak çıkarlar gözeterek hareket etmekte her olanağı kullandı, ama Amerikan desteğinden de vazgeçmedi. Doğallıkla, her şeyden önce, hem coğrafya bakımından, hem de tarihsel gelenekler gereği olarak yakınlık duyduğu FAC tekelleriyle birlikte hareket etti. Avusturya'da eski Alman malı kuruluşların millileştirilmesi işinin engelsiz olarak yapılması dikkate değer bir noktadır. Batı Alman tekelleri bu durumda «anlayış gösterdiler» ve bu işlemleri hem kendi uzun vadeli çıkarları, hem de Avusturya'nın bir burjuva devleti olarak korunması bakımından gerekli saydılar.

Avusturya büyük sermayesi (Sosyalist Partisi liderlerinin yardımıyla), yalnız millileştirilen kuruluşlarca yaratılan artık-değeri benimsiyerek kârlarını artırmasına değil, aynı zamanda rekabet savaşımından kurtulmasına yardım eden bir metot buldu. Ama bu sadece başlangıçtı. Sonra devlet kuruluşları yönetiminin, yavaş yavaş Avusturya özel sermayesiyle ve bir yandan da FAC sermayesiyle kaynaştırılmasına geçildi. Eninde sonunda, millileştirilen bu yabancı malı kuruluşların önemli bir bölümü doğrudan doğruya Batı Alman konsernlerine geri verilmiş oldu. Böylece, Engels'in sözleri, yani kapitalist devlette kuruluşları millileştirmenin bunları sosyalist yapmadığı hakkındaki yargısı doğrulandı. (2) Hayat, millileştirmenin özlüğünü devletin sınıfsal karakterinin, toplumda iktidarın hangi sınıfa ait olduğunun belirlediğini bir kez daha gösterdi.

Bunun böyle olması, tekellerin egemenliğine karşı savaşımın önemli ge-

(2) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 20, s. 289–290.

lişme koşulu olarak millileştirmenin önemini hiçe indirmiyor. Bu nedenle, gerçekte, dünyanın sosyalist olmıyan kesiminin her yerinde millileştirme sloganının, demokratik, ilerici güçler politik plâtföründe özel bir yer olması yaşıdır. Ve partimiz, millileştirmenin geri geri adımlarla hiçe indirilmesi, devlet malı kuruluşların özel sermayeye geri verilmesi yolundaki her denemeye kesinlikle karşı çıkıyor.

Avusturya'da millileştirme belirli sosyal-politik değişimlere yol açtı. Bunların hiç değilse bir tanesini belirtelim. Yeni bir sorun, millileştirilen kuruluşlarda çalışan işçilerin durumundan doğrudan doğruya hükümetin sorumlu olması gerekliliği doğuyor. Bu da emek ile sermaye arasındaki ilişkilere yeni bir önemli öge getiriyor; savaşımını daha başarılı biçimde yürütmeye işçi sınıfının yararlanabileceği koşullar meydana gelmiş bulunuyor.

Avusturya'da bütün bu süreç, Batı Alman ve diğer «transnasyonal» konsernlerin sermaye yatırımlarının artmasıyla bağdaştırılıyor. Doğal olarak, Avusturya büyük burjuvazisi boyuna mevzilerini sağlamlaştırmaya çalışıyor. Ama uluslararası korporasyonların ne kadar büyük bir güce sahip olduklarını kavıyor, dikine gidecek olursa bunların kaçınılmazlıkla üstün geleceğini ve yine ençok kazanç elde etmeyi sağlayacaklarını anlıyor.

Çokuluslu konsernlerin eylembirliği ve memleket ekonomisine sokulmaları temeline dayanan Avusturya devlet-tekel kapitalizminin gelişmesi, ancak belirli bir politika, küçük sermayecilerle bağlaşma, ASP ve sendikalar doruğuyle işbirliği politikası güdülerək gerçekleştirilebilir. Her politikanın kendine göre bir maddi temeli olması gerekir. O halde Avusturya'da bu temel neydi ve nedir?

Tekelci sermaye, kârlarını artırmak için halkın çeşitli tabakaları yararına, yani küçük ve orta sermayeciler, bir bölüm köylüler, işçi ve memurların bir bölümü yararına bazı «ödünler vermek» zorundadır. Bununla, bu gibi ödünlerin ölçüldüğü birtakım nicel kesin boyutları kastetmiyoruz. Burada ekonomik durumun kararsızlığını, halkın sözü geçen tabakalarının güvensizliğini durmadan artıran değişmeler oluyor. Ve bu değişmelerin nedeni yalnız burjuva ekonomisine özgü devamlı konjonktür düşüşleri değil, aynı zamanda her şeyden önce kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesidir.

Sermaye ve üretimde bilimsel-teknik devrimin hızlandırdığı tekelci yoğunlaşma binlerce küçük sermayeciyi ve yığınla köylüyü yıkıma uğrattıyor. Tekellerin egemenliği yalnız doğrudan doğruya sömürülen sınıflar için değil, burjuva toplumunun daha geniş tabakaları için de, hem sosyal-ekonomik, hem de politik ezginin artması anlamına geliyor.

Şimdi Lenin'in «emperyalizmin her yerde özgürlüğe doğru değil, ege-

menliğe doğru çaba gösteren finans sermayenin ve tekellerin çağı» olduğu⁽³⁾, ve «demokrasiyi reddeden emperyalizm ile demokrasiye can atan yığınlar arasındaki uzlaşmaz çelişki»nin⁽⁴⁾ gitgide sertleştiği hakkındaki tezi tamamen doğrulanıyor.

Tekellerce sömürülen, yıkıma uğratılan ve ezilen «ara» tabakalar, ümitsizliğe düşerlerse, faşist örgütlerin veya aşırı-sol şerüvencilerin politik yağma ortamı olabilirler. Ama bu tabakalar, kendilerini savaş felaketlerinden, ezgi ve sömürden kurtaracak olan yeni sosyal düzen uğrundaki savaşında işçi sınıfının bağlaştığı da olabilirler. Doğal olarak, herkesçe bilinen nedenlerle, şimdi ikinci varyanta değgin olanaklar iki dünya savaşı arasındaki dönemde olduğundan bir hayli daha büyüktür.

Ama şimdiki burjuva toplumunda, bu toplumun orta tabakalar denilen kategorisinin bileşiminde, bir yandan tekelci sermaye tarafından ezilen ve sömürülen, öte yandan sosyal-ekonomik varlığını bu sermayeye borçlu ve ona sınıksı bağlı olan gruplar türediğini görmezlikten gelemeyiz.

Örneğin, çağdaş gelişkin ekonominin yapılışında yaşamsal bir gereklik elemanı haline gelmiş olan «üçüncü alan» dedikleri hizmetler alanında çalışan işçiler bu kategoridir. Bu alanda çalışanların çoğu bölümü ücretli işçilerdir, durumları bakımından işçi sınıfına yakındırlar ve giderek bu sınıfın belirli birliklerini oluştururlar. Şunu da önemle belirtelim ki, bunlar, çoğunluğuyla, büyük kuruluşlarda işçi sınıfının örgütlendiği, birleştiği koşulları genellikle tanımayan küçük kolektiflerin, bazan çok küçük kolektiflerin işçileridir. Yanlarında çalıştıkları küçük işverenler, çokluk kendileri de üretime doğrudan doğruya katılırlar ve böylelikle işveren ile çalıştırdığı ücretli işçiler arasında karşılıklı bir bağımlılık ve belirli bir etkileşme ilişkileri meydana gelir. Örneğin, bu durum, motorlu taşıt ulaştırması servisleri ve aynı zamanda küçük yapıcılık firmaları vb. hizmetleriyle ilişkili yüzlerce küçük kuruluşta apaçık belirmektedir.

Küçük sermayecilerin (ki bunların bazıları sonradan palazlanıyor) sosyal bakımdan iki yüzü vardır. Bir yandan bunlar tekelci sermayeyle bağlıdır, onun dolaysız yardımcıları olarak çalışır ve onun yanısıra kâr yığırlar ve bu da kendilerini varolan sistemin yandaşı haline getirir. Öte yandan, bunlar, hak ettiklerini umdukları gelirlerin önemli bir bölümünden kendilerini her zaman yoksun eden tekelci sermayenin saltık gücünü görür ve kendi sırtlarında hissederler. Bunların «kendi» işçi ve memurlarına karşı tutumlarında da bir ikilik vardır. Bu, bir yandan, işçiye elden geldiğince az ücret ödemeyi prensip edinen patron tutumu; öte yandan da beraber çalışmada bir başkasıyla bağlanan insanın tutumudur. Burada, çokluk, yüksek vergileri ve yolsuzluklarıyla devlete karşı, finans oligarşisiye karşı,

(3) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, s. 27, s. 419.

(4) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, s. 30, s. 71.

genellikle «büyük politika»ya karşı çıkışlarda bir görüş ve tutum ortaklığı belirir.

Tek sözle, küçük iş adamları sallantılı ve ikircimlidir. Kanjonktür durumu dönümleri, yükseliş veya düşüşler, bunların politik sallantılarında büyük bir rol oynar. İşçi sınıfı için, tekeli sermayeye karşı yürüttüğü savaşta, bu küçük iş adamlarını, kapitalist toplumda orta tabaka temsilcileri alan bu işverenleri kendinden yana çekmenin, kazanmanın ve bağlaşıklar haline getirmenin çok büyük bir önemi vardır. Bu şimdi her zamankinden daha önemlidir. Üstelik, şimdi bunu gerçekleştirme olanakları, güçlü sosyalist dünyanın henüz meydana gelmemiş bulunduğu zamanlarda olduğundan çok daha fazladır.

Tekeli sermaye elbette ki böyle bir birliğin gerçekleştirilmesine kesinlikle karşı koyuyor. Bu sermaye, ekonomik baskıdan yığınsal enfarmasyon organlarıyla sağlanan çok büyük etkiye kadar, güçlü bir direniş aracına sahip bulunuyor. Tekeller de orta tabakaları kendi çevrelerinde birleştirmeye çalışıyor ve üstelik işçi sınıfını kendi etki yörüngelerine çekmeye çalışıyorlar. Avusturya'da ASP yönetimi bunların aktif yardımcısıdır. Daha geçenlerde, ASP Başkanı B. Kreisky, çokuluslu konserlerin çok gerekli olduğunu ve kendi «sosyalist» hükümetinin bunlarla iyi geçindiğini söyledi.

Bilindiği gibi, Avusturya'da burjuvazi, sendika birlikleri yönetimi ve ASP liderleriyle beraber sosyal partnörlük dedikleri bir metot uyguluyor. Bu ne yandan bakılırsa bakılsın, işçi sınıfını genellikle sermayeyle ve her şeyden önce tekeli sermayeyle bağlamanın çok esnek biçimlerinden biridir. Bu «sosyal barış»ı sağlamak için, kârları yüksek düzeyde tutmak ve daha da artırmak için tekeli sermayenin orta ve küçük sermayecilere ve aynı zamanda işçi sınıfına verdiği ödünlerin ölçüsünü belirleyen bir metottur.

«Sosyal partnörlük», «sosyal barış» politikasının önemli bir bölümü anti-komünizmdir. ASP liderleri, işçi sınıfının sermaye egemenliğine karşı yürüttüğü savaşta birleşmesini engellemek için anti-komünizmi bile bile körüklüyorlar. Avusturya komünistleri, işçi sınıfının birliğini sağlamaya ve anti-monopolist hareketi geniş ölçüde yaygınlaştırmaya çalışırken, «sosyal partnörlük»ün özlüğünü ve mekanizmasını açığa vurmayı, azgın anti-komünist ideolojiye ve ASP yönetimine karşı taarruza geçmeyi önemli bir ödev sayıyorlar.

Besbelli ki, bu durumda, komünistler ve anti-monopolist savaşta birlikte hareket ettikleri ölçüde sol sosyalistler, yalnız bizzat tekellere karşı değil, aynı zamanda bunları doğuran ve doğurmakta olan kapitalist sömürü sistemine karşı savaşım yürütüyorlar.

Diğer birçok Batı Avrupa ülkesinde, Avusturya'daki durumdan bir hayli ayrılmış bir durum yaratılmış bulunuyor. Oralarda, özellikle son zaman-

larda, devlet-tekel yönetici zümresi ile küçük ve giderek orta sermayeyi temsil eden sosyal tabakalar arasındaki çelişki iyice keskinleşti; işçi sınıfıysa, çoğu bölümüyle, tekелci egemenlik sistemine karşı bilinçli bir savaşım yoluna koyuldu. 1970 yıllarında burjuva toplumunu sarsan bunalım olguları, tekellerin ölümcül rolünü gözle görüldürcesine ortaya çıkardı. Bununla, bunalımdan çıkış çaresi aramaya da belirli bir yön verilmiş oldu. Halk yığınları arasında, bu çareyi tekелci sermaye egemenliğinin yokedilmesinde gören komünistlerin haklı oldukları, bu egemenliğin yokedilmesiyle artık tarihsel bakımdan çoktandır gerekli olan sosyalizme geçiş yolunun temizlenmiş olacağı anlayışı yaygınlaştı.

Komünistler, şimdiki koşullarda bu geçişin barış yoluyla olabileceğini ve belki de işçi sınıfının «ara» tabaka ve zümrelerle sosyal-politik bağlaşması temeli üzerinde başarılabilceğini belirtiyorlar. Bu tabaka ve zümreler, hem tekелci egemenliğe son verilmesinden, hem de işçi sınıfıyla birlikte sosyalist dönüşümler savaşımına açıkça katılmaktan kazançlı çıkacaklardır. En geniş toplumsal çevrelerde, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, faşizmin ezilmesinden sonra ulaşılmış olan demokratik güçlerin birlik ve bağlaşmasının, şimdiki yepyeni koşullar içinde daha yüksek bir düzeye çıkarılabileceği düşüncesinin kökleşmiş olması rasgele değildir.

Komünistler böyle bir bağlaşmaya ulaşılması için çalışıyorlar. Onların bu politikası, konjonktürel manevralara, önce üstlenip, sonra yerine getirmeyecekleri yükümlere dayanmıyor. Tam tersine, bu politika, gerçekten sosyalizme götürecekt en iyi yolu arama gerekliliğinden güç alıyor. Bu derinlemesine demokratik bir politikadır. Tekелci sermaye her yerde ve sürekli olarak halkın demokratik haklarına saldırırken, otoriter, giderek faşist rejimleri dört elle tutar ve böyle rejimler yaratmaya da çalışırken, işçi sınıfı, halkın demokratik haklarının genişletilmesi için, demokrasi ile sosyalizmin ayrılmaz biçimde bağlı olmalarından ötürü sosyalizm yolu saydığımız, sosyalizme yönelme koşulu saydığımız ardıcıl demokrasi için savaşım yürütüyor. Lenin'in şu sözlerini daima hatırlıyoruz: «Demokrasinin sonuna kadar geliştirilmesi, böyle bir gelişmenin biçimlerinin aranması, bunların pratikte *denenmesi* vb., tümüyle, sosyal devrim için savaşımın temel ödevlerinden biridir.»⁽³⁾

Tekелci sermayenin egemenlikten yoksun edilmesi ve anti-monopolist demokrasinin kurulması (bizim Avusturya Komünist Partisi XXII. Kongresinde belirlediğimiz hedefler), sosyalizme doğru bir adım olarak ele alınabilir. Bununla beraber, bizler, küçük ve orta sermayecilerle, köylü yığınıyla, diğer partilerle birlikte sosyalizme doğru yürümek istediğimizi açıkça ve kesin olarak ortaya koyuyoruz. Ve biz bu anlamda (tekелci sermaye tarafından çıkarılma koşuluyla) prölarizmden yanayız. Bu, Avusturya'da ve Av-

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 33, s. 79.

rupa'nın diğer birçok burjuva memleketinde uzak bir gelecek sorunu sayılabilir. Ama bu sorunun bugün de çok büyük bir önemi vardır. Bu sorun, anti-monopolist güçlerin birliği için başarılı savaşımın yaygınlaşması bakımından alabildiğine günceldir.

B. Kreisky, komünistlerin, sosyalizme geçmede diğer güçler ve partilerle bağlaşmadan yana olduklarını açıklamakla, sağcı sosyal-demokratların, giderek Bernstein'in yolundan gittiklerini söyleme fırsatını da kaçırmıyor. Ama bunu yaparken, komünistler ile uzlaşmacılar arasında, prensipsiz oportünistler arasındaki başlıca ayrımı *kasten suskunlukla geçiştirmeye* çalışıyor, yani daha 1931 yılında Tarnow'un Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin Laypsig Kongresinde açıkça belirttiği isteği, hasta kapitalizmin döşegi önünde sağcı-sosyal demokrasinin doktorluk etme arzusunu belirtmiyor. Kreisky geçenlerde yayımlanan kitabında şu görüşü tamamen kabul ettiğini söylüyor: «... bir söylev (yani Tarnow'un söylevi) bütün solların yönettikleri sert eleştiri yüzünden, tamlığından bir şey yitirmedi.» ⁽⁶⁾ Aynı kitapta O. Palme'nin şu tipik sözünü okuyoruz: «Biz sosyalistler, bir yere kadar, kapitalizmle giderek simbiyoz halinde yaşıyoruz.» ⁽⁷⁾

Sosyal-demokrat yöneticilerin kendi kendilerini karakterize eden bu sözleri, güttükleri politikanın, komünistlerin politikasından ayırımını yeterince belirliyor. Sosyal-demokrasinin sağcı liderleri orta tabakaların ve küçük burjuvazinin tekelci sermayeyle bağlaşmasına katkıda bulunuyorlar. Bu bağlaşma, gerçekte, bu sosyal grupların tekeller tarafından köleleştirilmesine, yıkıma uğratılmasına eşittir. Bu ekonomik bakımdan böyledir. Politik bakımdan ise, sözkonusu yöneticiler, işi anti-demokratik eğilimlerin güclendirilmesine doğru götürüyorlar. Komünistlere gelince, onlar, küçük burjuva tabakalarıyla orta tabakaların tekeli sermaye boyunduruğundan kurtulmalarını istiyor ve bunların işçi sınıfıyla bağlaşmasını çıkış yolu sayıyorlar. Biz, böylelikle kapitalizmin ana çelişkisini, yani emek ile sermaye arasındaki çelişkiyi çözüme kavuşturma yolunu da gösterdiğimizi gizlemiyoruz. Son çözümde, bu yolun, tekelci sermayeye karşı savaşıma katılanların hepsinin çıkarlarına uygun olduğunu söylüyoruz. Gerçekte hiç kimseyi «yutmak» istediğimiz yoktur. Ama biz, halka tarihsel bakımdan gerekli toplumsal ilerlemenin en iyi yolunu göstermeyi ödev sayıyoruz.

Bununla ilgili olarak V. İ. Lenin'in şu düşüncesini hatırlatmayı yararlı ve giderek gerekli buluyoruz: Her devrimsel, demokratik harekette (bugün

⁽⁶⁾ V. Brandt, B. Kreisky, O. Palme «Briefe und Gespräche». Europa-Verlagsanstalt, 1975, s. 121.

⁽⁷⁾ Yine orada, s. 118. Simbiyoz'un klasik örneği (iki veya daha çok organizmin yardımlaşarak birlikte yaşaması anlamındaki terim doğabilimden alınmıştır), timsahlarla «diş temizleyiciler» denilen küçük kuşların beraberliğidir. Bu kuşlar timsahın dişleri arasında kurbanının etinden kalan parçaları temizlerler. Yarar iki yanlıdır. Demek ki, bazı sosyal-demokrat liderler böyle bir diş temizleme rolünü benimsiyorlar.

buna anti-manopolist hareketi de katabiliriz), komünistler, öncülük rolünü deklarasyonlarla değil, hele bazı idarî tedbirlerle de değil, politik ardıcılıkları, teorik bilgileri, ve bu bilgiyi edinilen pratik deneye dayanarak zenginleştirme yetenekleriyle, dolayısıyla savaşıma katılan bütün güçleri açık bir eylem programıyla donatma kabiliyetleriyle elde ederler. ⁽⁸⁾

Bugün halkın çıkarları açısından en elverişli olan barışçı yoldan sosyalizme doğru ilerlemeyi, uygun gördüğü her araçla, bu arada dolaysız basılikle engellemeye çalışan tekelleri sermayenin ta kendisidir. Tekeller, işçi sınıfının gerek diğer sosyal tabakalarla birleşmesine, gerekse komünistlerin diğer sol, demokratik parti ve hareketlerle işbirliği yapmalarına engel olmaya çalışıyorlar.

Çağdaş kapitalizmin gelişmesindeki genel olumlu değişimlere dayanılarak ve bunlardan hareket edilerek, bugün tekelleri sermaye ile halkın diğer kesimi arasındaki uzlaşmaz çelişkinin, artık emek ile sermaye arasındaki çelişkiyi bile ikinci plana iten burjuva toplumu ana çelişkisi haline geldiği savlanabilir mi? Bizce, böyle bir hüküm, böyle bir sonuç, hem teorik, hem pratik ve politik açıdan tutarsızdır.

Toplumsal ana çelişkisi, yalnız gelişme aşamasının Marks'ın incelemelerinden öğrenmekle kalmayıp, tarihin ve çağdaş yaşamın reel deneyine bakarak da boyuna inanmakta olduğumuz gibi, üretimi ve üretim ilişkilerini kapsayan bir alanda ortaya çıkıyor. Bununla beraber, doğal olarak, hem üretim güçleri, hem de üretim ilişkileri geliyor, şu veya bu üretim tarzı çerçevesinde değişimlere uğruyor. Fakat aralarındaki ana çelişki yerli yerinde kalıyor. Bu, üretimin toplumsal karakteriyle özel kapitalist benimseme biçimi arasındaki çelişkidir, emek ile sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişkidir. Tekellerin egemenliğinin büyümesiyle bu çelişki merkezsel önemini kaybetmiş olmuyor. Örneğin, üretimde tekelleşmenin üretim yoğunlaşması temeli üzerinde olduğu gerçeği bunun kanıtıdır. Tekelleşmenin bu yoğunlaşma temelinde oluşması da, kendi payına, küçük işletmelerin yıkımını, orta işletmeler haline gelmesini, hem küçük, hem orta işletmelerin daha büyük firmalar içinde birleşmesini içeren karmaşık bir sürecin sonucudur. Bu süreç genel olarak ücretli emeğin sömürülmesiyle elde edilen artık-değerin sürekli olarak sermayeye çevrilmesidir.

Bunun yanı sıra, bizce, toplumsal düzenin ana çelişkisiyle şu veya bu gelişme aşamasının başlıca politik çelişkisi arasında ayırım yapılması gereklidir. Önemli olan, prensip itibarıyla her politik uzlaşmaz çelişki son çözümde sosyal-ekonomik çelişkilerden gelse bile, bu ayırımın dikkate alınmasıdır.

Somut tarihsel koşullar içinde kapitalizmin hangi politik çelişkisinin ana

⁽⁸⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 9, s. 186; s. 11, s. 103.

çelişki olduğunu birçok etken belirler. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı'nda faşizm ile karşıındaki güçler (ayrı ayrı türden) arasındaki çelişki, anı çelişkiyi oluştıuruyordu.

Bugün birçok kapitalist ÷lkede halkın çoğunluğunun tekellere karşı genel savaşım platformu üzerinde birleştirilmesi için elverişli koşullar yaratılmış bulunuyor. Bu durum, geçen yirmi yıl boyunca gerçekleşen gelişmenin yasal sonucu, eş gör÷lmedik sermaye birikiminin, halkın en geniş tabakalarını hedef tutan sömürü artışının sonucu, ve aynı zamanda işçi sınıfının, komünist partilerinin yürüttükleri savaşımın sonucudur. Bu durum, bir yandan, uluslararası alanda halkların barış isteklerinin yol açtığı, gerginliğin azaltılması yolundaki başarıların gerektirdiği değişikliklerin sonucudur.

Bu gelişme demokrasi ve sosyal ilerleme uğrunda savaşım veren güçlerin sağlamlaşmasına yol açtı. Sözkonusu değişiklikler, bütün kapitalist ÷lkelerde aynı olmasa bile, yine de, kanımızca, kapitalizm ile sosyalizm arasında dünya çapındaki çarpışmada yeni bir tarihsel dönem başladığını, bunun yararlanılması gereken yeni elverişli koşullar yarattığını söyleyebiliriz. Peki, bu koşullar nasıl yaratılıyor? İşte bu, her komünist partisinin kendi memleketinin somut durum ve koşulları özelliklerini dikkate alarak başlı başına çözmekte olduğu sorundur. Fakat, her ahvalde, geniş toplumsal tabakaların temel çıkarlarının uyumlaşması, halkın çoğu bölümünün köklü sosyal dönüşümler savaşımına çekilmesi için reel bir perspektif, bu tabakaların işçi sınıfı etrafında birleştirilmesi perspektifini açmaktadır.

Biz sosyalizm uğrındaki savaşımında halkın çoğunluğunu kazanmamızın gerekli olduğunu daima belirtiyoruz. Doğal olarak, bu durumda, direniş gösteren, tekelci kapitalden yana çalışan bir azınlık da bulunacaktır. Biz toplumun böylece bir çoğunluk ve azınlık olarak bölünmesinin salt emek ile sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişkinin ötesinde nice etkenlerin belirleyeceğini gayet iyi anlıyoruz. Hayat, Lenin'in yargısının, yani burjuva düzeninde işçi sınıfının bile büsbütün sosyalizmden yana kazanılamıyacağı hakkındaki yargının güncelliğini çok inandırıcı bir biçimde doğruluyor. Bu sınıfın kendi sınıfsal egemenliğinin kurulması, bunun zorunlu ön koşuludur.

Demek oluyor ki, çağdaş burjuva toplumunda tekeller ile halk çoğunluğu arasında başgösteren politik çelişkiye gereken önemi verirken ve kendi stratejik hattımızı belirlemekte bunu dikkate alırken, sözkonusu çelişkinin kapitalizmin ana çelişkisinden, sermaye ile emek arasındaki çelişkiden ayrılmı olduğunu görmenin yararı vardır. Bu da son çözümde sınıfsal savaşımın gelişmesine ilişkin bütün temel sorunların özlüğünü belirlemektedir. Bu arada şunu da belirtelim ki, bu nedenle, A. Vieuguet yoldaşın «Yığın hareketinin öncü rolü» başlıklı genellikle ilginç yazısında, proletarya diktatörlüğü problemlerine yaklaşma tarzının tartışma götürür olduğunu sanıyoruz. Çünkü, bu yazıda, konuya değgin bütün sorunlar

kompleksi, politik açıdan önemle, fakat çağdaş kapitalizmin ana sınıfsal çelişisini göz önünde tutma gerekliliği dışında ele alınıyor.

Besbelli ki, sosyalizme barışçı geçiş yolunda açılmakta olan olanakların ışığında, oluşan seçim sistemleri ve parlamenter kurumlarla ilgili politik savaşım biçimlerinin taşıdığı önemin de değerlendirilmesi gerekiyor. Örneğin, işçi sınıfı temsilcilerinin, seçmen çoğunluğunun oylarına dayanarak yüksek yasama organını gerçekten halk parlamentosuna çevirebilmeleri olanağı hesaptan çıkarılmamalıdır. Böyle bir parlamento, proleteryanın, bütün emekçilerin, aydınların ve diğer ilerici halk tabakalarının yığın hareketi tarafından desteklenme koşuluyla, gericiliğe karşı etkili bir savaşım aracı haline, toplumu sosyalist dönüşümler yoluna çıkarma yeteneğine sahip egemenlik organı haline gelebilir.

Doğaldır ki, sosyalizme barışçı yoldan geçişin bütün biçimleri, sömürücü sınıflar, sosyalist dönüşümlerde yararı olan ve bunları pratikte gerçekleştirmeye girişmiş bulunan güçlere karşı silâh kullanmaya kalkışmadıkları takdirde, reel olabilir.

Kanımızca, tekellere karşı savaşımında oluşan ve işçi sınıfı tarafından yönetilen halk çoğunluğu, anti-monopolist demokrasi fikrini hayata geçirebilecek, otoriter, neo-faşist eğilimleri yenilgiye uğratabilecek durumdadır. Çağdaş kapitalizmin gelişmesiyle, tekelci sermaye ve halk çoğunluğu arasındaki en keskin politik çelişki objektif olarak birçok burjuva devletin toplumun hayatında merkezsiz bir yer alıyor. Böylelikle, işçi sınıfına, bu çelişkiyi çözüme kavuşturarak, önce bizzat sosyalizme geçiş yoluna çıkabilmek ve toplumun diğer demokratik güçlerini de arkasından götürebilmek üzere, dolayısıyla de kapitalist toplum aşamasının ana çelişisini, yani emek ile sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi halkın yeğlediği barışçı yoldan, örgütlü biçimde giderebilmek üzere, aktif bir savaşım yürütme olanağı verilmiş oluyor.

Macaristan'da iktidar uğrunda verilen sınıf savaşımından bazı dersler

Dezsö Nemes

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi MK Politbüro üyesi

Zamanımızda iktidar için savaşım problemi gitgide daha büyük sayıda kapitalist ülkede işçi hareketinin dolaysız politik hedefi karakteri kazanıyor. Bununla ilgili olarak, kapitalizmden sosyalizme geçişte her yerde proletarya diktatörlüğüne gerek olup olmadığı sorunu yeniden görüşülüp tartışılıyor. Bana öyle geliyor ki, tek tek Batı Avrupa gelişmiş kapitalist ülkelerinde bu sorun, her şeyden önce, oralarda burjuva-demokratik gelenek ve kazanımların (çağdaş olanakların analizinde rol oynasa bile) daha önemlice bir düzeye vardığından ötürü doğmuyor. Proletarya diktatörlüğü kurulmadan da kapitalizmin ortadan kaldırılabilmesi ve sosyalist toplumun kurulabilmesi görüşünü belirliyen ana etkenlerden biri, kuşkusuz, uluslararası güçler dengesindeki esaslı değişme ve sosyalizm dünyasının gitgide daha sonuç belirleyici bir güç haline gelmesidir. Bir diğer etken, belki belirleyici etken de, halk egemenliğinin kurulmasına ilişkin koşulların değişmesidir; bir başka deyişle, işçi sınıfı ile diğer emekçi sınıf ve tabakaların her şeyi kapsayan anti-monopolist bağlaşması tarafından tekeller diktatorasının devrilmesi olanağına açık ve bunu dayatan bir durum ve koşulların yaratılmasıdır.

Memleketin sosyalist gelişme yoluna girmesini sağlamak üzere tekellerin egemenliğine son verebilecek bir demokratik halk iktidarı için savaşım, bu savaşıma eylemde katılan ve üstün gelmesine yardım edenlere dayanışma gösteren sosyal ilerleme ve sosyalizm yandaşları arasında yankılar buluyor. Şimdiye kadar hiç bir yerde gerçekleştirilememiş olanın bugün değişen koşullar içinde başarılabileceği, yani proletarya diktatörlüğü olmadan sosyalist toplumun kurulup kurulamayacağına kuşku olabilir ve vardır. Ama bu kuşkular, tekellerin egemenliğini yıkmayı, halk egemenliğini kökleştirmeyi, yeni toplum kuruluşu için gerekli koşulları sağlamayı hedef tutan büyük savaşımın dayanışmamızı zayıflatıcı bir etki yapamaz ve yapmamalıdır.

İktidar savaşımına ilişkin yeni olanaklar üzerinde durulurken, sadece artık edinilmiş olan tarihsel deneyi incelemekle yetinmek doğru olmaz,

(¹) Sosyalizme geçiş dönemi problemlerini tartışma konusu yapan yazı dizimize devam ediyoruz. Bu dizi İ. Nörlund'un «Geleceğimizin tablosu» başlıklı yazısıyla başlamış ve Z. Karkabi'nin «Geçiş döneminde iktidar problemi» ve T. Varela'nın «Genel'in ve özelin diyalektiği» başlıklı yazılarıyla devam etmişti. Bak: «Barış ve Sosyalizm Problemleri» («Yeni Çağ») dergisi, sayı 1, 5, 9, 1976.

ama bunu dikkate almadan da geçilemez. Bu konuda Macaristan işçi hareketi deneyinin de bir yere kadar ilginç olabileceğini sanıyoruz.

Macaristan proletaryası iki kez iktidar savaşımına girdi. Dünya Savaşından sonraya raslayan her iki olayda (Macaristan proletaryasının Sovyet Cumhuriyeti kurduğu 1919 baharında ve memleketin sosyalist gelişme yoluna girmesini sağlayan demokratik halk egemenliğinin doğduğu 1944–1945 kışında) koşullar başka başkaydı.

Aşağıda bu iki tarihsel olaydan çıkarılan bazı ibret dersleri üzerinde duracağız.

Memleketimizde, 1918 yılı sonunda, halk devrimi, dünya savaşının açılmasından ve sebep olduğu ölçsüz kayıp ve acılardan ötürü sorumlu olan krallığı silip süpürdü. Yığınların hareketine devrimci sosyalistler önderlik ediyordu. İşçi ve asker delegeleri sovyetleri (şûraları), daha sonra da tek tek semtlerde topraksız ve yoksul köylü sovyetleri kurulmuştu. Bu durumda hükümet liberal burjuvazi tarafından ele geçirildi ve liberal burjuvazi Sosyal-Demokrat Partisi'yle koalisyona girdi. Bunun sonucunda fabrikalar, madenler ve bankalar kapitalistlerin mülkiyeti olarak, büyük çiftlikler de prenslerin ve toprak beylerinin elinde kaldı.

1918 Kasımında Komünist Partisi kurulmuştu. Rusya örneğiyle esinlenen bu parti memleketimizde sosyalist devrim bayrağını dalgalandırdı ve bir sovyetler cumhuriyeti için savaşıma girdi. Ve dört ay sonra bu savaşım kapitalist düzenin devrilmesine ve Macaristan Sovyet Cumhuriyeti'nin ilânına yol açtı.

Dikkate değer bir nokta olarak, o aylardaki çetin savaşların yanı sıra, fabrika-işletme ve bölgesel işçi sovyetleri güçlendi. Fabrikaların ve madenlerin çalışması üzerinde işçi kontrolü geniş ölçüde yaygınlaştı. Koalisyon hükümetinin, işçi sovyetlerini geriletme ve hükümsüz bırakma yolundaki bütün denemeleri suya düşürüldü, giderek yer yer işçi sovyetleri fabrika ve işletmelerin yönetimini ellerine aldılar. Bölgesel işçi sovyetleri de kendi payına iktidarın idare organlarının eylemini denetliyordu; 1919 Martı başında tek tek bölgelerde yerel idarenin sovyetlerin eline geçtiği görüldü. Orduda ve memleketin politik yaşamında asker sovyetlerinin etkisi ve saygınlığı arttı.

Bu süreçte, çeşitli gerici güçlere karşı savaşım içinde, komünistlerle sosyal-demokratlar arasında daha sıkı bir işbirliği oluşuyordu. Sosyal-demokratların kapitalist düzeni payandalayıp sağlamlaştırmayı amaçlayan resmi politikası ile komünistlerin işçi egemenliği için savaşıma çağırان politika arasındaki çelişkilerin her iki parti arasında sert tartışma ve çatışmalar yaratması söz konusu işbirliğine engel olmuyordu.

Burjuvazinin ve sosyal-demokrasi temsilcilerinin oluşturdukları koalisyon hükümeti, memleketi, devrilen krallığın kalıtımı olan derin toplumsal ve

ulusal bunalımdan çıkarabilecek durumda değildi. Komünist Partisinin halk arasındaki saygınlığı durmadan büyüyor, partiyi vurma denemeleri hep suya düşüyordu. «İktidar sovyetlere!» sloganı işçiler ve yoksul köylüler arasında, aydınların belirli bir bölümü arasında önüne geçilmez bir hızla yayılıyor, yığınları sarıyor, sosyal-demokrasi temsilcilerini kazanıyordu. Sosyal-Demokrat Partisinin sol kanadı, sovyet cumhuriyeti kurulması ve komünistlerle birlik olma isteğine gitgide daha çok yakınlık gösteriyordu. Bu devrimci kabarma sonucunda Sosyal-Demokrat Partisinde ve sendikalarda merkezçiler sol kanatla birleştiler, reformist sağ kanat yalnızlığa itildi, öncü rolünü yitirdi ve gerilemek zorunda bırakıldı. Bu arada koalisyon hükümetinin bunalımı kendisini büsbütün güçsüzlük ve çaresizliğe düşürdü. 21 Mart 1919'da Komünist Partisi ile Sosyal-Demokrat Partisi birleştiler, işçi sınıfının politik birliği devrimci temel üzerinde canlandırıldı ve proletarya iktidarı eline aldı, sovyet cumhuriyeti ilân edildi.

Tam bir yenilgiye uğramış olan koalisyon hükümeti, proletaryaya iktidarı bahşçı yoldan teslim etti. Egemen sınıflar, sosyal-demokratların desteğini yitirdikten ve politik bakımdan düştükten sonra, halkın çoğunluğunu kazanabilmiş olan iyi örgütlü ve birliği güçlü işçi sınıfına ciddi bir direniş gösterebilecek durumda değildiler. İşte bu koşullar altında, parlamenter yoldan olmasa bile, barışçı yoldan, devrim üstün gelebildi.

Sovyet cumhuriyeti hükümetinde ve birleşik partinin yöneticileri arasında eski sosyal-demokratlar çoğunlukta; fakat bunların bir bölümü doğruluğuna tamamen inanarak Leninci prensipleri benimsedi ve Komünist Partisi temsilcileriyle birlikte sağlam bir devrimci birlik meydana getirdiler. Bu devrimci birlik yönetim organlarında üstün geliyordu; merkezçilerin ve diğer çürük elemanların ikircimler ve teslimiyete yakınlık gösterdikleri koşullarda bile, bu birlik kendi politikasını uygulayabilecek durumdaydı.

Sovyet cumhuriyeti, savaşın yıkıma uğrattığı memlekette büyük bir heyecanla hayatı yeniden örgütlemeye girişti. Ama çok geçmeden, Antant'ın örgütlediği askersel müdahaleyi göğüslemek zorunda kaldı. Ne var ki, kendi güçlerine ve Avrupa'da devrimin gelişmesine inanan işçi iktidarı gayet canlı bir girişimle kendi devrimci ordusunu meydana getirdi ve düşmanın kat kat üstün güçleriyle savaşıma girişti.

Dört buçuk ay süren bu savaşım sürecinde, sosyal-demokratların sıralarında, başlangıçta sovyet cumhuriyetini içtenlikle benimsemiş olanlar arasında bile, inanç yetersizliği başgöstermeye, proletarya iktidarından vazgeçme pahasına «demokrasi» vaadeden Antant'la uzlaşmaya yakınlık ağır basmaya başladı. Fakat Antant'ın askersel utkusu sonucunda, Macaristan halkı kanlı karşı-devrimin ne demek olduğunu anladı, ve memlekette faşist rejimi kuranlar iktidara geldiler.

Bilindiği üzere, Avusturya'da, Almanya'da ve Çekoslovakya'da 1918—

1919 yıllarında burjuva demokrasisi kurulmuştu. Gericilik, proletaryayı, devrim yoluyla kapitalist düzeni yıkmaya yönünden saptırabilmiş olmaktan memnundu. Ama bu gericilik, savaşım sonucunda demokratik hak ve özgürlüklerin epeyce genişletilmiş olmasından hiç de memnun değildi ve açık burjuva diktatorası kurarak bu hak ve özgürlükleri çiğnemeye hazırlanıyordu. İtalya'daki faşist darbe örneğince, Almanya, Avusturya ve diğer ülkelerde de faşist darbeler yapıldı.

Bunu söylüyorum, çünkü bizde çok pahalıya malolan bir ibret dersini burada hatırlatmayı güncel buluyorum: Faşist ve yarı-faşist tehlike karşısında burjuva-demokratik düzeni savunmak da çok önemli bir ödev oluyor ve bu savunu toplumsal ilerlemenin sağlanmasında kesin bir rol oynatabiliyor. Halk egemenliği yerleşirken, giderek henüz sosyalist düzeni kurmadığı sırada, demokrasinin savunulması sorunu çok daha büyük bir önem kazanıyor. *Ve bir memleketin, sosyalist yolu tutmuş olan halk iktidarının en azından uluslararası gericilik ve yarı-faşistleri tarafından örgütlenen karşı-devrimci baltalama tehdidi altında bulunduğu kimsenin kuşkusu olmasa gerekir.*

İşçi sınıfı emekçi halkın kesin çoğunluğuyla bağlaşılarak kendi egemenliğini, yani hedefleri açık olduğu ve halk çoğunluğunun çıkarlarına hizmet ettiği için özlüğünü gizlemeyen proletarya diktatörlüğünü kurduktan sonra, artık bu iktidarı gerek iç düşmanın, gerekse uluslararası gericiliğin karşı-devrimci kıyıcılığına karşı savunmayı düşünmek zorundadır. Bu, her halk iktidarının olağanüstü önemli ödevidir. Bu ödevi yerine getirmeyen halk iktidarı tutunamaz, yok olur. Ama bir yandan, bu ödev, şu veya bu halk iktidarının, dolayısıyla bir proletarya diktatörlüğünün en önemli ödevi de değildir.

1919 Mayıs'ında Macaristan Sovyet Cumhuriyeti kat kat üstün Antant güçlerine karşı ölüm-kalım savaşı verirken, V. İ. Lenin Macar işçilerini selâmladığı mesajında, kendilerini azimli olmaya ve aynı zamanda her türlü ikircime karşı katlanmasız davranmaya çağırıyor ve şunları belirtiyordu: «... proletarya diktatörlüğünün özlüğü yalnız zorkullanımda ve her şeyden önce zorkullanımda değildir. Bunun başlıca özlüğü, emekçilerin ileri birliğinin, bunun öncüsünün ve öncünün biricik yöneticisi olan proletaryanın örgütlü ve disiplinli olmasındadır. Onun amacı sosyalizmi yaratmak, toplumun sınıflara ayrılmasına son vermek, bütün toplum üyelerini emekçiler haline getirmek, her türlüyle insanın insanı sömürmesi ortamını yoketmektir.»⁽²⁾

Kuşkusuz, eski egemen sınıfların mevzilerinden uzaklaştırılmasından, bunların çoğunun emekçilerin sıraları arasına karışıp erimesinden sonra, memleket içinde düşman elemanları baskı altında tutma işlevi azalıyor.

(2) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 38, s. 385.

Emperyalist devletlerin kışkırttığı, desteklediği ve örgütlediği kundakçılık denemeleri bunu biraz yavaşlotabilir, ama durduramaz. Buna, Leninci politika gütmekte olan sosyalist ülkelerin deneyi (uluslararası gericilik sürekli iftira kampanyalarıyla bu deneyi ters göstermek için ne kadar çırpı- nırsa çırpınsın) apaçık tanıklık etmektedir.

1944–1945 yılında, halkın kendi egemenliğini kurma yolunu, faşist sū- rülerini bizim topraklarımızdan da koğan Sovyet Ordusu açtı. Cephenin memleketin bir yanından diğer yanına yer değıştirmesi yarım yıl sürdü. Kurtuluşu kaçmakta bulan faşistler, yükte hafif pahada ağır ne buldularsa götürüyor, arkalarında yıkıntılarla örtölü bir çorak toprak bırakmaya çalışı- yorlardı. Gerçi bunu sonuna kadar yapamadılar, ama askersel harekât yüzünden memleket büyük bir yıkıma uğradı. Yirmibeş yıllık gizli çalışma döneminden sonra tekrar ortaya çıkan Komünist Partisi, ülkenin kurtarılan doğu kesimi için bir demokratik ulusal uyanış ve kalkınma programı hazır- ladı ve daha 1944 sonunda bunu yayımladı. Komünistler, memleket kalkın- masının girişimci ve örgütçüleri olarak, bütün diğer dempkratik partilerle işbirliği olanakları aradılar. Hele Komünist Partisi ile Sosyal-Demokrat Partisi arasında (bu partinin yönetiminde artık işçi birliği ve halkçı de- mokrasi yandaşları ağır basıyordu) sıkı bir işbirliği kuruldu ve geliştirildi.

Bu durum ve koşullar altında, 1944 yılı sonunda, kurtarılan doğu bölge- lerinde, daha sonra da tüm memleket yüzeyinde işçi sınıfının yönetiminde, yeni, demokratik iktidar doğdu. Bu koşullar altında, büyük toprak sahip- lerinin egemenliğine son veren toprak reformu devrimci bir sūratle başa- rıldı. Öncelikle işçi sınıfından ve henüz toprağa kavuşan yoksul köylüler- den, sayısız güçlüklerle karşılaşan diğer köylü tabakalarından büyük ça- balar istiyen kalkınma işlerine girildi. Bu kalkınmada işçi sınıfı ve köy- lüler yükün ağırını taşıyabilecek durumdaydılar, çünkü güçleri örgütlüydü, çünkü kalkınacak ülkenin halkın ülkesi olacağına, kartel sahiplerinin, para babalarının, pomeşçiklerin ve bunların temsilcilerinin iktidarının bir daha geri gelmeyeceğine inanıyorlardı. Komünist Partisinin «Bu memleket senin, onu kendin için kuruyorsun!» sloganına yığınlar inanıyorlardı.

Emekçi halkın bu çaba ve atılmaları büyük ekonomik güçlükler ve çetin politik savaşımalar içinde hayata geçiriliyordu. Halk iktidarının doğuşu sıra- sında fabrikalar ve madenler hâlâ kapitalistlerin malıydı. Kapitalistler politik iktidarı da yeniden ele geçirmek istiyorlardı. Burjuvazinin temsil- cileri, ellerindeki hesapsız toprakları yitiren pomeşçiklerle birlikte küçük mülk sahipleri ve çiftçilerin liberal partisine (parti ulusal koalisyona katı- lıyordu) girdiler. Demokrat zırhına bürünen, iktidar organlarında hâlâ elinde tuttuğu mevzilere dayanan burjuvazi, işçi sınıfını buralardan itip çıkarmak için savaşıma girişti. Eylemi baştanbaşa azgın bir anti-komünist ve anti-sovyetik karakter taşıyordu. Burjuvazinin temsilcileri, öncelikle kü- çük mülk sahipleri ve çiftçilerin partisinde, bu partinin yöneticileri ara-

sında kendi karşı-devrimci politikalarını yürütmeye çalışıyorlardı. Bu çabalar içinde Sosyal-Demokrat Partisi anti-komünist sağ kanadının eylemsel desteğine de güveniyorlardı. Burjuvazi, kilise gerici yöneticilerinin tam desteğinden yararlandıktan başka, idare aygıtında hâlâ tutunan eski memurların önemli bir bölümünün gerici duygularına bel bağlıyordu. Ve hele dışarının, İngiltere ve Birleşik Amerika'nın desteğinden çok ümitliydi.

1945 güzünde, Hiroşima ve Nagazaki faciasından sonra, gericiliğin ümitleri alabildiğine arttı. Gericilik, atom bombası üzerindeki Amerikan tekelinin Macaristan'ın işlerine Batı devletlerinin hodbefot karışmasına olanak vereceği ve bu sayede memlekette halk iktidarının yokedileceği ümidiyle bekliyordu. Eski pomeşçikler artık kaybettikleri arazilere dönmeye yelteniyor, kapitalistler sanayi kalkınmasını bütün güçleriyle sabote etmeye çalışıyorlardı. Fakat işçi sınıfı ve yoksul köylüler bu denemeleri püskürttüler ve karşı taarruza geçtiler. Komünist Partisinin «Toprağı geri vermiyeceğiz!» sloganı gerçekleştirildi. Demokratik halk iktidarının gitgide artan ekonomik rolü ve aynı zamanda kuruluşların yönetimine işçilerin daha etkin katılımı sabotajların yoluna set çekebildi. Madenler millileştirildi ve arkasından en büyük ağır sanayi kuruluşlarından bazıları devletin eline geçti. 1947 Ağustosunda, Komünist Partisinin hazırladığı ilk üçyıllık devlet halk ekonomisi plânının gerçekleştirilmesine başlandı. Bu sırada bankalar artık devletin denetimi altında bulunuyordu. Bunlar daha sonra ulusun malı haline getirildi. 1948 baharında bütün büyük fabrika ve işletmeler de millileştirildi.

Memleketin sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması savaşımında işçi birliği sağlamlaştı ve gelişmeye devam etti; iç ve dış gericiliğin bu birliği bozma yolundaki bütün denemeleri başarısızlığa uğradı. Bunun yanı sıra, Leninizm fikirleri gitgide daha geniş ölçüde yayılıyor, komünist ve sosyal-demokrat partilerin tekrar birleşmeleri koşulları olgunlaşıyordu. Bu birleşme, yıllar yılı ortak savaşım ve bundan çıkan dersler temeli üzerinde ve sosyalist düzeni kurma ortak amacı gözetilerek 1948 yazında gerçekleştirildi.

İşçi sınıfı ile köylüler arasında, küçük mülk sahipleri partisinin demokratik kanadını da içeren halkçı demokratik bağlaşımayı bozup yoketme yolunda gericiliğin bütün denemeleri suya düşürüldü. İşçi-köylü bağlaşıklığının güçlenmesi sonucu olarak, sınıfsal bileşimi bakımından türdeş olmayan küçük mülk sahipleri partisi ana bölümleriyle çöküp dağıldı. Kalkınma atılımları aydınların büyük bölümünü de kazanabildi. Böylelikle, işçilerin, köylülerin ve aydınların halkçı demokratik birliği memleketin sosyalist gelişme yoluna koyulmasının ana dayanağı oldu.

Demokratik halk iktidarı, ulusal uyanış sürecinin başına geçmiş olan işçi sınıfının memleketi oransallıkla barışçı yoldan sosyalist gelişmeye doğru yönltebilmesi için gereken koşulları yarattı. Bu konuda parlamen-

todaki sol güçler çoğunluğu büyük bir rol oynadı. Yığınların sürekli olarak yalnız kalkınmaya değil, aynı zamanda gericiğe karşı politik savaşıma katılmaları da parlamento sol güçler çoğunluğunun rolünden aşağı kalmıyan bir önem taşıyordu.

1946'da Komünist Partisi, doğrudan doğruya, *halkçı demokratik devrimi barışçı yoldan sosyalist devrime dönüştürme* ödevini ortaya koydu.

Bu dönemde partimizin proletarya diktatörlüğü konusundaki tutumu neydi?

Komünist Partisi o anda halk demokrasisini proletarya diktatörlüğünün olmadığı bir sosyalizm yolu olarak görüyordu. Bu görüş, partide tartışmalar doğuruyordu. Tartışmalar memleketin sosyalist yola geçmesi sürecinin ilerlemesi ölçüsünde hararetleniyordu. Ama partinin resmi görüşü buydu. Komünistlerin büyük çoğunluğu bunu benimsemişti.

Bilindiği gibi, o zaman bu görüşte olan yalnız bizim partimiz değildi. Unutulmamalı ki, bu görüş, partinin iktidara katıldığı ve memleket yönetiminde önder bir rol oynadığı koşullar içinde benimsenmiş bulunuyordu.

Bu görüş ve tutumun, sadece taktik karakterli olduğunu, sosyalizme sempati besleyen, oma anti-komünist propoganda tarafından böylesine «gözden düşürülen» proletarya diktatörlüğüne itirazda bulunanları yatıştırmaya hizmet ettiğini düşünmek doğru olmaz. Partinin yöneticileri, hiç değilse büyük bir bölümü, eğer memleket barışçı yoldan sosyalizme yönelmeyi başaracak olursa, o zaman sosyalist hedeflere ulaşabilmek için proletarya diktatörlüğü gibi bir işçi iktidarının gereği kalmıyacağına gerçekten inanıyorlardı. Komünistlerin isteği dışında ve suçu do olmadan, hayat bunu yalanladı. Batı devletlerinin başladıkları, Amerikan atom şantajının da derinleştirdiği «soğuk harp» koşulları altında ve aynı zamanda iyice şiddetlenen iç politik savaşım boyunca, sosyalist gelişme yoluna geçiş proletarya diktatörlüğünün yerleşmesiyle bağdaştırıldı. Başlangıçta halk demokrasisinin proletarya diktatörlüğü işlevlerini yerine getirdiği saptandı (bu gerçekten de böyleydi); sonra iktidarın, karakteri bakımından halk demokrasisi biçiminde işçi egemenliği olarak proletarya diktatörlüğü sistemini kurduğu tespit edildi.

Böylelikle, bizim görüşümüz, yani proletarya diktatörlüğü olmadan da halk demokrasisinin sosyalizme götüreceği görüşü doğru çıkmadı. Ama bu görüşün ardında yine de dayanabileceği *yeni bir şey* vardı. Her şeyden önce, bu yenilik, dünya durumunun değişmiş, faşizm üzerindeki etkide başlıca rolü oynayan Sovyetler Birliği'nin uluslararası etkisinin artmış olması ve halk demokrasisi ülkelerini büyük emperyalist güçlerin müdahalelerine karşı eylemde bir savunuyu sağlamakta olmasıydı. İkincisi de, Macaristan'da halk demokrasisi iktidarı koşullarında, memleketin sosyalist gelişme yoluna girmesi sürecinde, işçi sınıfının, orta tabakaları, özel-

likle ortahalli köylüleri *tarafsızlaştırmış* olmakla kalmayıp, bunların önemli bir bölümünü kendi *bağlaşığı* haline getirebilmiş olmasıydı; işçi sınıfının *geniş halkçı demokratik bağlaştırmaya* dayanarak memleketi sosyalist gelişme yoluna yönltebilmiş olması, işçi iktidarının da bu bağlaştırmaya dayanan demokratik halk egemenliği biçiminde simgeleşmiş olmasıydı.

Bu durum, sosyalizm kuruluşu sürecinde halk demokrasisi iktidarının yığınsal temelini genişlemeye devam etmesi, o ana kadar tarafsız olan orta tabakaların bu iktidarın bağlaşığı olmaları, böylelikle gerici güçleri yalıtamaz, sömürüye son verme ve toplumun bütün üyelerini emekçiler haline getirme sürecinin hızlanması olanağını artırmıştı.

Ne var ki, partimizin o zamanki yöneticileri, proletarya diktatörlüğünün kurulmasından Leninci olmanın bir sonuç çıkardılar. Lenin'in öğretisine göre, iktidar savaşımı döneminde sadece tarafsız durumda kalan emekçi tabakaların ve bu arada orta tabakaların, işçi sınıfı iktidarı kurduktan sonra bu iktidardan yana, *bağlaştık olarak, kazanılmaları gerekiyor. Oysa o zamanki parti yöneticilerimiz, proletarya diktatörlüğü sırasında sınıf savaşımının kaçınılmazlıkla durmadan sertleştiği gibi yanlış bir tezi çıkış noktası yaparak, halkçı demokratik bağlaştırmayı daraltma ve hiç de yeri yokken iktidarın diktatörlük yanını güçlendirme yolunu tuttu. Buna, ekonominin gelişmesinde ve diğer alanlarda işlenen hatalar, aynı zamanda kişiyi putlaştırma tutumunun ağır sonuçları da eklendi. Sosyalist sanayileşme yolunda çok büyük başarıya ulaşıldığı halde, bütün bu nedenler yüzünden, düşman elemanlar izole edilemedi ve üstelik karşı-devrimci propagandanın, açık ve gizli baltalama pususuna yatmış olanların geniş ölçüde yararlanabilecekleri zincirleme hatalar işlendi. Ve 1956'da, düşmanlar, olaylar içinde doğru yönü kestiremeyen nice kimseleri de sapıtarak, işçi egemenliğini yıkmaya bile kalkıştılar. Böylece, karşı-devrimin kıyıcı denemeleri başarısızlığa uğratıldıktan sonra, partimizin yeni yöneticilerinin ilk işi bütün hataları düzeltmek, işçi egemenliğini güçlendirmek, emekçi sınıflarla Leninci bağlaştıma politikası uygulamak ve geliştirmek oldu.*

Şimdi artık günümüzün tartışmasına dönelim. Değişen durum ve koşullarda bazı gelişmiş kapitalist ülkelerde sosyalizmi proletarya diktatörlüğü olmadan da gerçekleştirme olanağı görüşünün ne gibi reel kanıtlara dayandığını incelemek ilginç olsa gerektir. Bu görüş acaba devlet kapitalizminin etkisini artırdığı veya bir halk demokrasisi iktidarı koşullarında bunun bir hayli büyütülerek sosyalizme geçiş için vaktiyle aklımızdan bile geçiremeyeceğimiz güçte bir dayanak oluşturabileceği kanıtına mı dayanıyor? Üretimde şimdiki teknik düzeyin ve büyük tekellerin baskısının küçük üreticileri hararetle kooperatifleşmeye ittiği ve bunlar kendi kooperatiflerini tekellerin eklentisi haline gelmekten kurtarabildikleri veya (bir halkçı demokratik iktidarı yardımıyla) bu ölümcül bağımlılıktan azat olabil-

dikleri takdirde, memleketin sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasına eylemde yardım etmeye bağlıyacakları kanıtına mı? Yoksa, orta tabakaların gitgide artan önemli bir bölümünün işçi sınıfının yanısıra, kapitalizmin derinleşmekte olan sosyal bunalımından çıkış çaresini sosyalizmde aradığı, bunun da takındıkları tutumda ve politik temsilcilerinin eylemsel çabalarında kendini gösterdiği kanıtına mı?

Ne olursa olsun, kardeş partilerin, gereken politik sonuçları çıkarabilmek için inceden inceye üzerinde durdukları etkenlerin sözkonusu olduğunu sanıyoruz. Ama, kuşkusuz, egemen olduğu ülkeleri gitgide daha çok çıkmaza veya tehlikeli serüvenlere sürükliyen tekeller diktatöراسının yerine, hedefi toplumda gerçek sosyalist dönüşüm yapmak olan halkçı demokratik bir iktidar geldiği, dolayısıyla insanın insanı sömürme ortamını yokettiği ve toplumun her üyesini emekçi haline getirdiği takdirde, bu egemenlik, hangi ulusal biçimi alırsa alsın, proletarya diktatörlüğünün işlevini yerine getirecektir.

Günümüzde, bir sosyalist toplumda çok partili sistemin istenip istenmediği veya her zaman tek partinin bulunduğu bir durumu mu yeğlememiz gerektiği sorunu tartışma konusudur. Deney, sosyalist gelişmenin her iki durumunda da gerçekleştirilebileceğini gösteriyor. Eğer çok partili sistem toplumu sosyalist temeller üzerinde yeniden kurma plân ve hedeflerini gerçekleştirmeye yardım ederse, bunun olumlu yanları ağır basabilir, çünkü işçi sınıfı ile diğer emekçi sınıf ve tabakaların (politik rekabette boş yere nice değerli güç harcansa bile) halkçı demokratik ve daha sonra da sosyalist bağlaşmasının genişletilip güçlendirilmesini kolaylaştıracaktır. Ama partiler arası ilişkilerde iktidar savaşımı ağır basarsa, bu takdirde, bizce, «demokratik» ve giderek «sosyalist» kılığa bürünmüş iç ve dış anti-sosyalist güçlerin sosyalist kuruluşu felce uğratmaya ve halk iktidarını devirmeye yeltenecekleri bir durumdan kaçınılması herhalde zor olur.

Eğer bir sosyalist ülkede çok partili sistem karakter bakımından herkesin ortaklaştığı sosyalist hedefler temeli üzerinde kurulu bir politik bağlaşma olursa ve bu bağlaşmanın eylemini sözkonusu hedefler belirlerse, bu takdirde, bizce, belirli bir süre sonra Marksist-Leninist fikirler komünistlerin bağlaşığı olan partiler içinde de geniş ölçüde yaygınlaşabilir. Ve sonuçta, eğer bu partiler faydalı bulurlarsa birleşebilirler.

Macaristan'da, büyük toprak sahipleri ve sermayecilerin egemenliği ortadan kaldırıldıktan ve memleket plânlı sosyalist işletmecilik yoluna koyulduktan sonra, 1945–1948 yılları politik gelişmesi, koalisyon partilerinden çoğu anti-komünist güçlerin çıkarılmasına yol açtı. 1944 güzünde komünistlerin önerdiği ulusal uyanış ve kalkınma programı tüm demokratik ulusal koalisyon tarafından benimsendiği gibi, 1947'de yine bizim önerdiğimiz ilk üçyıllık plân herkesçe benimsenen ortak program oldu. Koalisyon partileri, çoğu anti-komünist elemanlardan arandıktan sonra, Komünist Parti-

sının ve bunun sosyal-demokratlarla birleşmesinden sonra da Macaristan Emekçiler Partisinin memleketin politik yönetmeni olduğunu tanıdılar. Herkesin birleştiği bu tanıma, partimizin bu yönetmenlik rolünün sadece sözünü etmesinden değil, bütün eylemiyle bunu pratikte kanıtlamasından ileri geliyordu. Bunun sonucu olarak, bağlaşıklık partilerin ilişkilerinde politik rekabet ikinci plâna geçmişti.

Koalisyon partileri (yukarıda sözünü ettiğimiz küçük mülk sahipleri partisini ve yoksul köylülerin bir bölümüyle aydınları birleştiren köylü partisini kastediyoruz), sosyalizm kuruluşu programını ve somut plânlarını kabul ettikten sonra, bunların hayata geçirilmesine de katılmaya başladılar. Böylelikle, çok partili sistemin, ortak sosyalist hedefleri gerçekleştirme temeli üzerinde eyleme devam edebilmesi için gayet elverişli koşullar meydana geldi. Ama parti yönetim kurulunun ve hükümetin politikasındaki ciddi deformasyonlar yüzünden 1949 yılında bunun tersi oldu: Koalisyon partilerinin çalışma olanakları çabucak daraldı ve kısa bir süre içinde genellikle tükendi. Partiler arasında eski bağlaşıkların yandaşlarından önemli bir bölüm, biraz ayak sürüyerek de olsa, memleketin sosyalist temeller üzerinde kuruluşu çalışmalarına katıldılar. Diğer bölüm, kendi isteğiyle veya buna zorlanarak, pasif kaldı. Bu da politik bağlaşıkmayı daraltan sektör tutumunun sonuçlarından biriydi.

Daha sonra, karşı-devrim elemanları, işçi iktidarına karşı çıkışlarında, haklı incinmelerini ustaca sömürdükleri bu «kabağuna çekilmiş» kimselelerin belirli bir bölümünü de harekete getirebildiler. 1956 güzündeki karşı-devrim denemesinde, çok partili politik yaşam sloganı ortaya atılmış, çeşitli partiler kurmaya girişilmişti. Ama o zaman bu yöntem işçi iktidarını yıkma aracı olarak kullanılmak isteniyor ve eski adlarıyla kurulan partilere evvelce komünistlerle işbirliği yapmış olanlar alınmıyordu. Gerçi, güçlü bazı eylem adamlarının, komünistlerle ilişkilerine bakılmaksızın, kişisel otoritelerinden yararlanma düşüncesiyle bu partilere girmeye çağırıldığı da oluyordu. Fakat bu adamlar sözkonusu gruplarla işbirliğine yanaşmıyorlardı, çünkü bunların açık karşı-devrimci niyetlerini seziyorlardı. İşçi iktidarını yıkma denemesi suya düştükten sonraysa, çok partili sistemi canlandırma denemeleri sona erdi. 1956'da memleketimizde bu sistem, işçi iktidarı düşmanlarının elinde Batı emperyalistlerine ajanlık aracı olarak büsbütün gözden düştü.

Ne var ki, yeniden güçlenen işçi iktidarı, yeni toplumu kurmada, buna doğrudan katılmaya ve işlenen hataların düzeltilmesine yardıma hazır olanların hepsiyle ve bu arada vaktiyle «kurtuluş»u pasiflikte bulanlarla da işbirliğine başlama ödeviyle karşı karşıya geldi.

Parti, *Halkçı Vatan Cephesi* çerçevesinde, geniş bir temel üzerinde, komünistlerin partiszizlerle politik bağlaşıklık kurma ve geliştirmesi ödevini gündeme aldı. Belirli durum ve koşullara göre Leninci bağlaşıklar poli-

tıkası bunda ifadesini buldu. Halk Cephesi beklendiğinden daha çabuk güçlendi ve memleketin politik gelişmesinde önemli bir etken oldu.

Proletorya diktatörlüğünün başlıca güçlenme koşulu, toplumsal yaşamın bütün temel alanlarında *sosyalist demokrasinin* gelişmesindedir. Bizim için esas olan, önemli alan, sosyalist kuruluşun hangi sistem (tek partili veya çok partili sistem içinde gerçekleştirildiği değildir. Önemli olan, pratikte emekçiler iktidarının en dolgun biçimde sağlanması, insanın insanı sömürmesine son verilmesi, halkın maddi ve kültürel yükselişi, ulusun sosyalist gelişmesi, boy atmasıdır.

Düzenimizin politik gelişmesi, bugün artık gitgide daha az ölçüde, geçmişten devralınan temel üzerinde oluşuyor. Bu gelişme artık kesinlikle *kendi temeli* üzerinde oluyor. Halk için bugün yalnızca sosyalizm düşmanlarının (hem de «demokrasi»nin ve giderek «sosyalizm»in selâmeti düşüncesiyle) ilân ettikleri veya bazı iyiniyet sahiplerinin hayal gücüne dayanarak ortaya attıkları ölçütler değil, bizim kendi ideallerimizden, reel olay ve gerçeklerden doğan, yeni toplumu kurma ve savunma, sosyalist fikirleri yayma ve geliştirme gibi yüce bir ödevin içeriğinden ileri gelen ölçütler sonuç belirleyici niteliktedir.

Bu ölçütlerden biri, vicdan özgürlüğüne saygıdır. Sosyalist görüşlerin gelişmesi için bu özgürlüğün yaşamsal bir gerekliliği vardır. Bu özgürlük, belirli sorunları kendileriyle tartışsak bile, partimizin genel politikasını, sosyalist kuruluş plânlarını kabul eden ve bu plânların hayata geçirilmesine yardıma hazır olanların politik bakımdan sımsıkı birleştirilmesi için gereklidir. Vicdan özgürlüğünün sağlanması, dinsel psikolojiye sahip yığınlarla ve sosyalist kuruluşu kendi davaları sayan kilise adamlarıyla sıkı politik birleşmenin sağlanmasına yardım ediyor. Parti, bu çevrelerin, kendi dinsel görüşlerini sosyalist toplumu yaratma pratiğiyle bağlama istek ve çabalarını saygıyla karşılıyor. Bu nedenledir ki, Halkçı Vatan Cephesi organlarının eylemine kilise adamları ve bu arada yöneticileri de göğüslerini gere katılıyorlar.

Bilindiği gibi, egemenlik savaşımı iktidarı ele geçirmekle bitmiyor. Bu iktidarı *korumak* için de, toplumu yeniden kurma çalışmalarıyla örülen bir savaşım yürütülüyor. Memleketimiz koşullarında (giderek başka ülkelerde de), bu süreç, ekonomik ve kültürel gerikalmışlığa son verilmesini de içeriyordu. Bütün bu gelişme süreci içinde *iktidarın karakterinin* de değişmemesi olanaksızdır.

Batıda bizim tek partili sistemimizi «totaliter» saymaya pek özeniyorlar. Ama bu ya baştanbaşa yanlışlık, ya da baştanbaşa yalandır. Bu yalanı, toplumsal eylemimizin her yönlü gelişmesi, partimiz üyelerinin partisizlerle çokyanlı işbirliği, devlet organlarının ve öncelikle yersel şûraların çok çeşitli çalışmalarına halkın gitgide daha büyük ölçüde katılımı kesinlikle yalanlıyor. Toplumsal örgütlerin ve özellikle sendikaların eylemlerindeki

gelişme buna örnek gösterebilir. Bunlar halk egemenliğinin kurulmasına ve gelişmesine yardım ettikten başka, iktidarın karakterini oluşturma çalışmalarına, sosyalist kuruluş plânlarının hazırlanmasına ve hayata geçirilmesine de katılıyorlar. Sendikalar, hükümet kararlarının alınmasında, gerek memleket ölçüsünde ve gerekse yersel düzeyde tüketim fonlarının dağıtımında söz hakkını kullanıyor, kültürel ve sosyal-politik plânların hazırlanmasına katılıyor, bunların gerçekleştirilmesinde büyük bir rol oynuyorlar. Sendikalar partiyle omuz omuza çalışıyor ve bağımsız örgütler olma karakterini koruyarak, partinin politikasını tümüyle kabul ediyorlar. Ve bundan ötürüdür ki, gerek partiye, gerekse hükümete, genel ve günlük sorunların çözümünde daha eylemsel bir destek gösterebiliyorlar. Toplumsal yaşamımızda bilimsel birlikler, kültür ve spor birlikleri, halkın en çeşitli gereksinmelerini karşılayan değişik dernekler de kesin bir rol oynuyorlar. Sosyalist devlet bunların eylemini aktif biçimde destekliyor.

İktidarın karakterinin gelişmesiyle ilgili olarak, sosyalizmin temellerinin kurulması tamamlandıktan sonra, küçük mal temeline dayalı köy ekonomisinde kooperatifleşme başarıldıktan sonra ne gibi değişiklikler olduğunu sadece saymakla yetineceğim.

Sosyalizmin temellerinin kurulmasından önceki dönemde, iki ana emekçi sınıfı arasındaki *bağlaşma sosyalist işçi sınıfı ile küçük mal üreticisi köylülüğün halkçı demokratik bağlaşması*'ydi. Özelci köylülerin kooperatif yoluna kayılmasıyla, yani köyün sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasıyla, bu halkçı demokratik bağlaşma *sosyalist bağlaşma*'ya, ulusun halkçı demokratik birliği de *ulusun sosyalist birliği*'ne dönüştü.

Köy ekonomisinin sosyalistçe yeniden örgütlenmesinden önce, bizler, sosyalizmi kurmakta olan toplumun önder sınıfının, yani işçi sınıfının, küçük köylüleri ve diğer bağlaşıklarını toplum yönetimine çekmeye çalıştığımızı belirtiyorduk. Özelci köylülerin üretim kooperatifleri yaratmalarından sonra, artık daha büyük bir şey, sosyalist toplumu beraberce oluşturma ve bununla birlikte *sosyalist egemenliği elbirliğiyle daha öte geliştirme* sözkonusudur. İşçi sınıfının yönetmenlik rolü, bu sınıfın devrimci partisinin yönetici rolü ve sorumluluğu elbette korunmakta, fakat *işçi iktidarı sosyalizmi kurmakta olan tüm halkın egemenliği haline gelmekte*, proletarya diktatörlüğü devleti *tüm halkın devletine dönüşme yolunda gelişmektedir*. Bu gelişmiş sosyalist toplumun yaratılmasına yol açan süreçtir, ve Macaristan Halk Cumhuriyeti artık bu yolun önemli bir bölümünü geçmiş bulunmaktadır.

SSCB'de bilimsel toplum yönetiminin bazı görünümüleri

Viktor Afanasiev

SSCB Bilimler Akademisi aday üyesi

Sovyetler Birliği komünizm kuruluşunun en karmaşık sorunlarını çözebil-mek için gerekli her şeye sahiptir. Bu cümleden olarak, memleketin ala-bildiğine zengin doğal kaynakları, çağdaş endüstrisi, büyük kapasiteleriyle köy ekonomisi, gelişkin bir altyapısı, deneyli ve yüksek vasıflı kadroları vardır. Halkın yaratıcı çalışmalarını komünistlerin partisi yönetiyor. Bütün toplumsal yaşam alanlarında bilime dayalı politikayı ve doğru siyaset hattını da parti tespit ediyor. Bugün bu siyaset hattı SBKP XXV. Kongresi kararlarıyla belirleniyor.

SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaş, politika doğru tespit edil-diği zaman diyor, «örgüt, yani sözün en geniş anlamıyla ekonomi yöneti-minin daha öte yetkinleştirilmesi, belirleyici halka olur.» ⁽¹⁾

Komünist Partisi ve Sovyet hükümeti yönetim sorunları üzerinde büyük bir dikkatle duruyor, bu yönde hiç bir çabayı esirgemiyorlar. Son yıllarda bu sorunlar birçok Merkez Komitesi Plenumu'nda görüşüldü. Başarıyla hayata geçirilmeleri epey büyük pratik sonuçlar veren bir dizi kararname-ler çıkarıldı. Yönetimde işkolu prensipi ve bunun bölgesel prensiple bağ-daştırılması bir hayli iyileştirildi. Plânların kompleks karakteri bir yandan daha da özleşiyor, aralarında bunların ekonomik ve sosyal açıları daha sıkı biçimde bağlanıyor. Sanayide ve köy ekonomisinde birliklerin sayısı artıyor, tarım-sanayi kompleksleri meydana getiriliyor. Yönetici kadro yetiştirme ve yeniden eğitim işleri iyileştiriliyor. Üretimin ve toplumsal işle-rin yönetimine yeni yeni emekçi yığınları celbediliyor.

Ne var ki, hayat bizim artık ulaşılmış olanla yetinmemize olanak ver-miyor, yönetimde daha yetkin biçimler, metotlar ve araçlar gerektiriyor. Parti MK'nin eylem raporunda şöyle deniliyor: «Biz, ekonomi yönetimini iyileştirme önlemlerini, uygulanması onuncu beşyıllık plânın başarıyla yerine getirilmesine, en yakın gelecekte sonuçlar alınmasına yardım ede-cek olan çok önemli bir rezerv olarak ele almakta haklıyız ve almalıyız.» ⁽²⁾ Bu yargıyı çıkış noktası yaparak, SBKP XXV. Kongresi, ekonomi yönetimi-nin yeni istemler düzeyine çıkarılması ödevini ortaya koydu. Bu, çağdaş koşullarda yüklüce bir işletmecilik deneyi biriktirilmiş olması, ilerlememiz gereken yönlerin daha iyi çizilmesi bakımından çok önemli ve gerçekçi bir ödevdir.

⁽¹⁾ L. İ. Brejnev. Lenin'in yolundan, Moskova, Politizdat, 1976, c. 5, s. 514.

⁽²⁾ L. İ. Brejnev. Lenin'in yolundan, Moskova, Politizdat, 1976, c. 5, s. 518.

Sosyalist toplum, bir yönetim öbeği olarak, nitel bakımdan kapitalist toplumdan daha yüksek bir bütünsellik düzeyine sahiptir. Bu her şeyden önce ekonomik karakter bütünselliğidir. Bu bütünselliği, üretim araçları üzerinde tam toplumsal mülkiyetin egemenliği, tekniğin, bilimin, kültürün ulaşımına ve bütün doğal servetlere toplumca sahip olma ve bunları toplumca kullanma koşulluyor. Bu, daha öteye, sosyal bütünselliktir, çünkü bu toplumda uzlaşmaz çelişkili sınıflar yoktur, sömürü ve rekabet ilişkilerine son verilmiştir. Kişinin ve toplumun, kişinin ve devletin en önemli çıkarları prensip itibarıyla uyumlaşmaktadır. Bu eninde sonunda ideolojik-politik karakter bütünselliğidir. Öyle ki, memlekette baştanbaşa bilimsel dünya görüşü, Marksist-Leninist ideoloji egemendir.

Sosyalizmin üstün gelmesiyle, tarihte ilk defa olarak, tek merkezsel plânlama ve bütünsel bir organizm sıfatıyla toplum yönetimi olanağı yaratılıyor. Bu, sosyalist tipte yönetimin başlıca ayırtedici özelliklerinden ve başlıca üstünlüklerinden biridir. Memleketimiz emekçilerinin, Sovyet toplumunun örgütçü ve yönetici gücü olarak Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin önünde bu üstünlükleri pratikte hayata geçirme ödevi durmaktadır.

Burada şunu hatırlatmak istiyoruz: V. İ. Lenin, sosyalist toplumu örgütleme ve yönetmeyi, işçi sınıfı iktidarının, özlüğü Lenin'in kendi deyimiyle «yalnız zorkullanımdan ... ve öncelikle zorkullanımdan ibaret olmıyan», «önceki örgütten daha yüksek emek örgütü» anlamına gelen ⁽³⁾ proletarya diktatörlüğünün en önemli işlevi olarak ele alıyordu.

Tüm memleket ölçüsünde tek ekonomik organizmi yaratmayı ve bunu plânlı olarak yönetmeyi, V. İ. Lenin, sosyalist devrimin temel sorunlarından ve aynı zamanda en zor sorunlarından biri olarak belirliyor. Ve diyor ki: «Tüm devletsel ekonomi mekanizmi tek muazzam makine haline, yüz milyonlarca insanın bir tek plâni kılavuz edineceği biçimde çalışan bir işletme organizmi haline getirmek bizim omuzlarımıza yüklenen çok büyük bir örgütleme sorunudur.» ⁽⁴⁾

Bugün, gelişmiş sosyalizm koşullarında, SSCB'de toplumsal üretim, çeşitli kolları ve dalları, birbirinden ayrı, ama aralarında sınıksız bağlı üretim üniteleriyle alabildiğine karmaşık bir sistem oluşturuyor. Bilimsel-teknik devrimin etkisi altında bu sistem sürekli bir hareket ve gelişme halinde bulunuyor. Bundan başka, dışarıdan da etkileniyor, sosyal, politik ve doğasal etkenlerin etkisi altında bulunuyor. Ve bu sistemin yönetilmesi, yani bütün iç ve dış bağıntılarının kavranması ve buna göre doğru kararlar alınması, hiç de basit bir problem değildir. Bu problem, toplumsal gelişme kanunları iyice bilinmedikçe, çağdaş yönetim bilimi ve tekniği kavranmadıkça, kolay çözülemez.

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 38, s. 385.

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 36, s. 7.

Sosyalist toplumun tek tek üyelerinin çıkarları genellikle toplumun çıkarlarıyla uyumlu olduğu için, toplum çıkarları bir ağırlık olarak insanların sırtına çökmüyor. Örneğin, sosyalist toplumun her üyesinin kendi gençliğini, mesleksel ve kültürel düzeyini yükseltmekte çıkarı vardır. Toplum da, halk ekonomisi plânlarında halkın reel gelirlerinin artırılmasını, eğitim-öğretimin geliştirilmesini öngören devlet de bunu sağlama çabasıındadırlar. Plânlarda, ekonomi, kültür ve genlik alanlarında şu veya bu göstergelere ulaşma süre ve tempoları peşinen belirleniyor. Toplumun her üyesi ileride neye kavuşacağını biliyor. Bu da Sovyet insanların yarına güvenliğini artırıyor.

Sosyal-politik ve ideolojik birlik, yurttaşlara bir genel hedef belirleme ve bu hedefe elbirliğiyle ulaşmak için savaşım yürütme olanağı veriyor. Bunun sonucu olarak, genel yasallıklar, toplumun işbirliği ve yardımlaşma halindeki bütün üyelerinin bilinçli ortak eylemleri vasıtasıyla ortaya çıkıyor. Bu nedenle, sosyalizmde, sosyal süreçlerin düzenlenmesinde subjektif etkenin rolü, aynı zamanda bilimin rolü artıyor. Sosyalist tipte yönetimin bir başka temel özelliği de bundan ileri geliyor. Şöyle ki, burada sosyal ve ekonomik süreçleri düzenlemenin tek tek elemanları karşılaşmıyor; toplum yönetimi, bir bütün olarak, toplumsal gelişme seyri üzerinde bilinçli, bilimsel bir etki karakteri taşıyor.

Sosyalist üretim, tüm sosyalist toplum, yöneticiler, bilginler ve uzmanlar tarafından (geniş emekçi yığınları ve kamuoyu da celbedilerek, objektif yasallıkları tanımaya, plânlamada çağdaş bilimsel yöntem ve araçlardan yararlanılarak) hazırlanan bir tek genel devlet plânı gereğince gelişiyor. Sosyalist yönetimin, pazar keşmekeşi ve rekabet kanunlarının hüküm sürmesi yüzünden tek devlet plânlamasına olanak vermiyen kapitalist yönetimden asıl ayrımı da bunda toplanıyor.

SBKP XXV. Kongresi onuncu beşyılığın etkinlik ve kalite beşyillığı olarak niteledi. Bununla ilgili olarak, kongre, mallarda kalitenin, tüm işletmecilik eyleminin yükseltilmesi üzerinde plânın etkisini iyice artırmayı amaçlayan önlemler belirledi.

Kongre, yeni beşyılıktaki, yönetim eylemine ve herşeyden önce plânlamaya, üretimde ve tümüyle köy ekonomisinde en çok etkinliğe ulaşma yönünü verdi. Bu, zamanımız için özellikle günceldir. Zamanımız demekle, ekonominin boy atması ve karmaşıklaşması dolayısıyla nihai sonuçların birçok ara halkalara, işkolları içinde ve işkolları arasındaki karmaşık ilişkiler sistemine gitgide daha çok bağlı olduğu koşulları kastediyoruz. Bu koşullarda, ara sonuçlara ulaşma çabaları içinde nihai sonuç, asıl sonuç kaydedilebilir. Bunun gibi, ara halkalara dikkat edilmedikçe, nihai sonuç da elde edilemez. Nihai ve ara sonuçlar arasındaki etkileşmenin temeli nihai sonuçtur, zira toplumsal ve kişisel gereksinimleri gidermenin, sosyalist üretimi ana hedefine ulaştırmanın asıl aracı budur. Kongrece onay-

lanan «SSCB'de 1976–1980 yılları halk ekonomisi gelişmesinin ana doğrultuları» belgesi, plânlarda toplumsal gereksinmelere daha büyük bir dikkatle eğilmeyi ve bunların en az emek, en az materyal ve para harcanarak giderilmesini sağlamayı salık veriyor; plânlarda dengenin, özdeksel (aynı) ve parasal bilânçolar, üretim kapasiteleri ve emek rezervleri bilânçoları sistemini yetkinleştirme temeli üzerinde gerçekleştirilmesini, gerekli devlet rezervlerine dikkat edilmesini salık veriyor.

Son yıllarda Sovyetler Birliği'nde makinelerin ve mekanizmaların teknik düzeyi, güvenliği ve tasarruf kapasitesi yükseltildi, geniş halk tüketim mallarının dayanıklılığı ve estetik çekim gücü artırıldı. Ve her şeye karşın, birçok malın kalitesi henüz tatmin edici değildir.

Malların kalitesini tezelden yükseltmenin birçok yolları vardır. Asıl yol, XXV. Kongrede belirtildiği gibi, planlama ve hesap vermeye ilişkin göstergeler sistemini, kalitenin birinci yeri alacağı sistemi yaratmak ve uygulamaktır. Bununla birlikte, çalışma kalitesini yükseltmeye yönelik çabaları maddi ve manevi bakımdan teşvik sistemini, bozuk, ıskarta mal çıkaranlara, plan ve sözleşme disiplinini bozanlara şiddetli ve geri alınmaz cezalar verme usûlüyle bağdaştırmak da önemlidir. Kongre, bugüne bugün de vurdumduymaz yöneticilerin, sözleşme yükümlerini yerine getirmedikleri, düşük kaliteli mal çıkardıkları ve rezervleri iyi kullanmadıkları halde, bazen başarılı öncüler sırasına geçmelerine olanak veren bütün açık kapıların kapatılması gereğine işaret etti.

Mallarda kalitenin yükseltilmesi için, kongre, üretici ile tüketici arasındaki ilişkilerin gözden geçirilmesi sorununu ortaya koydu. Bu sorun, üreticilerin planlarının hazırlanmasında üretilecek malın nicelik ve niteliğini belirlemede tüketicinin rolünü artırmayı öngörüyor. Bu konuda malı sağlayan ile tüketen arasındaki dolaysız ilişkiler, siparişler, sözleşmeler yerli yerinde kalıyor.

XXV. Kongre yönetimin örgütsel yapısını yetkinleştirme sorunu üzerinde de büyük bir dikkatle durdu. Bilindiği gibi, sosyalist üretim ve bir bütün olarak toplum yönetiminin ana örgütsel ilkesi demokratik santralizmdir. Bu yöntem, yönetimde merkezsiz planlama esasının, geniş demokrasiyle, yerel idare organlarının oransal bağımsızlığıyla, yığınların yaratıcılığıyla organik biçimde bağdaştırılmasına olanak veriyor.

Bu ilkenin gelişmesinde bugün iki eğilim açıkça belirliyor. Birincisi, üretim yoğunlaşmasıyla, büyük kaynakların birleştirilmesini, nice bölge ve işkolları yönetim organlarının uyumlu çalışmasını gerektiren projelerin gerçekleştirilmesiyle bağlı daha öte santralizasyon eğilimidir. İkincisi, belirli ölçüde desantralizasyon, «yukarıdan» – «aşağıya» kararlar alma haklarının gitgide daha büyük bir insanlar ve örgütler çevresine yönelmek üzere yeniden dağıtılması eğilimidir. Bu da çağdaş üretimin, bütün toplumsal

yaşamın olağanüstü karmaşıklığıyla, birçok sorun üzerinde merkezin kararlar alma olanaksızlığıyla ilişkilidir. Bugün, yerel inisiyatif, yığınların yönetime katılımı her zamankinden daha gereklidir.

Partinin XXV. Kongresi demokratik santralizmin işaret ettiğimiz bu iki ilkesini de güçlendirme ödevini ortaya koydu. Santralizmin gelişmesi yersiz ziyan ve harcamalardan kaçınılmasına, araçların dağınıklığı ve yetersiz yoğunlaşmasıyla bağlı büyük problemlerin çözümünde gecikmelerin önlenmesine, kurumsal ve yerel eğilimlere set çekilmesine olanak veriyor. Demokratik ilkenin gelişmesi de, aşağıdan girişimin canlandırılmasına, yukarının ufak tefek sorunlar yükünün hafifletilmesine, kararların alınmasında ve uygulanmasında ivedelik ve kıvraklığın sağlanmasına elveriyor.

Genel devlet problemlerini komple biçimde çözme, projelemeden pratik uygulamaya kadar işin bütün safhalarını kapsayan tek merkezsel programları hazırlama metot ve araçları, ancak demokratik santralizmin bu iki temeli güçlendirildiği takdirde etkinleştirilebilir. Kaldı ki, bu gibi komple programlar ve SSCB halk ekonomisinin gelişmesinde gitgide daha büyük bir yer alıyor. Örneğin, ülkenin en büyük Batı Sibirya petrol-gaz kompleksinin yaratılması, çernozyom (karatoprak) kesimleri dışında köy ekonomisi üretimini daha öte geliştirme programı, Baykal-Amur anayolu yapıcılığı, bu cümledendir. Önümüzdeki birkaç yıl içinde başarılması öngörülen komple programlar arasında, kongre, atom enerjisi üretim kuruluşlarını geliştirme, el emeğini ve ağır fiziksel emeği makineleştirme, iç bölgesel-üretimsel kompleksler meydana getirme programlarına işaret etti. Bununla ilgili olarak da, türdeş işkolları gruplarını (yakıt-enerji kompleksi, taşımacılık vb.) yönetme sistemleri oluşturma sorununu ortaya koydu.

Komple programları hazırlama ve gerçekleştirmede, genellikle her yönetim alanında olduğu gibi, rasyonel hak ve ödevler bölüşümü, program çerçevesinde bütün sorumluluğu taşıyan ve çabaları uyumlaştıran somut organların, somut kişilerin varlığı büyük bir önem taşır. XXV. Kongre işin bu örgütsel yanı üzerinde de özel bir dikkatle durdu.

Deney, üretimde en rasyonel yoğunlaşma ve uzmanlaşma tarzının, aynı zamanda işletme eyleminde etkinliği artırmaya, bilimsel-teknik devrimin ulaşımları ile sosyalizmin üstünlüklerini bir bütünde birleştirmeye olanak veren en yetkin örgütsel yapı biçiminin büyük üretim birlikleri olduğunu gösteriyor.

1976 yılı başlangıcına kadar Sovyetler Birliği'nde bu birliklerin sayısı 2.300'ü buluyordu. Bunlar bütün sanayi üretiminin yaklaşık bir çeyreğini veriyor. Yirmiden fazla bakanlık, işkolları yönetiminde iki ve üç halkalı idare sistemine ilişkin genel şemalar hazırlamış ve uygulamaya geçmiş bulunuyor. «SSCB'de 1976-1980 yılları halk ekonomisi gelişmesinin ana doğrultuları» belgesi, sanayide bu gibi birlikler meydana getirme işinin

tamamlanmasını, üretimde *yoğunlaşma* ve *uzmanlaşma*, yönetimi *iyileştirme* ve halkalar sayısını azaltma işine devam edilmesini öngörüyor.

Köy ekonomisinde yönetim ve örgütlenme sistemi yetkinleştiriliyor. Bu yılın Haziran ayında, SBKP Merkez Komitesi, «İşletmelerarası kooperatifleşme ve tarım-sanayi entegrasyonu temeli üzerinde tarım üretimini uzmanlaştırma ve yoğunlaştırmayı daha öte geliştirmeye dair» başlıklı kararnameyi kabul etti. Böylece, kolhozlar-arası, kolhoz-sovhoz ve devlet-kooperatif birliklerinin, aynı zamanda tarım malları üretme, işleme ve pazarlama tarım-sanayi komplekslerinin geliştirilmesi kararlaştırıldı.

Son yıllarda, emekçiler, üretim araçlarının kolektif sahibi sıfatıyla kendilerine tanınan hakların hayata geçirilmesi bakımından daha büyük olanaqlara kavuşuyorlar. Örneğin, planlama gibi merkezel bir yönetim işlevini ele alalım. Bugün yalnız yedi gösterge (mal üretimi hacmi, esas mal çeşitleri, kâr toplamı, verimlilik vb.) planlanıyor, ötekilerin hepsi kuruluş kolektifinin yetkisine bırakılıyor.

Artık planlama usulünün kendisi de bir hayli değişiyor; planlamada gitgide daha çok yerel girişim gözetiliyor. Bakanlık, kuruluşà bazı kontrol göstergeleri veriyor. Bu göstergeler, kolektifte her işçinin ve uzmanın etkinlikle katıldığı görüşmeler yapılarak tartışılıyor. Kolektif iç olanakları araştırıyor, bir «karşılık plan» öneriyor. Bu plan da, bu defa merkezel organlarla birlikte tekrar görüşülüyor ve böylece her iki tarafça kabul edilen bir varyant bulunuyor. Bu artık uygulanmak üzere kabul edilen kesin planı oluşturuyor.

Kuruluşlarda elde edilen kârdan ayrılan yerel fonlar meydana getiriliyor: Üretimi geliştirme fonu, işçileri maddî bakımdan teşvik fonu (primler ve aylıklara zamlar), kültürel ve yaşamsal kuruluş fonu (merkezel kaynaklardan sağlanan ödeneklerin üstündeki harcamalar). Bu fonları yalnız ve yalnız kuruluşun kolektifi kullanabiliyor.

Kuruluşlara ve birliklere, materyal ve hammadde, takım yapma aygıt ve donatımları sağlama işlerini daha iyi yürütebilmek, mallarını daha elverişli koşullarda üretebilmek vb. üzere, diğer kuruluşlar ve ticaret örgütleriyle dolaysız ilişkiler kurma ve sözleşmeler yapma yetkisi veriliyor.

Sürekli olarak çalışan üretimle ilgili danışma, fikir değiş-tokuşu toplanılan emekçilerin üretimin yönetimine katılmasının önemli bir biçimidir. Bugün Sovyet kuruluşlarında böylece % 60'ı işçi olmak üzere yaklaşık 6 milyon kişinin katıldığı 170 bin kadar üretimle ilgili danışma toplantısı eylem gösteriyor. Bu toplantılar, planlamadan pazarlamaya kadar bütün üretim sorunlarına ilişkin tavsiyelerde bulunuyor. Deney, bu tavsiyelerin % 80'i kadarının dikkate alındığını gösteriyor.

SBKP XXV. Kongresi yalnız ekonomi yönetimini değil, aynı zamanda tü-müyle toplumsal ilişkiler yönetimini daha fazla yetkinleştirme yollarını be-

lirledi. Burada, Sovyet toplumu politik sistemini her yönlü geliştirme, yani sosyalist devlet kuruluşunu yetkinleştirme, sosyalist demokrasiyi daha öte geliştirme, devletsel ve toplumsal yaşamın hukuksal temelini güçlendirme, toplumsal örgütlerin eylemini etkinleştirme sözkonusudur.

Toplum yönetimi sisteminin merkezinde, gelişmiş sosyalizm koşullarında kılavuz edindiği eylem prensiplerini SBKP .MK tarafından XXV. Kongreye sunulan hesapverme raporunun ortaya koyduğu Sovyetler Birliği Komünist Partisi yer alıyor.

Bilindiği gibi, sosyalizm sınıfsal toplumdur ve bu toplumda yönetim işi bir gereklik olarak politik, sınıfsal bir karakter kazanıyor. Politik yaklaşım olmadan, şu veya bu tedbirin politik içeriği ve politik sonuçları belirlenmeden, ne bütünüyle toplum, ne de toplumsal yaşamın herhangi bir olanı yönetilebilir.

Parti, sosyalist toplumun, devletin ve toplumsal örgütlerin, bütün halkın yaratıcı eyleminin politik yönetimini her bakımdan gerçekleştiriyor. Parti bunların çabalarını birleştiriyor, eylemini uyumlaştırıyor ve tek hedefe yönlüyor. Ve bunu, kendi örgütleri eliyle, fabrika ve işletmelerde, yapı öbeklerinde ve bilimsel kurumlarda, kolhozlarda ve sovhozlarda çalışan komünistler eliyle yapıyor.

Parti, toplumu yönetmekle, devlet, iktisat ve toplum örgütlerinin yerini almış olmuyor, bunların girişimini geliştirmek için elinden gelen her şeyi yapıyor, bunları eylemlerinde elden geldiğince daha etkin olmaya yönlüyor, yapmakla ödevli oldukları işin olanca sorumluluğunu yükümlenmelerini sağlamaya çalışıyor. Parti bu örgütlere kumanda etmiyor, kendi büyük saygınlığına, büyük deneyine, ortaya koyduğu örneğin gücüne, geniş halk yığınlarının desteğine dayanarak ikna yoluyla hareket ediyor, devlet organlarının ve toplum örgütlerinin eylemlerinde etkinliğin geliştirilmesine yardımcı oluyor, girişimlerini her bakımdan teşvik ediyor.

Kuşkusuz, parti, toplumsal yaşamın bütün alanlarında halk karşısında sorumluluk taşıyor, ama bu olanlar üzerinde kendine özgü çalışma metot ve biçimleriyle, öncelikle isabetli kadro seçimi ve dağılımıyla, parti ve devlet siyaset hattının gerçekleştirilmesi üzerinde bu kadroların örgütsel ve ideolojik yığınsal çalışmalara dayanarak uyguladığı denetimle etki yapıyor.

XXV. Kongre çalışma zamanının çoğunu, yasama kurumunu daha fazla yetkinleştirme, sosyalist hukuk düzenini kökleştirme sorunlarını her yönüyle işlemeye hasretti. Hukuksal kuralların toplumca ulaşılan yeni düzeye uygun hale getirdiği memnuniyetle kaydedildi. İlgili organlara, emek ve idare hukukunu daha öte yetkinleştirmeleri talimatı verildi. Malların kalitesini yükseltme sorunlarının çözümünü, sosyalist disiplini güçlendirmeye yardımcı hukuk normlarının daha etkin biçimde sağlayabilmesi için, ekono-

mik eylemi hukuksal açıdan düzenleme işini iyileştirme gerekliliğine de işaret edildi. Merkez Komitesinin eylem raporunda, yeni SSCB Anayasası tasarısını hazırlama çalışmalarının ana yönleri de belirlendi.⁵

Kongrede, Sovyetlerin ve diğer sosyalist devlet organlarının, Sendikalar Birliğinin, Komsomol'un ve diğer toplumsal örgütlerin, yığınsal haberleşme ve propaganda araçlarının, tek sözle bütün sosyalist toplum yönetim sistemi halkalarının çalışmalarını daha fazla iyileştirme yollarının analizi yapıldı.

Gürcistan parti örgütlerinin çalışmaları hakkında, XXV. Kongrenin kabul ettiği programın ışığında parti eğitimi vb. konusunda SBKP Merkez Komitesi tarafından kongreden sonra çıkarılan kararnameler, Sovyet toplumu yaşamının başlıca alanlarının yönetiminde bütün parti halkalarının eylemini biteviye yetkinleştirme özeniyle doludur.

Yönetim tekniği, biçimleri, metodları ve araçları, ne kadar yetkin olursa olsun, bu alanda ortaya çıkan sorunların başarıyla çözümü, insanlara, yani yönetenlere ve yönetilenlere bağlıdır. Bu program, bilgi, deney ve kobiliyetleri son çözümde planlarımızın yazgısını belirleyen geniş emekçi yığınlarının yönetime aktif katılması olmadan hayata geçirilemez. Burada, sosyalist demokrasiyi, emekçilerin toplumsal etkenlik ve girişkenliğini daha öte geliştirmenin, üretim yönetimine katılmalarını genişletmenin, sosyalist yarışlarını, emeğe komünistçe yaklaşma hareketini geniş ölçüde yaygınlaştırmanın, öncü deneyi yaymanın, neden ötürü onuncu beşyılığın ana ödevlerinden biri olarak tesbit edildiği kendiliğinden anlaşılıyor. L. İ. Brejnev yoldaş, Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansındaki konuşmasında şöyle dedi: «Bizim toplumsal gelişmemizin başarıları, ancak yığınların serbest ve bilinçli yaratıcılığı sonucu olarak, yurttaşlık haklarını giderek daha aktif biçimde kullanmaları ve toplumsal yaşamın her yönlü oluşmasına daha aktif biçimde katılmaları sonucu olarak olanaklıdır. Bu nedenle, komünizm kuruluşu yolunda daha ileri hareket, mutlaka sosyalist demokrasiyi de daha fazla geliştirme hareketi olacaktır. Partimizin ilkesel siyasal hattı budur. Günlük yaşam ve çalışmalarımız da budur.»⁽⁵⁾

Yığınların yaratıcı aktifliğini toplamada, bunu kongrece alınan kararların yerine getirilmesine doğru yöneltmede, kendilerine nice büyük kaynakların ve milyonlarca insanın emeğini örgütleme işinin havale edildiği yöneticilere önemli bir rol düşüyor. Kongrede belirtildiği üzere, çağdaş Sovyet yöneticisinin zorunlu nitelikleri, sosyalistçe girişkenlik, yeni bilimsel ve teknik çözümleri, emeğin örgütünde ve yönetiminde öncü metodları etkenlikle kullanma, üretim rezervlerini yaratımla araştırma, değişen gereksinimleri dikkatle gözetme, belirli kararları derin bir vukufla ve parti açısından alabilme, kolektifin eğiticisi ve üretimin örgütçüsü olma gibi çizgilerdir.

(5) «Pravda» gazetesi, 30 Haziran 1976.

Yönetimin, örgütsel-teknik ve sosyal-ekonomik olarak iki işlevi vardır. Örgütsel-teknik işlev emek araçları ile bunları kullanan insanlar arasında tamamen belirli bir yerleşim ve etkileşmeyi gerektiren teknik ve teknoloji ile şu veya bu ölçüde «bağlıdır». Sosyal-ekonomik işlevi, toplumsal düzenin karakteri, üretimin güttüğü hedefler belirler. Birinci işlevin karşıt toplumsal düzenli ülkelerde (eğer bunlar ekonomik gelişme bakımından yaklaşık aynı düzeyde bulunuyorlarsa) belirli benzer yanları olabilir. Bu durum sosyalist ülkelere, yönetim alanında yararlı uluslararası deneyi alıp uygulama olanağı veriyor. V. İ. Lenin, vaktiyle şöyle demişti: «Sosyalizmin gerçekleştirilme olanağını, bizim, Sovyet egemenliğini ve Sovyet yönetim örgütünü kapitalizmin en yeni ilerlemesiyle bağdaştırma yolundaki başarılarımız belirleyecektir.»⁽⁶⁾

Yönetimin sosyal-ekonomik yanına gelince, burada, kuşkusuz, iki sistem arasında hiç bir benzerlik yoktur ve olamaz. Bu böyledir, çünkü bu anlamda yönetim kaçınılmazlıkla sınıfsal karakterlidir. Kapitalizmde yönetim sırf egemen mülk sahipleri sınıfının çıkarına işlemektedir. Bize, sosyalist toplumumuza gelince, yönetim sistemimizin genel amacı bu toplumda partinin «Her şey insan için, insanın selâmeti için» sloganıyla formüle ettiğimiz program ilkesi tarafından belirlenmektedir.

(⁶) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 36, s. 190.

Partinin ve halkın güvenilir pusulası

Kurt Hager

ASBP Politbüro üyesi ve MK Sekreteri

Alman Sosyalist Birlik Partisinin 1976 Mayıs'ında Berlin'de yapılan IX. Kongresi, yeni parti programını oybirliğiyle ve büyük bir heyecanla kabul etti. Programı hazırlama komisyonu, Dokuzuncu Kongre tarafından Parti MK Genel Sekreterliğine seçilen E. Honecker yoldaşın başkanlığı altında çalıştı. E. Honecker yoldaş tarafından kongreye sunulan MK eylem raporunda, yeni programın ASBP'nin ilkesel hedeflerini belirlediğine işaret edilerek şöyle deniliyordu: «Yeni program partimizin savaşımına komünizm yolunda açık bir yön veriyor. Program birkaç beş yıllık plân dönemi boyunca bizim çalışmamızı belirleyecektir.»⁽¹⁾

Bu program, SBKP XXV. Kongresinin ve diğer sosyalist ülkeler kardeş partileri kongrelerinin sonuçlarıyla birlikte, önümüzdeki dönemde ASBP'nin teorik ve pratik eylemine temel olacaktır.

Partimizin program tasarısı ASBP IX. Kongresinden dört ay önce yaklaşık olarak 7 milyon tirajla yayımlandı. Tasarı, partimizin üye ve aday üyeleri tarafından taban örgütlerinde, semt, bölge ve il parti konferanslarında geniş ölçüde görüldü ve oybirliğiyle onaylandı. Bu görüşmelere, Demokratik Blok'a giren ve ASBP'yle dostça ilişkileri olan partiler, sendika örgütleri, emek kolektifleri ve nice partisiz emekçiler de katıldılar. Program komisyonuna, tasarıda düzeltme ve eklemeler yapılmasını isteyen 1905 öneri gönderildi. Bu öneriler dikkatle incelendi. 442 öneri, yapılan 125 düzeltme ve eklemeye programa yansdı. Bu nedenle, programın, partinin ve bütün halkın eseri olduğu haklı olarak söylenebilir.

Program beş bölümden oluşuyor: I. Dünya halkları kapitalizmden sosyalizme geçişi gerçekleştiriyorlar; II. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde gelişmiş sosyalist toplum kuruluşu; III. Dış politika ve ulusal savunma alanındaki ödevleri; IV. Gelişmiş sosyalist toplum kuruluşunun ve komünizme geçişin yönetici gücü olarak parti; V. Amacımız komünizm.

ASBP'yeni programında, gelişmiş sosyalist toplum kuruluşunu daha öte götürme ve böylelikle yavaş yavaş komünizme geçmenin temel koşullarını hazırlama gibi esin verici bir ödev ortaya koyuyor. Bu amaç reel ve toplumsal gereksinimlere uygundur, çünkü DAC bugün gelişmesinin yeni aşamasına girmiş bulunuyor. Parti daha öte geçilecek yolu ve stratejik

(1) Bericht des Zentralkomitees der Sozialistischen Einheitspartei Deutschland an den IX. Parteitag der SED, Berichterstatter: Genosse Erich Honecker. Berlin, Dietz Verlag, 1976, s. 6.

hedefi belirliyerek, emekçilere perspektif gösteriyor, reel ve iyimserlik aşırıyan ödevler veriyor. Dokuzuncu Kongrenin kabul ettiği ASBP Programının ve diğer belgelerin geniş emekçi yığınları tarafından canlı bir ilgi ve onayla karşılanması rastgele değildir. Bu yığınlar sosyalist yarışlarında birçok somut vaatle bulunarak ve yeni girişimlere geçerek kongrenin kararlarını yankıladılar.

Kapitalist memleketlerde burjuva partileri ve bunların ideologları, bu orada sağcı sosyal-demokrasinin temsilcileri, kapitalist toplumun geleceği sorununa açık bir cevap verebilecek durumda değildirler. Bu da kolay anlaşılır şeydir, zira onlar geleceği olmayan bir toplumu savunmaktadırlar. Bilimsel öngörü temeli üzerinde toplumsal gelişmenin perspektiflerini apaçık göstermeyi, gelişmiş sosyalist toplum kuruluşu ve yavaş yavaş komünizme geçiş ödevini ortaya koymayı ancak Marksist-Leninist öğretiyi kılavuz edinen ve devrimci işçi hareketinin tarihsel deneyine, öncelikle de SBKP'nin deneyine dayanan parti başarabilir. Halklara, gösterdikleri çabalara yaraşık hedefi, yani barış, mutluluk ve gönenç koşulları içinde aydın bir geleceği ancak sosyalizm gösterebilir.

ASBP Programı, temel olarak, feodal gericiliğe ve kapitalist sömürüye karşı, emperyalizme ve militarizme, faşizme ve emperyalist savaşa karşı Alman devrimci işçi hareketinin yüzyıllık savaşım deneyine dayanıyor. Belgenin giriş bölümünde, ASBP'nin DAC işçi sınıfının ve emekçi halkının bilinçli ve örgütlü öncüsü olduğu, Komünistler Birliği'nin ve devrimci Alman sosyal-demokrasinin devrimci geleneklerini simgelediği belirtiliyor: «ASBP, Alman Komünist Partisinin davasını sürdürüyor ve anti-faşist direniş savaşçılarının vasiyetlerini yerine getiriyor. Bu parti, Alman halkının tarihinde ilerici olan her şeyin mirasçısıdır.»⁽²⁾

1946 Nisanında Komünist Partisi ile Sosyal-Demokrat Partinin Alman Sosyalist Birlik Partisinde birleşmeleri tarihsel bir önem taşıyordu. Böylece işçi sınıfının devrimci temel üzerinde birliğinin sağlanması, toplu ve dayanışmalı, savaşım ateşlerinden geçmiş ve açık hedeflere sahip bir Marksist-Leninist partinin oluşturulması, Alman halkının tarihinde köklü bir dönüşme, DAC'de gerçekleştirilen sosyalizme açık anti-faşist, demokratik dönüşümlerin ve sosyalist devrimin yapılabilmesi için gerekli kesin koşulları yarattı.

Memleketimiz emekçilerinin kazanımları programda açıkça ve kısaca belirtiliyor: «İşçi sınıfı, köylüler ve diğer emekçilerle bağlaşıklar olarak Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin kişiliğinde kendi politik egemenliğini kurdu ve güçlendirdi. DAC proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak işçilerin ve köylülerin sosyalist devletini yarattı. Marksist-Leninist öğretisi temeline dayanılarak başlıca üretim araçları üzerinde mülkiyet ilişkilerinin

⁽²⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, Berlin, Dietz Verlag, 1976, S. 5.

devrimci yoldan yeniden kuruluşu sağlandı, sosyalist toplumun sosyal, kültürel ve ideolojik sorunlarının çözümü için sağlam bir politik ve ekonomik temel meydana getirildi. Sosyal güvenlik, bütün emekçilerin yaşam düzeyinin biteviye yükselmesi, yeni bilincin oluşması sosyalizm kuruluşunun başlıca sonuçları oldu. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde sosyalist dönüşümler seyrinde sosyalist ulus oluşmaya başladı.»⁽³⁾

DAC'de sosyalist toplumun kurulması, dünya devrimci süreciyle, her şeyden önce sosyalizmin başarılı gelişmesiyle ayrılmaz biçimde bağlıdır. Sovyetler Birliği bu sürece kesin bir katkıda bulunuyor. ASBP Programında Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin ve Sovyetler Birliği'nin Hitler faşizmi üzerindeki etkisinin evrensel-tarihsel önemi en yaraşık biçimde değerlendiriliyor. Lenin'in Partisinin yönetmenliği altında gelişmiş sosyalist toplumu kurmakta ve komünizm yolunda güvenle ilerlemekte olan Sovyet halkının çok büyük başarı ve kazanımları ayrıca belirtiliyor. ASBP uluslararası komünist hareketinin proletarya enternasyonalizmi mevzilerinde metanetle yer alan bir birliği olarak, daima tarihsel deney, yani DAC'de sosyalizmin başarılarının SSCB'yle ve diğer kardeş sosyalist ülkelerle yakın ve sarsılmaz bir bağlaşma ve işbirliği sayesinde elde edildiğini gösteren deneyi kılavuz ediniyor. Bu nedenle, ASBP Programı'nda partimizin politikasının değişmez ilkesi şöyle tanımlanıyor: «Alman Sosyalist Birlik Partisi, yeni toplumu kurmada Sovyetler Birliği Komünist Partisinin ve diğer kardeş partilerin edindikleri deneyden yararlanıyor. SBKP ve Sovyet halkıyla sarsılmaz dostluk ve işbirliği sosyalist Demokratik Almanya Cumhuriyeti için güç kaynağı ve gelişme temeli oldu, oluyor ve olacaktır.»⁽⁴⁾ Programın birinci bölümünde, sosyalizmin ve bütün anti-emperyalist güçlerin gitgide artan etkisiyle ve yeryüzünde güçler dengesinin sosyalizm, barış ve demokrasi yararına daha öte değişmesiyle bir yandan DAC'de sosyalizmin gelişmesi için de elverişli koşullar yaratıldığına işaret ediliyor.

Yeni programın ilkesel hükümleri ASBP VIII. Kongresi kararlarının yerine getirilmesine ilişkin olumlu sonuçlara dayanıyor. 1971–1975 yılları döneminde, DAC işçi sınıfı, kooperatif üyesi köylüleri, aydınları, kadınları ve gençleri kayda değer emek başarıları elde ettiler. Beş yıllık plânın yerine getirilmesi ve aşılması sayesinde, ülkenin ekonomik gücü artırıldı, halkın maddesel ve kültürel yaşam düzeyi bir hayli yükseltildi. Ekonomik ve sosyal politikada birlik, yığınların yaratıcı aktifliği, emekçilerin girişimlerini yaygınlaştırmanın güçlü etkeni oldu. Yurttaşlarımız, ASBP'nin izlediği politikanın ve tüm eyleminin halkın selâmetini amaçladığına kendi deneyleriyle inanıyorlar.

Cumhuriyetimiz bugün ekonomisi dinamik bir gelişme gösteren, bilimde, eğitim ve kültürde bir hayli yüksek düzeye ulaşmış bulunan sağlam bir

⁽³⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 7.

⁽⁴⁾ Yine orda, s. 8.

sosyalist devlettir. DAC egemen devlet olarak geniş bir uluslararası takdir görmektedir. BMT'nin ve onun uzmanlaşmış örgütlerinin üyesidir. Memleketimiz barışın güven altına alınmasına yapıcı bir katkıda bulunmakta ve barış içinde yanyana yaşama politikası gütmektedir.

Memlekette ve uluslararası alandaki bütün bu değişimler ASBP yeni programında yansıtılmaktadır.

Program, tarihsel kazanımları, DAC'nin toplumsal gelişmesinde ulaşılan düzeyi çıkış noktası yaparak, önümüzdeki dönemin ödevlerini açıklıkla belirliyor. Daha öte gelişmiş sosyalizm kuruluşu, programda, köklü politik, ekonomik, sosyal, tinsel ve kültürel değişimler tarihsel süreci olarak niteleniyor. Bu süreç «bütün üstünlüklerin ve itici güçlerin, toplumsal yaşamın bütün alanlarının, üretim güçlerinin, üretimsel, sosyal ve politik ilişkilerin, bilimin, eğitim-öğretimin, sosyalist ideoloji ve kültürün, tüm çalışma ve yaşam koşulları kompleksinin ve aynı zamanda memleket savunmasının plânlı olarak yüksek düzeyde geliştirilmesi»ni ⁽⁵⁾ gerektiriyor.

Doğal olarak, gelişmiş sosyalist toplum aşamasında sosyalizmin bütün yasallık ve belirtileri yürürlükte. Ama bu aşama, sosyalizm kuruluşunun başlangıç dönemine kıyasla, daha yüksek düzeyde üretim güçleri gelişmesiyle, sosyalist üretimsel ve diğer bütün toplumsal ilişkilerde daha yüksek derecede bir olgunlukla ayrılır. V. İ. Lenin, sosyalizmin ölü, donuk, sürgit doğduğu gibi kalan duruk bir şey olmadığını belirtiyor, bunun «halk çoğunluğunun, sonra da tüm halkın katılımıyla bütün toplumsal ve bireysel yaşam alanlarında süratli, gerçek, yığinsal harekete nerdeyse başlangıç olmakla» ⁽⁶⁾ ayırdedileceğini söylüyordu. Tarihsel deneyin gösterdiği üzere, sosyalizmin gelişme sürecinde bir basamaktan diğerine geçişler objektif olarak gereklidir. Sosyalist üretim ilişkilerinin üstün gelmesinden sonra hemen komünizm kuruluşuna, sınıfsız toplumu kurmaya geçilemez; daha önce gelişmiş sosyalist toplumun kurulması gerekir.

ASBP Programı, ardıcıl olarak, komünist toplumsal gelişme aşamasının iki safhası arasında donuk ve hareketsiz bir sınır olmadığı düşüncesini çıkış noktası yapıyor. «Amacımız komünizm» bölümünde şöyle deniliyor: «Komünizmin maddi-teknik temelini yaratılması, sosyalist toplumsal ilişkilerin komünist toplumsal ilişkilere dönüştürülmesi ve komünist bilincin geliştirilmesi gelişmiş sosyalist toplumu kurma sürecinde hazırlanır. Gelişmiş sosyalist toplumu kurma ve komünizm kuruluşuna geçiş tempolarını milyonlarca şehir ve köy emekçisinin emeği, bilinçliliği, yaratıcı girişkenliği ve eylemlerinde örgütlülük derecesi belirler.» ⁽⁷⁾ Komünist toplum aşamasının iki safhası arasındaki ayrımların ana çizgileri üzerindeki çözümleme, aralarında, yukarıda belirttiğimiz gibi, kesin bir ayrım çizgisi

⁽⁵⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 19.

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin. Bütün eserleri, c. 33, s. 99–100.

⁽⁷⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 75.

olmadığını gösteriyor. Bundan ötürü, gelişmiş sosyalist toplumun bütün elemanlarının geliştirilmesi aynı zamanda en yüksek safhaya, komünizm safhasına derece derece geçiş için gerekli ana koşulların yaratılması sürecidir.

Programın bir bölümünde gelişmiş sosyalist toplumun ana çizgi ve ölçütleri on madde halinde formüle ediliyor. Bu bölüm ASBP'nin teori alanında ve sosyalizm kuruluşu yönetimine ilişkin pratik eyleminde büyük bir başarıdır. Buradaki hükümler, bütünüyle hem birinci safhanın özelliğini, hem de tek komünist toplumsal gelişme aşamasının birinci ve ikinci safhaları arasındaki karşılıklı ilişkiyi yansıtan esas toplumsal süreçlerin bilimsel analizinin sonucudur.

Programda şöyle deniliyor: «Gelişmiş sosyalist toplum, sosyalizmin, her şey halkın selâmeti, işçi sınıfının, kooperatifçi köylülerin, aydınların ve diğer emekçilerin menfaatleri için' belgisiyle tanımlanan anlam ve özünü iyice belirtmek üzere, gereken bütün maddesel, sosyal, ekonomik ve ideolojik-politik koşulların yaratılması demektir.» ⁽⁸⁾ Ayrıca, partinin daima halkın çıkarlarını gözeterek hareket ettiği ve bundan böyle de olanca gücünü bunun için, «emeğin giderek artan sonuçlarının, üretimdeki başarıların, bilimsel-teknik ulaşimleri daha geniş ölçüde uygulamanın işçi sınıfına ve bütün diğer emekçilere yarar sağlaması, halkın yaşam düzeyinin ve kültürünün biteviye yükseltilmesi, tinsel yaşamının zenginleştirilmesi» ⁽⁹⁾ için harcıyacağı belirtiliyor. ASBP IX. Kongresi parti politikasının değişmez prensipini yeniden doğrulamış bulunuyor. Bu prensip, ekonomik ve sosyal politikanın birliğini, Sekizinci Kongrede işaret edildiği üzere, sapmaksızın gerçekleştirmeye çalışmaktır. Bu da, partimizin, üretimde yüksek gelişme ve etkinliği artırma uğrunda savaşıma sadece kendine dönük bir amaç gözüyle değil, emekçilerin çalışma ve yaşama koşullarını sistemli olarak iyileştirmeyi sağlama etkeni gözüyle baktığı anlamına geliyor.

ASBP Programında partimizin en önemli sosyal-politik ödevleri formüle ediliyor. Bunları şöyle sıralıyabiliriz: 1980 yılına kadar konut sorununu çözmek; çalışma koşullarını, sağlık ve iş güvenliği tedbirlerini plânlı biçimde iyileştirmek; iş ücretleri konusunda yüksek emek göstergelerine ulaşmayı ve en az ücreti sürekli artırmayı amaçlayan bir politika gütmek ... Bundan başka, ücretli izinlerin işine göre işlem yapılarak daha öte artırılması ve yavaş yavaş 40 saatlik iş haftasına geçilmesi; ailelere yardımda bulunulması, ana ve çocuk esirgeme önlemlerinin daha da genişletilmesi; emektar işçilere ve bütün yaşlı yurttaşlara kültürel, sosyal özenin ve sağlık yardımlarının iyileştirilmesi; sağlığı koruma işlerinin durmadan yetkinleştirilmesi; doğal çevreyi koruma önlemlerinin iyileştirilmesi öngörülüyor.

⁽⁸⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 19–20.

⁽⁹⁾ Yine orada, s. 22.

Bütün bu önlemler halkın iyiliği içindir ve sosyalizmin özünü yansıtmaktadır.

Sosyalist toplumda üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyetin kökleşmesi sayesinde, başka sınıfların emeğinin meyvalarını benimsiyebilecek hiç bir sınıfın varlığına olanak yoktur. Bu toplumda, ulusal gelirin bireysel tüketime ayrılan bölümünden şu veya bu yurttaşın ne kadar pay alacağını belirleme ölçüsü emeğin nicelik ve niteliğidir. Emeğe göre ödeme prensipi sosyalizmde dağıtımın ana ilkesidir. Bu nedenle, programda bunun sistemli olarak gözetilmesi gerekliliği özellikle belirtiliyor.

Emekçilerin yaşam düzeyinin sürekli yükseltilmesi, sosyalist işletmeciliğin yüksek bir üretkenliğe ulaşmasını ve kararlı gelişmesini gerektiriyor. Sosyalist ekonominin yüksek gelişme tempolarına ulaşmasını, emeğin verimlilik ve etkinliğini sağlayan başlıca etken sosyalist üretimde yeğînleştirilmesidir. Programda belirtildiği üzere, «üretimde yeğînleştirme, halk ekonomisinin verimliliğinin artmasına olanak veriyor. Bu, halkın yaşam düzeyini yükseltme ve aynı zamanda DAC'de sosyalizmin maddi-teknik temelini durmadan modernleştirme ve genişletme, yavaş yavaş komünizme geçiş temel koşullarını yaratma bakımından zorunludur.»⁽⁴⁰⁾

ASBP IX. Kongresi, dış ekonomik ilişkiler alanında, koşulların hayli karmaşıklaşmasına karşın, maddi-teknik temeli daha fazla genişletme önkoşullarının genellikle elverişli olduğunu tespit ediyor. Sekizinci Kongreden beri halk ekonomisi boyutları epey büyüdü, toplumsal üretimi yükseltme olanakları arttı, halk ekonomisinde genellikle daha dengeli oranlara ulaşıldı. Cumhuriyetimiz bugün büyük sayıda vasıflı işçileri ve mühendisleriyle kayda değer bir bilimsel potansiyle sahip bulunuyor. Memleketimizin sosyalist ekonomik entegrasyon çerçevesindeki işbirliği, özellikle Sovyetler Birliği'yle işbirliği durmadan genişliyor. Dünya ekonomisinde DAC sağlam bir yer tutuyor.

Bütün bunlar dikkate alınarak, ASBP Programında, maddi-teknik temelin daha fazla yetkinleştirilmesi için, yerli enerji ve hammadde kaynakları temelini genişletmek için, ikincil madde ve hurdaların etkinlikle kullanılması, materyallerde tasarruf gözetilmesi için, sanayi ve köy ekonomisinde üretim teknik temelini kökten yenilenmesi, halk ekonomisi tarım-sanayi kompleksi yaratılması için somut ödevler ortaya konuluyor.

Program, bilimsel-teknik ilerlemeye, yeğînleştirmenin ana etkeni, bütün diğer sorunların çözümünün kesinlikle bağlı olduğu etken rolünü veriyor. Programda, bundan ötürü, temel ve pratik araştırmaların, aynı zamanda bilimsel araştırma alanında EYK üyesi ülkelerle kooperatifleşmenin büyük önemine işaret ediliyor. Program, bilgileri, doğabilim, teknikbilim (fen) ve toplumbilimleri arasında eylembirliğine yöneltiliyor. Bilimsel araştırmaların en önemli sorunlarının çözümünde güçleri yoğunlaştırmayı, güçbirliği

⁽⁴⁰⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 26–27.

yapılmasını, bilim ile üretim arasındaki ilişkilerin sağlamlaştırılmasını, bilimsel çalışma sürecinde amaca yönelik bir yoğunlaşma sağlanmasını, aynı zamanda yüksek okullardaki öğretimde niteliğin artırılmasını istiyor. Bir başka deyişle, bilimsel-teknik araştırmalar düzeyinin daha da yükseltilmesi, halk ekonomisinde ulaşılan sonuçlardan daha dolgun ve ekonomik bakımdan etkin biçimde yararlanılması sözkonusu oluyor.

ASBP Programında, sosyalist ekonomik entegrasyonda daha ileri gidilmesine, Sovyetler Birliği, Çekoslovakya, Polonya ve diğer kardeş sosyalist ülkelerle kooperatifleşme ve uzmanlaşmaya büyük bir önem veriliyor. Ekonomik ve sosyal politika alanında yöneldiğimiz hedefleri, büyük ölçüde, sosyalist topluluk ülkeleriyle uzun vadeli mal alışverişi ve bilimsel-teknik işbirliği anlaşmaları sayesinde belirliyebilmiş bulunuyoruz.

Sosyalist üretim ilişkilerinin arkadaşça işbirliği ve yardımlaşma ilişkileri olarak yetkinleştirilmesi, kolektivizmin güçlendirilmesi gelişmiş sosyalist toplumu kurmanın önemli bir karakter çizgisidir. Bununla birlikte, programda belirtildiği üzere, işçi sınıfının ve bu sınıfın Marksçı-Leninci partisinin yönetmenlik rolü artmakta, sendikaların eylemi gitgide daha büyük bir önem kazanmaktadır.

Gelişmiş sosyalist toplumda toplumsal ilerlemenin başlıca politik ve sosyal gücü işçi sınıfıdır. Bu memleketimizin sayıca en büyük sınıfıdır. Bu sınıfın gelişmesinin ana vasfı, politik ve mesleki olgunluk düzeyinin daha fazla yükseltilmesidir. Programda şöyle deniliyor: «ASBP, işçi sınıfının ideolojik-politik gelişme düzeyini, emekçilerin politik ve mesleki niteliğini sistemli olarak yükseltmeye çalışıyor. Bu yöndeki çabalar, kafa ve kol emeği arasındaki esaslı ayrımların yavaş yavaş giderilmesine yardım ediyor.» ⁽¹¹⁾

Memleketimizde işçi sınıfı, kooperatif üyesi köylüler, aydınlar ve diğer emekçi tabakaları arasında yakın ve sağlam arkadaşlık ve yaratıcı işbirliği ilişkileri kuruldu. Bunların temeli, sosyalist ekonomik sistemidir; sosyalist mülkiyet ilişkileri ve emekçilerin sosyalist bilincidir. ASBP Programı, gelişmiş sosyalist toplum kuruluşu sürecinde kooperatif üyesi köylüler sınıfının, aydınların, esnafın, kadınların ve gençlerin rolünü ve gelişme perspektiflerini karakterize ediyor. Programda, toplumsal sınıf ve tabakaların yakınlaşmalarının tarihsel bakımdan yasal bir süreç olduğu belirtiliyor. Bu yaklaşma, «Marksist-Leninist dünya görüşü ve işçi sınıfının idealeri temeli üzerinde partinin yönetmenliği altında oluyor. Yakınlaşma halkın moral-politik birliğinin güçlenmesine yol açıyor ve sosyalist yaşam tarzının gelişmesiyle bağdaşiyor.» ⁽¹²⁾

Bu süreçte sosyalist devlet önemli bir rol oynuyor. ASBP Programı, bu devleti, tüm halkın çıkarlarını dile getiren proletarya diktatörlüğü biçim-

⁽¹¹⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 38.

⁽¹²⁾ Yine orda, s. 39.

lerinden biri olarak tanımlıyor. Bu devlet, toplumda üretim güçlerinin plânlı gelişmesini yönetme, bilimsel-teknik ilerlemeyi teşvik etme ve emek üretkenliğini durmadan artırma, sosyalist üretim ilişkilerini geliştirme, halkın öğrenim ve kültür düzeyini, emekçilerin sosyalist bilinç düzeyini yükseltme, sosyal-politik problemleri çözme ödevlerini yerine getiriyor. Sosyalist devletin işlevleri çerçevesine, yurt savunmasını örgütleme ve sosyalist düzeni sağlamak bir savunu güvenliği altına alma, toplumsal ve kişisel mülkiyeti, yurttaşların hak ve özgürlüklerini koruma, SSCB ve diğer sosyalist topluluk devletleriyle işbirliğini geliştirme, DAC'nin egemenliğini garantileme ve emperyalizmin sosyalizme kastedebilecek her kırıyıcı davranışının yolunu kesme ödevleri de giriyor. Programda barışın korunmasına ve güçlenmesine, sosyalizmin savunulmasına hizmet eden dış politikanın tanımlanmasına özel bir bölüm ayrılıyor.

ASBP Programına göre, sosyalist devletin ana gelişme doğrultusu, sosyalist demokrasiyi daha öte yaygınlaştırma ve yetkinleştirmedir. Devlet işleri ve ekonomi yönetimine yurttaşların katılımı, emekçilerin geniş sosyal aktifliği, tümüyle, gelişmiş sosyalist toplumun belirtileridir. Bu olağanüstü haklar, aynı zamanda diğer politik özgürlükler, sosyal haklar (çalışma, dinlenme, parasız eğitim ve sağlık yardımlarından yararlanma; yaşlılık, hastalık veya işgörlülüğü yitirme hallerinde maddesel yardım görme hakları) sosyalist devletçe garantileniyor. Program, ırksal ve ulusal ilişkiliklerine, dünya görüşü, dinsel inanç ve sosyal durum ayrımlarına bakılmaksızın, yurttaşların hak eşitliğini, aynı zamanda bütün devlet, ekonomi ve kültür hayatı alanlarında erkeklerle kadınların eşit haklara sahip olduklarını belirtiyor.

«Gelişmiş sosyalist toplum geniş yığınların sosyalist bilinç düzeyini daha fazla yükseltmek, onlarda Marksist-Leninist dünya görüşü ve komünist ahlâkı oluşturmak, sistemli olarak bencilliğin, bireyciliğin ve diğer burjuva ideolojisi belirtilerinin kökünü kazımaktır⁽¹³⁾ Programda buna dayanılarak, eğitim-öğretim ve kültür sorunları, sosyalist yaşam tarzını geliştirme problemleri üzerinde özel bir dikkatle duruluyor.

Programda, özellikle, tek sosyalist eğitim sisteminin, yani özü genel öğrenim politeknik ortaokulunda oluşan sistemin bundan böyle de geliştirileceğine işaret ediliyor. Gençliğin komünist eğitimi, Marksist dünya görüşünü oluşturmayı, yüksek bir öğrenim düzeyi kazandırmayı ve üretici emeği bağdaştıran çok yönlü bir süreç olarak ele alınıyor. Komünist eğitim, gençlikte yaratımlı düşünme alışkanlıkları oluşturmayı, genç kuşağı sosyalizm ve komünizm kuruluşunun büyük sorunlarını çözmek üzere hazırlamayı gerektiriyor.

Gelişmiş sosyalist toplum yüksek bir kültür düzeyiyle ayrımlanıyor. ASBP Programı, gerek çalışma alanında ve serbest vakitlerde, gerekse doğal

(13) Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 21.

çevreyi koruma ve bayındır hale getirmede olanca genişlik ve çeşitliliğiyle sosyalist kültürün yaygınlaştırılması, kültürel kalıtımın benimsenmesi, sosyalist gerçekçi sanat ve edebiyatın geliştirilmesi gereğini belirtiyor.

Programın özel bir bölümü, gelişmiş sosyalist topluma özgü yaşam tarzı ile kişisel ahlâk ve davranışın daha öte oluşturulmasına ilişkin problemlere ayrılıyor. Sosyalist yaşam tarzının kökü sosyalist üretim tarzındadır. Emek ve özellikle işçi sınıfının eylemi, yaşamın, insan yeteneklerinin en dolgun biçimde kendini gösterme alanıdır.

Dürüst ve iyiniyetli çalışma, toplumsal sorunların çözümüne aktif olarak katılma, insanlar arasında sosyalist üretim ilişkilerinin karakterine uygun yeni ilişkiler kendiliğinden oluşup yerleşmez. Bunun için etkin bir ideolojik-politik parti, devlet ve toplumsal örgütler çalışması, programda denildiği gibi, aynı zamanda sosyalizme yabancı olan ve sosyalist toplumun moral atmosferine olumsuz etkiler yapan olgulara karşı yönelik bir çalışma gereklidir.

Sosyalist ulusal kültürün daha öte gelişip yaygınlaşması ve yaşam tarzının yetkinleşmesi, DAC'de sosyalist ulusun gelişme sürecinin önemli bir yanıdır. Bu ulusun karakter çizgilerini işçi sınıfı belirliyor. FAC politikacı ve ideologlarının «Alman sorunu»nun bundan böyle de «gündemde» kaldığı, «ulus birliği»nin korunması gerektiği yolundaki teraneleri, bizim memleketimizde sosyalist ulusun gelişmekte olduğu ve DAC'nin sosyalist uluslar topluluğunun ayrılmaz bir parçasını oluşturduğu gerçeğini değiştiremez. Sosyalist DAC ile kapitalist FAC arasındaki ilişkiler, ASBP Programında işaret edildiği gibi, ancak «toplumsal düzenleri ayrı egemen devletlerin barış içinde yanyana yaşama prensipleri ve uluslararası hukuk kuralları temeli üzerindeki ilişkileri» olarak gelişebilir. ⁽¹⁴⁾

Yeni program ASBP'nin sürekli bir dönem boyunca izliyeceği genel hattı belirliyor. «Partinin ödevi, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde bilimsel temele dayalı bir strateji ve taktik gereğince politik-toplumsal gelişmeyi yönetmektir.» ⁽¹⁵⁾ Program, partinin ideolojik-politik çalışma, parti iç yaşamını yetkinleştirme, bütün toplumsal gelişme alanları üzerinde yönetsel ve örgütsel etki yapma doğrultularını belirliyor. «Alman Sosyalist Birlik Partisinin başarılı çalışmasının olağanüstü önemli temeli, işçi sınıfıyla, kooperatif üyesi köylülerle, aydınlarla ve diğer bütün emekçilerle güvenç temeline dayalı olan ilişkileridir. Parti emekçilere öğretmenlik ederek ve kendisi de onlardan öğrenerek ilerliyor. Parti halkın adil gücüne inanıyor.» ⁽¹⁶⁾ ASBP Programı, her komünisti, daima kendi sosyalist anlayışının çıkarlarını gözeterek hareket etmekle, bütün çalışmasında başkalarına örnek olmakla, insanların kalplerine ve dimağlarına sosyalist

⁽¹⁴⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 62.

⁽¹⁵⁾ Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, S. 65.

⁽¹⁶⁾ Yine orada, S. 69.

yurtseverlik ve proletarya enternasyonalizmi fiktirlerini taşımakla yükümlüyor.

Proletarya enternasyonalizmi (SBKP ve diğer bütün komünist ve işçi partileriyle kardeşçe birlik ve dayanışma) yüce fikri ASBP Programına baştan-başa sinmiş bulunuyor. Partimiz, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temeli üzerinde dünya komünist hareketinin birlik ve dayanışmasını güçlendirmeye çalıştığını, her zaman emperyalizme karşı, barış ve sosyal ilerleme için savaşım yürüten güçlerin birlik olmaları isteğiyle hareket ettiğini açıklıyor. ASBP, Avrupa komünist ve işçi partilerinin Berlin Konferansının başarıyla yapılmasına katkıda bulundu. Partimiz, bu konferansın ortak sonuç belgesinin belirlediği Avrupa ve bütün dünyada barış, güvenlik ve sosyal ilerleme hedeflerine ulaşılması için bundan böyle de aktif olarak çalışacaktır.

Unutulmamalıdır ki, gelişmiş sosyalist toplum, emperyalizmle aktif sınıfsal savaşım, bütün önemli toplumsal yaşam alanlarını kapsayan bir savaşım koşullarında kuruluyor. Sosyalizm ve bütün anti-emperyalist güçler, emperyalizmi, değişen güçler dengesine göre hareket etmek, toplumsal sistemleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları prensiplerini gözetmek zorunda bırakabildiler. Ana gücü Sovyetler Birliği olan sosyalist topluluk devletlerinin ortak stratejisi, «soğuk harp»ten barış içinde yanyana yaşamaya yönelişi dönuşsüz kılmaya, sosyalizm ve komünizm kuruluşunu sürdürmeye elverişli dış politika koşulları yaratılmasını hedef tutuyor. Ama barış düşmanı emperyalist çevrelerin, gerginlik azaltımı sürecinde kaydedilen ilerlemeyi yoketme yolundaki dikine denemeleri, bizim sürekli çabalar harcamamızı, yüksek bir uyanıklık göstermemizi ve atılan bir ideolojik savaşım yürütmemizi gerektiriyor.

ASBP Programı, DAC komünistlerini, ideoloji cephesinin aktif savaşçıları olmakla, Marksizm-Leninizm devrimci fikirlerini propaganda etmekle ve bütün belirtileriyle emperyalizmin ideoloji ve politikasına karşı savaşım yürütmekle yükümlüyor. Dokuzuncu Kongre, burjuva ve revizyonist görüşlere, anti-komünizme, anti-sovyetizme ve milliyetçiliğe karşı bundan böyle de kesin bir direniş gösterilmesi çağrısında bulunuyor. Kongre, emperyalizmin en gerici güçlerinden, yumuşama düşmanlarından yana geçen Maoizm politika ve ideolojisine karşı da kesin bir savaşıma çağırıyor.

ASBP Programı, Marksizm-Leninizmin yaratımla uygulanıp geliştirilmesine katkıda bulunuyor. Bu program, DAC'de işçi sınıfının ve bütün emekçilerin çıkarlarını dile getiriyor. Program, ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker yoldaşın belirttiği gibi, «bütün halk için bir pusula olup, halkımızın sosyalist bugününü ve komünist yarınını kurma çalışmalarının dev planıdır.»⁽¹⁷⁾

(17) Bericht des Zentralkomitees der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands an den IX. Parteitag der SED, S. 139.

Yığın hareketinin öncü rolü

Andre Vieuguet

Fransız Komünist Partisi Politbüro üyesi

Yığınsal Marksist-Leninist partinin kuruluşu problemlerine ilişkin görüşlerin ortaya konulduğu, komünistlerin parti saf- larını genişletip güçlendirme savaşımında edindikleri somut deneyin anlatıldığı yazı dizisine devam ediyoruz. ()*

Aşağıda, Fransız Komünist Partisi Politbüro üyesi Andre Vieuguet ile «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde İtalyan Komünist Partisi temsilcisi olan Michele Rossi'nin aynı konudaki yazılarını bulacaksınız.

Fransız Komünist Partisi XXII. Kongresinin kararları, Fransızların büyük çoğunluğunun ortaya attıkları «Memleketimiz için nasıl bir toplum gerek- lidir ve bu toplum nasıl kurulmalıdır?» sorusuna komünistlerin verdikleri esaslı cevabı oluşturuyor.

Kongrece oybirliğiyle kabul edilen belgede şöyle deniliyor: «Biz komü- nistler bu yeni toplumun sosyalist toplum olacağına inanıyoruz. Biz bunu söylemekle ütopyacı bir ideali ileri sürmüş olmuyor, kafamızda tasarladığımı- zı keyfi bir kuruluşu dayatmak istemiyoruz. Hayır! Bizim hedeflerimiz, emekçilerimizin gereksinmelerine ve özlemlerine, bugünkü Fransa'nın ola- naklarına ve koşullarına uygundur.» (1)

Bizce, bu yeni düzenin (daha adil, çok daha büyük güvenlik veren ve daha insancıl olan düzen) kurulmasına, birleşebildikleri takdirde, bütün ayrılıklarına bakılmaksızın, memleketimizin tüm işçi, demokratik ve ulusal güçleri yardım edebilirler. Bu güçlerin gerçekte çok çeşitli oluşu, her birinin özel bir katkıda bulunması olanağını saklıyor. Bu da Fransız hal- kının birleşme ve dayanışması üzerinde olumlu etkiler yapacaktır, çünkü gitgide daha büyük sayıda erkek ve kadın yurttaşımız çıkarlarının işçi sını- fının benimsediği hedeflere uygun düştüğünü anlamaktadır.

Fransız komünistleri, XXII. Kongrede, kendi partilerinin Fransa politik yaşamı ortamında ötekilerden neyle ayrıldığını ve bu ayrımların her şey- den önce partinin öncülük rolünde, yığınsal niteliğinde, daima işçi sını- fının, halkın, ulusun çıkarına eylem gösterme çabasında toplandığını söy- lemeye çalıştılar.

Biz ancak stratejisi dünyanın, zamanımızın ve memleketimizin gerçek-

(*) Bak: «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, sayı 4 ve 6, 1976.

(1) «Cahiers du cummunisme» № 2-3, 1976, p. 364.

liğine uygun düşen, Fransa işçi sınıfının ve halkının özlem ve emellerine cevap veren biricik parti olduğumuz için, öncü rolümüzü, yığın hareketinde yönetmenlik rolümüzü başarıyla oynayabiliriz. Bununla birlikte, sözkonusu stratejinin gerçekleştirilmesi, bu yönde artık başlamış olan, sosyal ve politik savaşımın gelişmesinde, köklü dönüşümlerin yakınlaşmasında yansıyan çalışmalar, şüphesiz ki, bizim öncü olma yeteneğimiz için çetin bir sınav olacaktır.

Bütün bunlar, partimizin öncülük rolünü ve yığinsal karakterini güçlendirmenin, onun politik hedeflerinden, demokratik ve devrimci yoldan sosyalizme yaklaşmasından ayrılmıyacağı anlamına gelmektedir.

Fransız Komünist Partisi, bütün tarihi boyunca, tüm politik ve ideolojik eyleminde belirli anın olanaklarına uygun düşen, geniş sosyal tabakaları ve bunların temsilcisi politik örgütleri birleştirmeye olanak veren sorunları ön plâna aldığı için, öncülük rolü oynayabildi, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin aktif desteğini kazanabildi.

Partinin doğuşuna ortam olan koşullar, onun öncü rolünü ve yığinsal karakterini belirledi. Gericiliğin savladığı düşüncenin tersine, Komünist Partisi Fransız işçi hareketinde hiç de bir «yabancı cisim» değildi. 1920 yılında kurulduğu andan itibaren ve daha sonra, eyleminin, sağ ve sol oportünizme karşı ideolojik savaşımının gelişme süreci içinde, FKP, Fransa'da o zamana kadar yüzyıldan fazla bir savaşım deneyi biriktirmiş olan işçi hareketinin kazanımlarını zenginleştirdi. Oluşunda, Paris Komünü'nün bayrağını, eski Sosyalist Partisinin eylemini sürdürmeye çalışan azınlık değil, komünistler devraldılar ve yükseklerde dalgalandırdılar.

V. İ. Lenin, Fransız işçi hareketinin zengin mirasını utkusul Oktobr Devrimi'nin dünya çapındaki deneyiyle birleştirmek suretiyle çok değerli bir aşım elde edilebileceğine derinden derine inanıyordu. Ve işte bu inançtır ki, Komintern İkinci Kongresinin Fransız Sosyalist Partisine bir «güçlü komünist partisi» yaratılması çağrısında bulunmasına yol açtı. Sosyalist Parti üyeleri büyük çoğunluğunun iradesi de bu dileklere uygundu. İşçi sınıfı partisinin bu «biçim» değiştirmesi sayesinde, Komünist Partisi daha işin başında yığınlardan kopuk bir grup durumuna düşmekten sakınabildi.

Genç Komünist Partisinin yürüttüğü savaşım sonucunda yığınlar arasında saygınlık kazanmasına olanak veren bir etken daha vardı. Emperyalist savaş koşullarında İkinci Enternasyonal'in çöküp dağılmasının, yükümlendikleri ödevleri yerine getirmekten âciz duruma düşen sosyalistler üzerinde ağır etkileri oldu. Bunlar alınan kararların herkes için yasa olmasını istiyorlardı. Demokratik santralizm prensiplerinin yerleşip benimsenmesi için çetin bir savaşım başladı. Bu savaşımın başının, partimizin yığınlar arasında güven kazanan savaşkan ve uzak görüşlü bir örgüt haline gelmesi bakımından kesin bir önemi vardı. İşçi sınıfının yürüttüğü

savaşının tüm ulus bakımından bir anlam ve önem taşıdığı anlayışı, partimizde, ancak sekterlik ve oportünizmle sert çatışmalar sonucunda yerleşebildi.

Komünist Partisi yığınların hareketini esinleme yeteneğine sahip bir güç olduğunu pratikte ortaya koydu. Maurice Thorez'in ileri sürdüğü «Ekmek, özgürlük ve barış için halk cephesi!» sloganı partinin ulusal karakterinin oluşmasına yardım etti. Bu sloganın sınıfsal içeriği, temelli demokratik ve ulusal karakteri halk arasında geniş yankılar uyandırmasını sağladı.

1936 yılında gerçekleştirilen Halk Cephesi fikri, K. Marks ve V. İ. Lenin'in yapıtlarında kesinlikle işlenmiş değildi. Bu fikir, bilimsel sosyalizm genel prensipleri temeline, somut gerçekliğin somut olarak çözülmesi temeline dayanıyor, uluslararası işçi hareketi davasına yenilikçi bir katkı oluyordu.

Direnış döneminde, Fransa'nın kurtuluşu için yürütölen savaşım içinde Halk Cephesi fikrinin yerini olan Ulusal Cephe fikri doğdu ve Hitler tehlikesi karşısında buna gerçekten yurtsever bir nitelik kazandırdı. Bağlaşma politikasının başarıyla uygulanması sayesinde, 1949'da, parlamentoda temsilcilere sahip olmanın ve örgötsel gücün etkisiyle Komünist Partisi Fransa'nın en önde gelen partisine dönüştü.

Tarihimizin en zorlu durum ve anları, Komünist Partisi'nin öncölük rolünün ve yığınsal karakterinin, işçi, demokratik ve ulusal güçleri birleştirmeye yönelik politikasından ayrılamıyacağını apaçık gösteriyor.

Komünist Partisi memleket içi veya uluslararası zor durumlarda gücünü yeterince ortaya koyamazsa, eğer bütün çabalarına karşın ortak sorunları çözecek geniş birliğin içinde yönetmenlik rolü oynama yeteneğı göstere-miyecek olursa, bu takdirde işçi sınıfının birliğı, halk yığınlarının bağlaş-ması gericiliğin vuruşlarına, sınıfsal işbirliğı yapan sosyalist ve diğler partilerin oportünistçe uzlaşmalarına dayanamaz.

Bugün geçmişin bu ibret dersleri büyük bir önem taşıyor. Zira memlekette, politikanın, iktidarın, toplum düzeninin değıştirilmesi sorunu şimdiye kadar hiç bir zaman bu kadar keskin bir nitelik almış değildir.

Biz, politikamızda, gelip geçmiş geniş demokratik bağlaşmalar deneyinden yararlanıyoruz. Bu bağlaşmalar, büyük burjuvazi ne kadar isterse istesin, tarihten silinemez ve dikkatten uzak tutulamaz. Politikamızın amacı, başka koşullarda ve daha büyük olanaklarla belirmiş olan halk hareketinin büyüyüp gelişmesidir.

Tekelci egemenlik, halka ve memlekete gitgide daha çok çullanıyor. Uluslararası ölçüler alan büyük kapitalist zümrelerin ekonomik ve politik yaşamdaki zorbalığı, işçi sınıfı için, emekçilerin ana yığını için dayanılmaz bir hal alıyor. Bu durumun zararlı sonuçlarının olanca ağırlığı tüm halkın

sırtına çöküyor. Sosyal ve politik savaşım gitgide daha geniş ve savaştan bir nitelik alıyor. Bu savaşım içinde ortaya çıkan sorunlar, doğrudan doğruya istekler ile daha köklü ve sürekli dönüşümler isteklerini bağdaştırıyor. Büyük servetler yığın ve milyonlarca Fransızın yaşamı üzerinde aşırı bir egemenliği olan nice ayrıcalıklara konmuş bir avuç finans oligarşisi ve iri endüstri temsilcileri bir yana, tekeli olmayan bütün toplumsal tabakalar bunalımın acısını çekiyor.

Giscard d'Estaing'in her bakımdan gerici politikası, bunalımın bütün toplumsal yaşam alanlarında belirmesine ve tümel bir nitelik almasına yardım ediyor. Sosyal çelişkilerin keskinleşmesi dolayısıyla, yalnız sistemin işlevi değil, aynı zamanda şimdiki safhasıyla sistemin kendisi şüphe altına düşüyor. Zira, ekonomiyi ve devleti yönetenler, halka yalnız bir tek perspektif, giderek ortan güçlükler, rejimde daha çok otoriterlik ve ulusal çıkarları daha fazla feda etme perspektifi gösterebiliyorlar. Fransızlar arasında, kapitalizmin artık zamanını yaşadığı, toplumsal sistemi değiştirme saatinin geldiği düşüncesi gitgide yerleşiyor.

XXII. Kongre, toplumun değiştirilmesiyle ilgili sorunları, memleketimizde sosyalizmin içeriği ve sosyalizme ulaşma yolları sorununu en başta ele almakla Fransızların çıkarlarını yansıtmış oldu. Biz daha toplu ve bilinçli yığın aksiyonları örgütleyerek sosyalizm fikirlerinin halkımızın çoğunluğu arasında yer etmesini sağlamaya çalışıyoruz. Parti şimdiye dek hiç bir zaman bu kadar yüksek politik hedefler belirlemiş değildir. Bunlar cüretkâr ve bununla birlikte gerçekçi hedeflerdir. Bunlar Fransız halkının rolünün bir hayli büyümüş, işçi sınıfının ve bağlaşıklarının ağırlığı artmış, demokratik ve devrimci partinin, yani FKP'nin öncülük rolünün güçlenmiş olması temeline dayanmaktadır.

İşçi sınıfının ve halk yığınlarının rolünün yükselmesine uluslararası alanda güçler dengesinde görülen olumlu değişimler yardım ediyor. Gerçekten de, «devrimci ve ilerici güçlerin ileriye doğru gelişmesini sağlayacak olanakların artması şimdiki safhanın ana vasfını oluşturuyor.»⁽²⁾

Bugün emperyalist güçler, dünyanın neresinde olursa olsun, halkların kurtuluş savaşımına karşı harekete geçmekten çekinmiyorlar. Ama onlar amaçları yönünde artık eski ekonomik, politik, askersel ve ideolojik araçlara sahip değildirler. Dünyada güçler dengesi emperyalizmin yararına değildir. Emperyalizmin zorunlu tarihsel gerilemesi, halkların ileri hareketini köstekliyen eylemlerini de zorlaştırıyor, karmaşılaştırıyor.

Öte yandan, halklar, yazgılarını kendileri belirlemek, ulusal ve sosyal kurtuluş yolunda ilerlemek üzere, hiç bir zaman bugünkü kadar büyük olanaklara sahip olmamışlardır. Bu yeni olanaklar, ilerleş ve barışın öncü

(2) «Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı, Moskova, 1969», s. 10.

güçlerinin, yani sosyalist ülkelerin, kapitalist ülkeler işçi sınıfı ve halk yığınlarının, ulusal kurtuluş hareketinin güçlenme ve dayanışmasının sonucudur.

Kısacası, dış koşullar Fransız halkının savaşımının eşsiz bir gelişme göstermesine elverişlidir.

Şili'deki olaylar ve Portekiz'de başka koşullarda ve başka türlü gelişen olaylar zamanımızın büyük olanaklarını şüphe altına düşüremez. Bunlardan çıkarabileceğimiz başlıca ibret dersi, demokratik güçlerin başarısının, dönüşüm sorunları etrafında birleşmiş, yeterince geniş bir halk hareketinin varlığına ve yaygınlaşmasına bağlı olduğudur. Bu başlıca ibret dersi, Fransa'nın ekonomik, sosyal ve politik evrimi temeli üzerinde vardığımız sonucun doğruluğunu ortaya koyuyor. Bu konuda Georges Marchais XXII. Kongrede şunu söyledi: «Bütün bu toplumsal güçlerin (tekelci olumyanların – A. V.) temel çıkarlarının uygun oluşu, böylece, halkın çoğunluğunun toplumda bir dönüşümün gerçekleştirilmesi davasından yana, işçi sınıfı gibi güçlü bir kutup etrafında halk çoğunluğunun geniş hareketinin yaratılmasından yana kazanılması için eşi görülmedik olanaklar veriyor. Bu olanaktan yararlanmalı mıyız? Embette yararlanmalıyız.»⁽³⁾

Peki, bütün bu çeşitli tabakaların, her yandan eylemselliğini koruma koşuluyla, bir bütünde birleştirilmesi nasıl sağlanabilir? Ancak, halkımızın artık elde etmiş bulunduğu özgürlükleri savunma ve durmadan genişletme demokratik savaşımı yoluyla sağlanabilir.

Büyük burjuvazi ve onun politik amaçları özgürlükten korkuyorlar. Ve şimdiki rejimin otoriter karakterini her zamankinden fazla güçlendirmeye çalışıyorlar. Ancak savaşımında birleşik işçi sınıfı özgürlüğe yeni bir gelişme getirebilir. Bunu yalnız işçi sınıfı yapabilir. Çünkü bu sınıf bütün halk tabakalarını demokratik ve ulusal savaşıma çekme, özgürlüğü sonuna kadar, insanın insanı sömürmesine son verilinceye kadar, sosyalizme kadar geliştirme yeteneğine sahiptir. Biz, kuruluşlarda emekçilerin politik hakları uğrındaki savaşımını canlandırmak için her gün olanca gücümüzle çalışıyoruz. Memleket ekonomisi üzerinde birkaç tekel grubunun egemenliğinden ekonomik ve sosyal gelişme üzerinde ulusça kontrolün kurulmasına doğru, büyük sermayenin politik amaçlarının otoritarizminden ve keyfiliğinden en geniş demokrasiye doğru geçilmesini, ancak işçi sınıfının savaşımı, memleket yönetimine bu sınıfın aktif katılımı sağlanabilir.

Böyle demokrasinin gelişmesi, bireysel ve toplu özgürlüklerin daha öte genişlemesi, halk hareketinin güçlenmesine yol açacak, demokratik ve sonra da sosyalist egemenliği destekliyecek ve buna katılacak bir durum yaratacaktır. Bir yandan da, yığınların savaşımı, toplumsal ve politik güç-

⁽³⁾ «Cahiers du communisme», № 2–3, 1976, p. 48.

ler dengesinin bütün halk tabakalarından emekçiler yararına değişmesine yardım edecektir.

Kongrece kabul edilen belgede şöyle deniliyor: «Fransız halkına sosyalizm yönünde bizim önerdiğimiz demokratik yol, bir dizi ısrarlı yığınsal savaşım aşamaları yoludur ... Her aşamada, bu savaşım, genel seçim hakkı vasıtasıyla halk iradesinin demokratik biçimde belirmesi koşullarını hazırlayacak ve bu iradeye saygıyı garanti edecektir.»⁽⁴⁾

Özgürlük ve demokrasinin devrimci savaşımın ana kesimi haline gelmesi, işçi sınıfının yönetici politik rolünü oynayabilmesi için bütün araçların kullanılması, halk güçleri arasında, büyük burjuvazinin emekçi halkın kazanımlarına ve iktidara zorkullanımla el uzatma yeltenişlerinin izole edilebileceği bir denge sağlayacak politik koşulların yaratılmasına olanak verecektir.

Fransa gibi bir memleketin çağdaş koşulları içinde gerçek demokratik sosyalizme erişilmek üzere halkımıza önerdiğimiz strateji, proletarya diktatörlüğünden ayrılmı bir yolu öngörüyor, çünkü bu diktatörlük artık politikamızın gerçekliğini yansıtmıyor. Gerçekte, toplumun sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulmasını yönetmekle ödevli iktidar, işçi sınıfının ve diğer emekçi tabakalarının, yani halkın büyük çoğunluğunun egemenliği olacaktır. Bu egemenlik, genel seçim hakkıyla serbestçe belirtilen yeğlemeye dayanacak ve ödevi memleketin tüm ekonomik, sosyal ve politik yaşamını baştanbaşa demokratikleştirmeyi kapsıyacaktır. Halkın demokratik seçimini bu egemenliğin bizzat sayması ve sayılmasını sağlaması gerekecektir.

Böyle bir egemenliğe dayanacak olan işçi sınıfı ve halk, memleketin toplumsal yaşamına her düzeyde aktifçe katılarak, sosyalizmi kurmada ve savunmada başlıca rolü oynayacaklardır. Sosyalizm yönünde önerdiğimiz yolun özünü oluşturan demokrasinin gelişmesinde, sol güçler ortak hükümet programının gerçekleştirilmesi çok önemli bir ileri adım olacaktır. Bu programın ana fikri, anti-emperyalist karakterli, ilerici toplumsal, kültürel ve politik içerikli bir reformlar kompleksini gerçekleştirme yoluyla ulusal yaşamı demokratikleştirmektir.

Tek sözle, Fransa'da bizim istediğimiz sosyalizm, memleketimizin gerçekliğini dikkate alan, özelliklerini yansıtan bilimsel sosyalizm genel prensiplerine dayanacaktır. Bu Fransa'nın renklerini taşıyan sosyalizm olacaktır.

Yaşamı değiştirme savaşımında halkımızın sağlam bir edini mi var. Bu, savaşlarda pişerek yetişmiş, emin ve deneyli bir devrimci işçi hareketine ve güçlü bir Komünist Partisine sahip olan işçi sınıfıdır.

(4) «Cahiers du communisme», № 2-3, 1976, P. 378.

Toplumu değiştirmek büyük burjuvazi egemenlik sisteminin kendi bunalımının ağırlığı altında mucize kabilinden yıkılıp gitmesi demek değildir. Bu gibi değişimlerin gerçekleştirilmesi için, bütün bunalım kurbanlarının, yani Fransa'da büyük halk çoğunluğının, öncelikle de işçi sınıfının bilinçli eylemi gereklidir. Fransa halkını oluşturan toplumsal güçlerin çıkarları arasındaki objektif uygunluk, kendiliğinden, genel dönüşüm sorunlarını çözmek için bağlaşma gerekliliği anlayışına varamaz.

Bundan başka, her bakımdan gerici olan bugünkü iktidar, halkın ve ulusun çıkarlarına uygun ulusal sonuçlara ulaşabilecek olan her hareketi durdurma veya yolundan saptırmaya alıyor. şimdi, memleketimizde, hoşnutsuzluk belirtilerini ve muhalefet aksiyonlarını gerçek dönüşümler için edimsel bilinçli harekete çevirme tarzlarına kesin bir önem veriliyor. V. I. Lenin'in yüzyılımızın başında ortaya attığı fikir, yani kendiliğinden-gelme hareketi, birleşik yığın savaşını yoluyla ortaya çıkan sorunlar üzerinde açık ve edimsel bir anlayışa vardırabilmek üzere, daha doğuşu kertesinde sezme yeteneğine sahip bir devrimci parti gerekliliği konusundaki düşüncesi çok büyük bir önem kazanıyor.

Halk hareketinde kesin bir nüfus kazanmak partimiz için devrimci savaşının ajitatörü ve propagandacısı olmak demektir. Bu büyük ödevi yerine getirmek, ideolojik, politik ve örgütsel alanlarda önemli çabalar harcamamızı istiyor. Eğer Marksist-Leninist teoriyi durmaksızın geliştirmesek, politik yönelimimizi olgunlaştırmazsak, bu sorunu çözemeyiz. Kongrece kabul edilen belgede şöyle deniliyor: «Komünist Partisi, ödevini başarıyla yerine getirebilmek için, kılavuz edindiği teoriyi durmadan zenginleştirmektedir. Marks ve Engels tarafından işlenen, V. I. Lenin ve dünya komünist hareketi tarafından daha fazla geliştirilen bu teori, bilgi düzeyinin yükseltilmesiyle de zenginleşiyor, reel sosyalizmin deneyini sosyal gerçekliğin evrimini, uluslararası olayları, halkların savaşını gözönünde bulunduruyor. Partinin kolektif düşünüsünde bu daimi ilerleme, komünistlerin, prensiplerdeki katılığı hayatın seyriyle bağdaştırma hüneri göstermelerini gerektiriyor.»⁽⁵⁾

Bizim gerçeklik ve yaşam üzerindeki çözümlememiz, ağdaş savaşımda işçi sınıfının kesin bir rol oynadığını gösteriyor; komünistlerin her ahvalde bu sınıfın birliği için, kendi hedef ve çıkarlarına uygun bağlaşmalara girme yeteneği kazanması için savaşım yürütmelerinin nedenlerini açıklıyor.

Bizim teorimiz bunalımla savaşım ölçülerinin ulusal karakterini ortaya koyuyor. Sosyalizm ancak tarihin reel gelişmesi sonucu olarak, halkın kendine göre gelenek ve idealleri olan reel savaşını sonucu olarak doğabilir. Sosyalizm için savaşım, Fransız halkının bireysel ve toplu özgürlükler uğrunda yüzyıldan fazla bir zamandır yürütegeldiği savaşının daha da

(5) «Cahiers du communisme», № 2–3, p. 385–386.

gelişkin uzantısıdır. Bu savaşım hümanizmin gelişmesi ve yaygınlaşması için reel bir ortam hazırlıyor.

Bütün bunlar, bilimsel teorimizi yaratımla geliştirmenin, halkın işçi sınıfı etrafında birleşmesinin kurtuluşçu karakterini göstermemize olanak verdiğini ortaya koyuyor.

Bugünkü politik ve ideolojik savaşımımızda partimizin öncü rolünün bir yanı daha gözle görülürcesine beliriyor. Bu da birçok Fransızın dikkatini çeken demokratik santralizm örgüt biçimleri ve prensipleridir.

Memleketin diğer partilerinde beliren yozlaşma eğilimleri fonu üzerinde, Komünist Partisinin iç yaşımını düzenliyen normların önemi daha da açıklığa kavuşuyor. Görüşmeler sürecinde uyguladığımız çoğunluk usulü, söz ile iş arasında uyum gerektiren ve böylelikle çalışmalarımızın etkin olmasına yardım eden yöntem, halkın dönüşümleri gerçekleştirmede biricik güvenilir güç olan partimize sempati duymasını sağlıyor. Bizi destekleyenler, Komünist Partisinin sırf işçi sınıfının ve ulusun çıkarlarını savunmak için çalıştığından ve çalışacağından emin bulunuyorlar.

Şimdiye kadar büyük burjuvazinin baskısı altında Sosyalist Partisinin işlediği kusurlar ve uğradığı yenilgiler deneyi ve aynı zamanda demokratik yenilenmeye hizmet eden halk çoğunluğu birliğinin politik değeri olarak sol güçler birlik ve bağlaşmasının gitgide pekişmesi, benimsenen yükümleri yerine getirmeyi öngören demokratik santralizmi, halk güçleri bağlaşmasına sodakotin, çokyanlı politik yaşama saygının güvencesi haline getiriyor. Bu nedenle de, demokratik santralizm prensipi, Komünist Partisinin gerçekten emekçilerin dayanağı olduğu kanısının güçlenmesine yardım ediyor.

Politik hattımızın toplumsal pratiğe dönüşmesi için, teoriyi derinleştirme ve parti iç yaşımını zenginleştirmeye koşut olarak örgütümüzü de geliştirmemiz gerekiyor.

Memleketimizde sosyalizm savaşımının güçlenmesi koşullarında, çözümleme yoluyla belirlenen doğru perspektif, halk yığınları tarafından, ancak iyi örgütlü, yani sayıca yeteri kadar büyük, kentlerde ve köylerde, özellikle sanayi kuruluşlarında dayanağı olan bir komünist partisi var olduğu takdirde benimsenebilir. Partimizin yığınsal karakterini yalnız girişimlerinin başarısı değil, aynı zamanda örgütsel gücü belirler.

Fransız politik yaşamının XXI. Kongrece özellikle belirtilen bir yanı da şudur: Fransa'da bizimkinden başka hiç bir parti, saflarını güçlendirmek üzere, FKP'nin 1976 yılı için öngördüğü kadar gerçekçi ve cüretkâr bir ödevi yerine getirebilecek durumda değildir. Bunu açıklamak ve kanıtlamak da zor değildir. Zira diğer hiç bir parti Fransa'ya ve Fransız halkına bu kadar büyük hedefler göstermiyor. Diğer hiç bir parti, XXII. Kongre çalışmaları yankılarının da gösterdiği gibi, böylesine aktif ve geniş bir desteğe, gelişmesine yeni bir atılım verecek yeni güçler kazanma yetene-

ğine sahip değildir. Başka hiç bir parti, 500 bin erkek ve kadının özverili çabasını, 23 binden fazla parti örgütünün insan servetini emekçilerin ve halkın çıkarları hizmetine böylesine hasredermez.

Biz cesaret gerektiren bir ödev, parti saflarını 600 bine, taban örgütleri sayısını 25 bine çıkarma ödevini belirlemiş bulunuyor ve bunu başarıyla yerine getiriyoruz. Yılın sonuna kadar, kuruluşlarda 10 bin örgütümüz olmasını istiyoruz.

Kısacası, halkımızı birleştirmek, toplumu değiştirmek için savaşım, öncülük rolümüzü ve yığınlar arasındaki etkimizi belirleyen çizgileri zerrece örtbas etmiyor. Üstelik, işçi savaşımının, demokratik savaşımın yükselmesi koşullarında bizim bu çizgileri daha da geliştirmemiz gerekiyor.

Kongrede okuduğu eylem raporunda Georges Marchais şunları belirtti: «Memleketin bunalımdan kurtarılabilmesi için, bugün emekçilerin davasını savunabilmek, yarın da üstün gelmelerini sağlayabilmek için, bugün büyük burjuvaziyi yenebilmek, yarın da halkımızın demokratik seçim ve yeğleme hakkına el uzatmasına engel alabilmek için, bize daha güçlü, daha etkili, daha aktif bir komünist partisi gereklidir. Bu, Fransa'da sosyalizmin üstün gelmesinin kesin koşuludur.»⁽⁶⁾

Biz, egemenlik sürmek için sosyal ilerleme, özgürlük, demokrasi ve sosyalizm savaşımının her anında ve durağında halk hareketinin üstün gelebilmesi için kesin bir etki sahibi olmak istiyoruz.

V. İ. Lenin «Ne yapmalı?» adlı yapıtında, bizim çok önem verdiğimiz şu fikri belirtiyor: «Öncü birlik, 'öncü' adını almamız yeterli değildir; aynı zamanda bizim en önde yürüdüğümüzü bütün öteki birliklerin görecekları ve itiraf etmek zorunda kalacakları biçimde hareket etmemiz gerekiyor.»⁽⁷⁾

Öncü rolüne yaraşık olabilmek ve yeni yandaşlar kazanabilmek için, günlük eylemlerimizde emekçiler yararına, halk yığınları yararına, politik öngörü ve özveri göstermeli, kararlı olmalıyız. Biz, bütün emekçilerin çıkarlarını savunma, özgürlükleri koruma ve genişletme, demokrasi, ulusal bağımsızlık, halklar arasında dostluk ve işbirliği savaşımında ön saflarda olmak istiyoruz.

Daha güçlü, daha etkili ve daha aktif bir komünist partisi halkımızın çıkarları ve emelleri uğrunda, diğer komünist partileriyle, bütün işçi demokratik ve anti-emperyalist güçlerle, geniş barışsever güçlerle dayanışmayı güçlendirme uğrundaki savaşımında gerilim ve etkinliği artırmamıza yardım edecektir.

Biz, dünyada barış ve işbirliği koşulları içinde, demokratik Fransa'yı, sosyalist Fransa'yı yaratma uğrundaki savaşımı daha büyük bir ısrarla ve etkinlikle yürüteceğiz.

⁽⁶⁾ «Cahiers du communisme», № 2-3, 1976, p. 71.

⁽⁷⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 83-84.

Halkın partisi sosyalizm savaşımında

Michele Rossi

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde İtalyan

Komünist Partisi temsilcisi

Bu yıl içinde İtalyan Komünist Partisi'nin 5.000'e yakın seksiyon ⁽¹⁾ konferansı yapıldı. Tüzük gereğince bu konferanslar her yıl, Ulusal Kongre dört yılda bir, federasyon ve bölgeler konferansları da iki yılda bir yapılıyor. Bu bizim «aşağıdan yukarı» demokrasiyi daha çok canlandırmamıza, siyaset hattımızı ve komünistlerin doğrultusunu görüşmeler süreci içinde geliştirmemize, çeşitli yönetim organlarının çalışmasını demokratik temel üzerinde denetlememize, seksiyon, federasyon ve bölge komitelerini sürekli olarak yeni ve genç kadrolarla güçlendirmemize olanak veriyor. 1971 yılından sonra yönetim kadrolarını gençleştirme işi partimizin yaşamında ayırdedici bir çizgi oldu.

Açık kapılı konferanslar

Seksiyon konferansları «açık» olarak yapıldı ve bunlara, komünistlere sempati besleyenler, seçmenler, ilgi duyan yurttaşlar, diğer politik partiler ve demokratik örgütler yerel seksiyonlarının temsilcileri de katıldılar. Bütün bunlar, seksiyon konferanslarındaki görüşmelere zarar vermek şöyle dursun, bunları daha da canlandırdı ve zenginleştirdi. Komünistler ile sosyalistler, hristiyan-demokratlar, cumhuriyetçiler, katolik emekçi birlikleri temsilcileri, sendikalar, kadın ve gençlik hareketi arasında diyalogun geliştirilmesi ancak olumlu sonuçlar verebilir. Komünistlerin konferanslarında somut problemleri inceleme temeli üzerinde yapılan tartışmalar, politik görüş çevrenini genişletiyor, hedefleri tespit ediyor, yığınlar için bir ortak perspektif belirliyor. Öte yandan, konferansların «açık» oluşu, komünistlerin eylemi üzerinde özeleştirisel çözümlemeler yapılmasına, yetersizlik ve hataların eleştirilmesine engel olmuyor. Üstelik, «açık kapı»lı çalışma, görüşmelere eylemsel ve ciddi bir nitelik kazandırıyor, çünkü bu görüşmeler emekçilerin ve kamuoyunun dikkatli, eleştirci bakışı altında geçiyor.

Bu tarz konferans yeni bir bulgu olmasa da, asıl günümüzde özel bir önem kazanıyor ve objektif gerekliliğe uygun düşüyor. Son yıllarda yığınların demokratik eylem alanı bir hayli genişledi. Partinin her seksiyonu, işletmeye ve okula, semtin seçim örgütlerine ve sosyal hizmet servislerine,

(1) Seksiyon: Taban örgütü.

konutlara, esnafın ve tüccarların eylemine vb. ilişkin güç ve karmaşık sayısız problemle karşı karşıya geliyor. Bununla beraber, bu problemlerden her birinin gitgide daha çok gerginleşen politik ve sosyal durum koşullarında çözüme kavuşturulması gerekiyor. Bu durumda, ancak günden güne daha direşken demokratik savaşımları hazırlama, örgütlenme ve yaygınlaştırmanın her aşamasında emekçilerin ve tüm halkın eylemlirliğı çapmaları olumlu sonuçlara ulaştırabilir.

Demek oluyor ki, eylemdeki temsili kurumlar üzerinde gereken yönde baskı yapılabilmesi için, son zamanlarda ortaya çıkan çeşitli halk örgütleri ve komitelerinin gösterdikleri eylemin daha da canlandırılması için, parti seksiyonları, başlıca çabalarını «aşağıdan yukarı» demokrasiyi bütün biçimleriyle geliştirme ve güçlendirmeye yöneltmelidirler. İşte savaşıma (canlı ve etkin olması gereken) bu katkının çeşitliliğı, gitgide daha çok yurttaşın kendi deneyi temeli üzerinde demokratik bilincini artırmasına olanak verecektir. Bu konuda, konferanslar bir an önce giderilmesi gereken nice yetersizlik ve kusurları ortaya çıkardı.

Hemen söylemeliyiz ki, parti seksiyonlarımız, memleketin diğer parti örgütlerinden ayrılmı olarak, çalışmalarını boyuna genişletiyorlar. Taban örgütlerinde komünistlerin yıllık konferansları, öteki demokratik partilerin eylemini de (özellikle daha aktif olmaları gereken anda) canlandırma etmeni oluyor. Biz kurumlanmaktan, kendimizi başkalarına örnek gösterme eğiliminden uzak bulunuyoruz. Olanaklarımızı, bunların çerçevesini, aynı zamanda yetersizlik ve kusurlarımızı elbette kavırıyoruz. Ama halkçı geleneklere ve geniş bir tabana sahip diğer demokratik partilerin de, üyelerinin sürekli demokratik eyleminin tüm toplumun demokratik savaşımlarına yardım edebilmesi için, elden gelen çabayı göstermeleri gerektiğini düşünüyoruz. Komünistler rekabetten korkmuyorlar; hedefimize ulaşma, yani gitgide daha geniş yığınları savaşıma çekme olanağı diğer partiler temsilcilerinin aktiflik göstermeleri oranında artacaktır. Lenin şöyle diyordu: «Yığınlar milyonlardan oluşuyor; politika da milyonların olduğu yerden, binlerin değil, ancak bu milyonların bulunduğu yerden başlıyor . . .» (2) Milyonlarca erkek, kadın ve genç, yürüttükleri örgütlü demokratik savaşımın, devlet yönetimi üzerinde ve aynı zamanda partiler üzerinde denetleme yapabilmelerinin kesin önemini anlamışlardır ve gitgide daha açık olarak bunun bilincine varmaktadır. Diğer taraftan, öteki demokratik partilerin taban örgütlerinin çalışmasındaki canlanma da yakın geçmişteki ulusal kongrelerinde açıkça kendini göstermiş bulunuyor. Bu «ast» örgütleri temsil eden delegeler, «üstler» üzerinde güçlü bir baskı yaparak, siyaset hattının değiştirilmesini, yönetim organlarının ve yönetim metotlarının yenilenmesini istediler. Geçen yılın 15 Haziran seçimleri sonuçları da buna yardım etti.

(2) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 36, s. 16–17.

1971'den 1975'e kadar dört yıl içinde partiye 208.811 yeni üye alındı ve komünistlerin toplum sayısı 1.730.453'ü buldu. En yeni verilere bakılırsa, 1976 içinde bu rakamın da aşılması beklenebilir. Partiye yeni üyeler çekme işi rastgele değil, düzenli olarak yapıyor. Bütün bunlar, E. Berlinguer'in dediği gibi, komünist olmanın «hiç de düşüncesizliğe gelmeyen bir seçim, özveri ve yükümler gerektiren bir yeğleme yapmak» demek olduğunu, şu veya bu yeni üyeye parti bileti verilmesinin de «partinin devamlı bilinçli çabalarının ve partiye girmeyi kararlaştıran kişinin ciddiyetle düşünüp taşınmasının sonucu» anlamına geldiğini gösteriyor. Partiye giren, artık «savasına çağıran bir politik örgüte mensup olacağını, kendisine ayrıcalık ve kâr değil, sevinç ve iç huzuru getirebilecek çetin bir perspektif seçmekte olduğunu» biliyor. ⁽³⁾ Gerçekten de, emekçiler, partiye, bütün serbest vakitlerini hasrederek, hertürlü özveriye katlanarak ve bu arada parayla da yardıma hazır olarak çalışmak üzere giriyorlar.

Birleşik Amerika'nın bazı büyük enformasyon organları, CIA'nın İtalya'da (sırf İKP'nin ön plâna çıkmasını engellemek üzere) diğer politik partilere porasal yardımda bulunduğu ilişkin skandole eşit açığa vurmaları karşılık olsun diye, Komünist Partisinin «doğu ülkeleri»nden «ticaret kumpanyaları» aracılığıyla para almakta olduğu yalanını uyduruyorlar. Ama bu karalama yelteniş boşa gitti. İtalyan basını, hemen hemen oybirliğiyle sesini yükselterek, memlekette İKP'nin basın toplantılarında bütçesini ayrıntılarıyla açıklıyon, federasyonları ve seksiyonlarıyla de bu hesapverme pratiğini benimsiyen biricik parti olduğunu itiraf ederek, partinin finans politikasında öncelikle kendi olanaklarıyla yetinmeye yöneldiğini (parti bilet ücretleri, parti ödentisi, yardım toplama vb.) ve böylece 1975 yılında bütün gelirlerin % 60'ını sağladığını (devlet finansmanı, gelirin % 40'ını oluşturuyor), 1979 yılına doğru kendi finansman gelirleri payının % 75'e çıkacağını, bir başka deyişle bu gelirlerin 14 milyar lira artacağını bildirdi. ⁽⁴⁾ Yerli ve yabancı gazeteciler, 1975 yılında parti bütçeleri giderlerinin fiyat artışları yüzünden 200 milyar lirayı aştığını tespit ettiler. Ve haklı olarak şu soru doğdu: Kendi kendine finansmanla gelirlerin önemsiz bir bölümünü sağlayabilen diğer partiler bütçelerini nasıl denklileyebiliyorlar? İKP'nin bu konudaki tutumu, bir Roma gazetesinin belirttiği üzere, kamuoyunu, bütün partilerin böylece hareket etmesi için ısrarla baskı yapmaya yöneltiyor. Okuyucu çevresi geniş bir dergide, İKP'nin kendi ticaret eylemlerinden para elde etse bile bunda kanuna aykırı, ya da göreneğe uymaz bir şey olmadığını, İKP'nin ellerinin herhalde tertemiz olduğunu, üstelik (bugün herkesin tesbit edeceği üzere) onun siyaset hattını hiç

⁽³⁾ «L'Unità», 28 marzo 1976.

⁽⁴⁾ «Le Monde», 6 avril 1976.

bir dış etkinin belirliyiyeceğini, ya da belirlenmesine etki yapamıyacağını yazdı.

Ne var ki, ulaşılan ulusal sonuçlar bir yana, partiye yeni üyeler çekme, sofları nicel ve nitel bakımdan güçlendirme konusunda daha pek çok yapacaklarımız vardır. Her şeyden önce, kadınlar, gençler ve işçiler arasında çalışmamız gerekiyor.

Partide kadın üye sayısı 1971'de 358.000'den 1975'te 406.508'e çıktı. Şimdiki politik durumun istemleri ve kadınların politik yaşama gitgide daha çok katılmaları, yürüttükleri savaşımın yalnız genel değil, aynı zamanda özel sorunları ve hedefleri dikkate alınacak olursa, bu artış elbette yeterlidir. Doğaldır ki, İKP, memleketin diğer partilerine kıyasla, bu yönde en büyük çabayı gösteren partidir; bölge, il ve belediye kurullarına seçilen kadınların büyük çoğunluğu Komünist Partisi üyesidir. Kadınların politik yaşama katılımında görülen artış ve bugünkü perspektifler, karşılaşılan güçlükler ne kadar büyük olursa olsun, kadınları daha geniş ölçüde Komünist Partisine çekmemizi gerektiriyor.

İtalyan Komünist Gençlik Federasyonu (İKGF) safları da dolgunlaştı ve güçlendi. Aynı dönem içinde üye sayısı 85.642'den 134.643'e çıktı ve federasyon gençliğin en güçlü örgütü haline geldi. Ama genç İtalyanların toplam sayısı ve bugün karşı karşıya bulundukları sorunlar dikkate alınırsa, bu güç hiç bir suretle yeterli sayılamaz. İKGF XX. Kongresi (Cenova, Aralık 1975) bu noktayı önemle belirtti. Hemen söyleyelim ki, 12 Mayıs 1974'teki boşanma kanunu referandumu ve 15 Haziran 1975'te yapılan seçimler sırasında gençliğin sözü sonuç belirliyen bir rol oynadı. Gençliğin toplu ve dayanışmalı eylemi, genç komünistlerin önemli bir rol oynadıkları bütün çıkışlar elbette sonuçsuz kalmadı. Bu çıkışlar sayesindedir ki, hükümet, nice gencin yoksul ve yoksun durumunu dikkate almak, diğer sorunları bir yana, istihdam sorununu kesinlikle çözmekten çok uzak olsa bile 50 bin yeni işyeri açma ve bunların finansmanı için ödenek ayırma vaadinde bulunmak zorunda kaldı.

Gençliğin şimdiki durumu, doğru yola, açık perspektifli savaşım yoluna gitgide daha çok yöneltmesini gerektiriyor. Bu erekle, İKGF kongresinde belirtildiği gibi, genç komünistler bazı ertelenmez sorunların çözümünü yükümlenmelidirler. Bunlardan biri, federasyonun saflarını yeni üyelerle, özellikle genç kızlarla güçlendirmektir (halen genç kızlar federasyon bileşiminin ancak % 20'sini oluşturuyor). İkinci önemli sorun, İKGF Ulusal Sekreteri D'Alema'nın belirttiği üzere, politika ve ideoloji alanında ötedenberi eylembirliğine yanaşmayan ve işçi hareketini bozguna sürükleyebilecek olan «cepheden hücum»lu savaşımı tutan aşırı gruplara en enerjik ve en sert biçimde karşı koymak, onların bölücülük yeltenişlerini önlemek, İKP'ye yönelik hücumlarının yolunu kesmektir.

Gençliğin ve tüm memleketin çıkarlarına uygun doğru bir politika güdebilmek için bütün sektörler ve katlanmazlık belirtilerine karşı savaşım yürütmemiz gerekiyor. Gençlik örgütünün partice yardım edilerek yapılması gereken sıçrama da budur.

Bununla birlikte, parti saflarına yeni üyeler alma çalışmalarında asıl dikkatin işçilere yöneltilmesi gitgide önemi artan bir yaşamsal istem oluyor. Yine aynı dört yıl içinde İKP'nin bileşiminde işçilerin payı % 39,5'tan % 40'a çıktı. Bu olay, partinin işçi çekirdeğinin, özünün, bir yere kadar güçlendiğini gösteriyor. Buna karşın, parti üyeleri sayısının genel artışı çerçevesindeki bu büyümeye bakmaksızın, parti yönetim organlarında işçilerin oransal payında belirli bir azalma görüldü. Partinin XI. ve XIII. Kongreleri arasındaki dönemde, federasyon komitelerine giren işçilerin sayısı kesin olarak arttı, 1.654'te 2.054'e çıktı, ama yüzde bakımından azaldı, % 36,3'ten % 33,06'ya düştü. Aynı eğilim, daha küçük ölçüde olsa bile, XIV. Kongrede de görüldü. Bunu federasyonlar sekreterlerinin sosyal bileşimine ilişkin şu veri de doğruluyor: Onbirinci Kongre sırasında 110 sekreterin 39'u işçi iken, Ondördüncü Kongreden önce ancak 35 işçi sekreter vardı.

Bunun elbette birçok nedenleri vardır (örneğin, partide ve sendikalarda yönetim katlarının çalışmasını bağdaştırma olanaksızlığı vb.). Bu nedenler üzerinde ayrıntılı olarak duracak değiliz. Sorun, partiye gitgide daha büyük sayıda işçi çekme ve bunlara aynı zamanda yüksek yönetim basamaklarına çıkma olanağı sağlama sorunudur. Bu erekle bazı tedbirler alınmış bulunmaktadır.

Kadro eğitimi

Bu tedbirlerden biri olarak, Merkez Parti Okulunda işçi kadroların eğitimi için bir yıllık bir özel kurs örgütlendi. Burada politik ekonomiden memleket tarihine, Marksizmden çağdaş edebiyata, Spartaküstler hareketinden çağdaş müziğe kadar çok çeşitli bilim dallarını kapsayan öğretim programı, okulu ziyaret eden bazı yabancı gazetecileri hayrete düşürdü. İşçilerin çoğu, sendika işlerinde, çalıştıkları kuruluştaki veya oturdukları semtte politik savaşım deneyine sahip bulunuyorlar. Bu işçilerin toplumun çağdaş istemlerine uygun temel genel kültür ve teorik bilgi, nedenleri öğrendikten sonra, eğitim, sağlık, taşınacılık, şehircilik, ekoloji, belediye vb. işleri problemlerinin çözümüyle uğraşmalarına olanak verecek daha yüksek bir kalifikasyon edinmeleri gerekiyor. Bu kurs, onlara, araştırma ve inceleme metodolojisini de öğretecektir. Zira kesin önem taşıyan kolektif inceleme ve görüşmelerden başka kişisel araştırmalar da geçerliğini koruyor.

Burada uygulanan kadro eğitimi metodu, hertürlü dogmatik ve hayattan kopuk düşünceye yer verilmemesini hedef tutuyor. Bu nedenle, her üçaylık öğrenimden sonra kurşa bir ara veriliyor; gerçeklik sezgilerini yitirmesinler, yığınlar ve yığın savaşıyla temasları kesilmesin diye kursçular işyerlerine dönüyorlar. Togliatti bize şunu öğretiyordu: « . . . ideolojik görüş ve tutumların görüşülmesinden pratiğe inmeyi ve pratik gerçeklikten de ideolojik görüşlere çıkmayı başarabilmeliyiz . . . »⁽⁵⁾

Şu var ki, partimiz kadro eğitiminde olağan ve sürekli araçlarla da çalışıyor, yani yalnız her kademedan parti okulları, özel kurslar, seminerler vb. örgütlüyerek değil, aynı zamanda çok önemli olan pratik eylem ve savaşımla da eğitiyor. Parti bu konuda Togliatti'nin şu sözlerini kılavuz ediniyor: « . . . biz, ideolojik ilerleme deyince, hazır sözleri şöyle böyle gelişkin bir tekrarlama yeteneği anlamıyoruz. İdeolojik ilerlemeyi, kendi prensiplerimizi kavrama, siyaset hattımızın doğruluğunu inandırıcı biçimde kanıtlama, sınıfsal temelini ve sosyalist demokratik içeriğini açıklama hüneri olarak anlıyor, durumun değişmesine bağlı olarak parti siyaset hattının gelişmesini anlama yeteneği gözüyle bakıyoruz.»⁽⁶⁾ Berlinguer şunu ekliyor: Bize, her zaman gerçekliği çözümlemek, «teorik, politik eylemimizi geliştirme, öğretimize hayat verme, parti üyelerinin kültürünü boyuna zenginleştirme» yeteneğinde olabilmek üzere, aşağıdan yukarı, durmaksızın «inceliyen ve düşünen parti gereklidir.»⁽⁷⁾

Berlinguer'e göre, ideolojik savaşımın önemini belirtirken, burjuva ideolojisine, tehlikeli bir virüs olarak, her şeye, en sağlam doklara bile sokulma yeteneğini maledivermek doğru değildir. Gerçekte, itiraf etmeliyiz ki, Marks ve Engels'in «Avrupa üzerinde her hayalet dolaşüyor» dedikleri zamandan günümüze kadar, Marksizmin filizleri burjuva ideolojisi çığlarına dayanmakla kalmadı, aynı zamanda sağlamlaştı ve çok büyük bir güç kazandı. Bizce, sadece ideolojik savaşımın Marksizm-Leninizm prensiplerini veya bu öğretinin anıklığını savunması gerektiğini söylemekle yetinmek, problemi kötü formüle etmek olur. Gerçek ideolojik savaşım bizim fikirlerimizin maddi güç haline getirilmesine yardım etmelidir. Bu erekle, fikirlerimiz milyonlarca insana maledilmeli, insan eyleminin bütün alanlarını kaplamalı, üniversite ve okul programlarına sindirilmeli, edebiyata, bilime, sanata, tiyatroya, sinemaya, televizyona, gazeteciliğe, müziğe vb. sokulmalı ve bütün bunlar kendi fikirlerimizi diğer görüşlerle, başka ideolojik akımlarla daima serbestçe karşılaştırma yoluyla yapılmalıdır.

«Marksizm, korkusu olmıyan, tersine, kendi gelişmesi ve doğruluğu için Marksizme kadarki akımlarda kaynak ve koşullar bulunup ortaya çıkarıl-

(5) İtalyan Komünist Partisi VIII. Kongresi materyalleri. Moskova, Devlet Politik Eserler Yayınevi, 1957, s. 109.

(6) İtalyan Komünist Partisinin X. Kongresi. M., Devlet Politik Eserler Yayınevi, 1963, s. 70.

(7) «L'Unità», 28 marzo 1976.

masını reddetmeyip teşvik ettiği gibi, çağdaş ideolojik akımlarla karşılaş-
tırılmasını boyuna teşvik eden zengin ve doğru bir öğretiler. Diğer ide-
olojik akımlarla kıyaslamayı peşin fikirli doğmatik suçlamaya indirgemek
doğru değildir.»^(*)

Ulusal ve enternasyonalist yığinsal parti

Partimizin yığinsal parti olabilmesi için, her şeyden önce, partinin ka-
rakterine ilişkin eski sekte görüşlerden vazgeçmemiz, partiyi neredeyse
askersel örnekçe örgütlenmiş belirli bir seçkinler grubu sayan düşünceleri
eleştirmemiz, işçiler, köylüler ve halk aydınları arasında (kendilerini saf-
larımıza geniş ölçüde çekebilmek üzere) esinle çalışmamız, yeni örgüt ve
eylem biçimleri benimsememiz, işçi sınıfını ve halkı demokrasi ve sosya-
lizm uğrunda ardıcıl bir savaşıma yöneltmek için bütün halk tabakalarıyla
(hepsinin en önemli çıkarlarının savunucusu olarak) sağlam ilişkiler kur-
mamız gerekiyordu. P. Togliatti bu uğurda çalışıyor, bunu örgütleyordu.
Partimizin yığinsal karakteri iradenin ve örgütlü çalışmanın ürünüdür. Aynı
zamanda ve her şeyden önce, bu yığinsal karakter, ulusal gerçekliğimizle
ve uluslararası somut durumla sınıksız bağlı olan doğru bir strateji ve poli-
tikanın sonucu ve zorunlu koşuludur.

Sosyalizme doğru İtalyan demokratik yolu, kökleri memleketimizin tari-
hinde, ulusal ve uluslararası işçi hareketinde olan bir teorik ve politik
eylemin sonucudur. Rusya'da 1917 Ekim Devrimi'nin neden ötürü diğer
Avrupa ülkelerinde devrimle devam etmediği sorusuyla (bu vaktiyle gö-
rüşme konusu olmuştu) ilgili olarak, Gramsci, bu deneyin aynı biçimlerde
tekrarlanmadığını yazıyor ve özetle şöyle diyor: «Bana öyle geliyor ki,
İliç (Lenin), 1917'de Doğu'da başarıyla uygulanan hareket savaşını Batı'da
biricik uygulama olanağı olarak mevzii savaşa çevirmenin gerekli ol-
duğunu anlamıştır . . . Ancak İliç (Lenin), formülünü derinleştirmeye vakit
bulamamıştır, fakat bunu, asıl sorun ulusal karakter taşıırken, yani bölgesel
incelemeye ve sivil toplumun (rolü siperlerle ve mütahkem mevkiyle vb.
kıyaslanabilecek) elemanlarının meydana çıkarılmasını gerektirirken, yal-
nız teorik bakımdan derinleştirebildiğini dikkate almalıyız.

Doğu'da devlet her şeymiş, sivil toplum ilkel, biçimini almamış durum-
da bulunuyormuş. Batı'da devlet ile sivil toplum arasında ayarlanmış kar-
şılıklı ilişkiler vardı, ve devlet sallanmaya başlayacak olursa, sivil toplumun
sağlam yapısı derhâl ortaya çıkıyordu. Devlet yalnız en öndeki siperdi;
daha gerisinde sağlam bir istihkâmlar zinciri bulunuyordu. Doğaldır ki,
bazı devletler için bu dediğimiz daha büyük ölçüde geçerlidir ve tam da
bu sorun her ulus için ayrı ve özenli bir çözümleme gerektirmektedir.»^(*)

^(*) İtalyan Komünist Partisinin X. Kongresi, s. 71.

İşte tarih bakımından oluşmuş İtalyan toplumu üzerinde Gramsci tarafından yapılan çözümleme ve aynı toplumun çizgilerini inceliyen Togliatti tarafından bu çözümlemenin (faşizmin ezilmesinden sonra, 1940–1950 yıllarında köklü değişimlere uğrayan uluslararası durum koşullarında) geliştirilmesi temeli üzerinde, partimiz, «mevzii savaş», yani İtalyan sosyalizm yolu stratejisini işledi. Bu yol, güçlü, birleşik, yığınsal bir hareketin savaşımı sayesinde İtalyan sivil toplumunun bütün «kaleler»ine ve «kazamat»larına hücumla kuşatmaya geçmemize, demokrasiyi en yüksek kertesine, sosyalist topluma kadar geliştirmemize olanak veriyor. Bu erekle, partimizin yığınsal, halkçı, ulusal karakterini korumamız ve durmadan sağlamlaştırıp, aynı zamanda enternasyonalist karakterini koruyup geliştirmemiz gerekiyor.

Biz enternasyonalizmden yalnız uluslararası dayanışmayı anlamıyoruz. Belki biraz abartmalı ve paradoksal görünebilir, ama şunu da söylemeliyiz ki, işçi sınıfının ve emekçi yığınlarının enternasyonalist bilinci, bugün biz istemesek bile yine de kendini gösterebilecek durumdadır. Bütün «soğuk harp» döneminde, Cezayir ve Küba, Viyetnam, Yakın-Doğu, Angola, Şili ve İspanya olayları sırasında İtalya'nın en geniş halk tabakaları, politik ve sosyal güçleri eylemsel bir dayanışma gösterdiler. Grevler, çeşitli çıkışlar ve gösteriler halinde beliren bu dayanışmada, çoğu kez, ölü, yaralı ve tutuklu olarak, nice kurbanlar da verdiler.

Ne var ki, enternasyonalizm yalnız bununla bitmiyor. Bizce, enternasyonalizm, Sovyetler Birliği'ne ve sosyalizme sırf propaganda amaçlı methiyeler okumaktan ibaret de değildir. Bu çok kolaydır, ama çok etkili sayılmaz. Geniş kamuoyunda Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist ülkelerin uluslararası oynadıkları reel rol hakkında doğru bir anlayışın yerleşebilmesi için, anti-sovyetik ön yargılara karşı savaşmamız çok daha önemlidir. Bu aynı zamanda, nereden gelirse gelsin, SBKP'yle ve diğer kardeş partilerle ilişkilerimizi, enternasyonal işbirliğimizi kesmemizi istiyen çağlara, böylelikle politikamıza güvenilmesini sağlayacağımız ve demokrasiye bağlılığımızı göstereceğimiz yollu kandırmacılara da kesin bir direniş göstermemizi gerektiriyor.

Bizim için, enternasyonalist olmak, bunun yanısıra, öncelikle yığınların baskısıyla, İtalyan hükümetinin dış politikası üzerinde etki yapmak; uluslararası yumuşama politikasını aktif olarak geliştirmesi, Avrupa ve uluslararası güvenlik ve işbirliği sistemine somut bir katkıda bulunması, gerici ve faşist rejimleri açıkça suçlama tutumu takınması, bu rejimlerin kurbanı politik göçmenleri memlekete kabul etmesi, bunlara yardımda bulunması, ulusal kurtuluş hareketlerini desteklenmesi, «üçüncü dünya» denilen ülkelerle, âdil, hak eşitliğine dayalı, emperyalizm ve yeni-sömürgecilik ruh

(9) A. Gramsci. Üç ciltlik seçilmiş yapıtları. M., Yabancı Kitaplar Yayınevi, 1959, c. 3, «Hapishane defterleri», s. 199–200.

ve pratiğine kapalı ilişkiler kurması için hükümeti zorlamak anlamına geliyor. İşte bundan ötürü bu hedefleri gerçekleştirme savaşımına elden geldiğince geniş ölçüde politik ve toplumsal güçleri çekmeye çalıştık ve çalışıyoruz. Bundan başka, Ortak Pazar üyesi ülkeler emekçilerinin savaşımını uyumlaştırma yönünde çaba birliği yapılmasına yardım etme, Ortak Pazar organlarının demokratikleşmesini, tekeller Avrupasının emekçiler Avrupasına, yani barış ve işbirliği etkenine dönüşmesini sağlamak üzere, bütün sol güçler arasında karşılıklı anlayışa varılmasına yardım etme çabasındayız. Enternasyonalizm aynı zamanda ve öncelikle, işçileri memleket yönetimine çekmekle ve bu suretle tüm uluslararası anti-emperyalist cepheyi güçlendirmekle başlıyarak, İtalya'nın sosyalizme doğru gelişmesini elden geldiğince hızlandırmak demektir.

Bugün dünyayı sarsmakta olan üç ana devrim kolu, yalnızca Marksistler, Leninistler, komünistler ve proleterlerden ibaret değildir. Bunların içinde Marksist olmıyanlar, milliyetçiler, demokratlar, ilerici güçler, çeşitli dinsel inanç sahipleri, değişik sosyal tabakalar da vardır. Bundan ötürü, bizce, «*proletarya* enternasyonalizmi» deyiimi hem biçim, hem de içerik bakımından sınırlıdır ve artık günün somut koşullarına uygun değildir. Enternasyonalizm, felsefi, politik ve sosyal bakımdan epeyce ayrımlı olan, ama dünyanın çehresini değiştirmek isteyen ve bunun için savaşım yürüten bütün bu insan yığınıni birleştirmelidir. Onlar, bütün ulusal bağımsızlık, demokrasi, barış ve sosyalizm savaşçılarına maledilebilecek olan ve edilmesi gereken (artık kısmen maledilmiş olduğunu da söyleyebiliriz) bu enternasyonalizm içinde yerlerini bulmalıdırlar.

Ürdün Komünist Partisi Merkez Komitesi
Amman—Ürdün

Değerli yoldaşlar,

Ürdün Komünist Partisi Birinci Sekreteri Fuad Nassar yoldaşın beklenmedik ölüm haberini aldık. Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye komünistleri adına Ürdün komünistlerine ve Ürdün halkına bu büyük kaybindan dolayı başsağlığı diler, acınızı paylaşıyoruz.

Fuad Nassar yoldaş Marksizme-Leninizme ve proletarya enternasyonalizmine inançlı bir savaşçı idi. Ömrü boyunca Ürdün ve Arap halklarının ulusal kurtuluş hareketi, dünya işçi ve komünist hareketinin birliği için emperyalizme ve siyonizme karşı savaştı.

Ürdün komünistleri ve Ürdün işçi sınıfı Fuad Nassar yoldaşın yolunda yürüyeceğine ve emperyalizme, siyonizme karşı savaşta büyük başarılar kazanacağına inancımız büyüktür.

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

1. X. 1976

Kazanımları savunma sorunu

A. Saydan

Devlet Güvenlik Mahkemeleri tasarısının yasallaşmasının engellenmesi işçi sınıfının etrafında halkalanan bütün demokratik güçlerin ortak bir kazanımıdır. Bu kazanım, esasında büyük sermaye çevrelerinin, hükümetin faşizme tırmanmasını engellediği için elde edilen önemli demokratik bir haktır. Bu hak, her şeyden önce genel grev ve yığınsal, örgütsel direnme biçiminde beliriyor. Bir kere işçi sınıfı «grev ve toplu sözleşme» yasasının yasaklamasına rağmen genel grev hakkını, hem de DGM'ne karşı direnmek gibi, politik bir amaçla kullandı. Yani, yasaklanmış olan demokratik bir hakkını uyguladı. Kanundaki yasak duruyor. Fakat işçi sınıfı genel grev hakkını kullanma geleneğinin de temelini attı. Böylece genel grevi yasaklayan anti-demokratik maddenin kanundan çıkarılması ve genel grev hakkının resmen tanınması savaşımı da bir yandan başlamış oldu. Bu savaşım ergeç başarıya ulaşacaktır. Hiç olmazsa bugün artık ölü ve geçersiz bir duruma gelmiştir. Çünkü, büyük sermaye ve hükümet çevreleri yığınsal bir genel grev kaşısında çaresiz kalmış ve yasağı uyguluyamaz duruma gelmişlerdir. Bu da, anti-demokratik kanunlara, yönetimlere karşı yığınsal hareketin başarıya ulaştığını göstermekte ve yığınsallık niteliği, anti-demokratik, faşist tutumlara karşı başarının, gerici hükümetleri ve egemen çevreleri geriletmenin başlıca şartı olarak belirlemektedir.

Bu savaşımında elde edilen önemli kazanımlardan biri de, işçi sınıfının anti-emperyalist, anti-faşist ve demokratik hakları için savaşımında öncülük ve geniş emekçi yığınları örgütliyerek, toparlayarak demokratik hedeflere doğru yöneticiliğinin bir daha ve açıkça belirmesidir.

Bu konuda elde edilen önemli demokratik başarılarından biri de, işçi sınıfıyla TÖB-DER, TÖM-DER, TMMOB, Barolar Birliği, TÖTED gibi emekçi yığınları örgütleyen demokratik kuruluşların savaşta birbirlerine daha da yaklaşmasıdır. Böylece anti-emperyalist, anti-faşist, büyük sermayeye ve onun oluşturduğu hükümet ortaklığına karşı bütün demokratik güçlerin eylembirliği güçlendi, daha yüksek bir aşamaya ulaştı. İşçi sınıfının politik ve sendikal örgütlerinin öteki demokratik yığın örgütleriyle, demokratik hedefler doğrultusunda işbirliğinin artması çok önemli demokratik ve toplumsal gelişmenin ileri demokratik düzene ve oradan da sosyalizme geçmesini sağlayabilecek bir kazanımdır. Bu kazanımı daha da ileri götürmek, hattâ ortak bir plâtfoma oturtmak, ortak bir platform için de diyaloglar kurmak, forumlar tertiplemek sınıf savaşının bugünkü aşamasında zorunlu

Düzeltilme: 1976 yılının 10. sayısında, 825. sayfada aşağıdan yukarı 7. satırda kurulmaması sözü kurulması biçiminde basılmıştır. Düzeltir ve özür dileriz.

olan eylemlerdir. Ne var ki, bundan önce de belirttiğimiz gibi, ortak bir düşmana karşı, ortak bir hedefe ulaşmak için, ortak eylemin başarıya ulaşmasına rağmen (bunun sürekliliği uğrunda) çok sabırlı ve geniş kapsamlı politik bir eylem uygulamak gerekmektedir. Bu ortak eylemin zorlukları legal sosyalist akımların bazı noktalarında yoğunlaşıyor. Bazı TİP yöneticileri, işçi sınıfının öncülüğünde elde edilen ortak kazanımın pekleşmesi, güçlenmesi ve ortak bir plâforma oturtulmasını engellemek için ellerinden geleni yapıyorlar. Fakat hareket artık onları aştırmıştır. Bu yöneticiler hareketin kendilerini aştığının farkındalar. İçine kapandıkları olumsuz ve işçi sınıfına düşman politikanın dört duvarı arasında daha da hırçın, daha da saldırgan olmak eğilimini gösteriyorlar. Savaşımın bu aşamasında demokratik, anti-emperyalist güçlerin birliğini engellemek ancak burjuvazinin geniş stratejik hedeflerine hizmet etmek anlamına gelir. Bugünkü aşamada eylembirliğini engellemenin başlıca amaçlarından biri de TKP'ni bugünkü sınıf savaşımının dışında bırakmak çabalarıdır. Legal sosyalist parti yöneticilerinin bir kısmı, özellikle TİP yöneticilerinin bir kesimi bu çabanın içindedirler. Burjuvazi TKP'ne konan yasağı kaldırmamakta ayak dırıyor. Bu yasağı kaldırmak şöyle dursun Demirel hükümetini oluşturan politikacıların, büyük sermaye çevrelerinin komünizm ve TKP düşmanlığını günlük politika haline getirmek çabasında olduğunu işçi sınıfı ve kamuoyu açıkça görüyor. TKP düşmanlığı yapmak büyük burjuvazinin işçi sınıfını boşşz bırakmak politikasının paraleline düşmek gibi bir sonuç doğuruyor. İşçi sınıfının tek örgütü olmak iddiasında olan bazı TİP'li yöneticiler büyük burjuvazinin faşist yasaklarına sığınarak bu paralele isteyerek ve bir politik hedef olarak düşmekten de kaçınıyorlar.

Türkiye'de sınıf savaşı bu küçük esnaf «sosyalistlerin» esnaf hesaplarının çok ilerisinde ve geniş perspektifler açarak gelişmektedir. TKP sınıf savaşımını bu ölçülerle gözönünde tutmakta ve bu ölçülerin dışında kalan küçük burjuva «sosyalistlerinin» işçi sınıfının sınıf savaşımının dışına atıldıkları oranda büyük burjuvazinin stratejik, politik hedeflerine hizmet eder duruma düşeceklerine inanmaktadır. Sınıf savaşımının gelişmesi ve bazı TİP'li yöneticilerin tutumu bu inancı haklı çıkarmaktadır.

TSİP yöneticilerine gelince, bunların devrimci güçlerin birliğini kabul etmeleri ve ayırıcı görüşlere son vermeleri şüphe yok ki, olumlu bir gelişmedir. Fakat bu yöneticilerin proletarya enternasyonalizmi hakkında ileri sürdükleri iddialar karışıktır. TKP'ni vurmanın dolaylı bir yoludur. Bundan ötürü de tam birleştirici değildir. Emigrasyon sorununun enternasyonalizmle bir ilişkisi yoktur. Gerçek enternasyonalizmin her ülkenin işçi sınıfını Marksçı-Leninci ilkelere göre örgütlenmekten geçtiği doğrudur. Fakat bizzat Lenin'in ve bolşeviklerin bile terörden kadrolarını korumak için zaman zaman hatta uzun bir müddet için memleket dışında savaşmak zorunda kaldıkları da doğrudur. Sade Rusya'daki bolşevikler değil. Bulgaristan, Almanya ve Avrupa'nın hemen hemen bütün ülkelerindeki komü-

nistlerin, sosyalistlerin, sosyal demokratların, anti-faşistlerin zaman zaman kendi ülkelerinin dışında savaşmak zorunda kaldıkları tarihsel bir gerçektir. TKP, varlığıyla ve gizli örgütleriyle, açık, fakat tanınmamış militanlarıyla, kadrolarıyla memleket içindedir. Şunu da iyi bellemek gerek ki, mevcut partiler içinde, geride bıraktığımız yarım yüzyılda en çok kurban veren, kadroları kınlan TKP olmuştur. Burjuvazi her zaman TKP'nin bey-nine vurmak, onu kurmaylarından yoksun bırakmak taktiğini uyguluyagelmiştir. Bugün de durum değişmiş değildir. Bundan ötürü kadrolarını korumak için elinden gelen bütün tedbirlere başvurmak partinin hakkıdır. Sosyalistlerin, demokratik haklardan yana olanların ödevi, illegal çalışmanın bazı zorluklarını uyguladığından ötürü TKP'ni eleştirmek değil, TKP'ne, konan yasağı, TKP'ne karşı baskı ve terör yöntemlerini sürdürenlere karşı çıkmak, bu yöntemlerin kaldırılması için savaşmaktır. Çünkü faşist kanunlarla TKP'ne konan yasak, yalnız TKP'ni değil, bütün demokratik gelişmeyi köstekliyor. Aşırı gerici, şeriatçı, faşist akımların gelişmesi için elverişli bir zemin hazırlıyor.

• Solun boğuşmaları, çatışmaları, bölünmeleri büyük burjuvazinin, emperyalizmin stratejisine uygun bir oluşumdur.

CHP sorununu da bu çerçeve içinde ele almak gerekir. Bu partinin yöneticilerini gereği gibi kıymetlendirmek için Türkiye'de burjuvazinin ayırışmalarını yakından izlemek gerekmektedir. Burjuvazinin büyük sermayeci ve işbirlikçi kolunun sanayi burjuvazisi ve küçük burjuvazi ile olan çatışmaları, hep bildiğimiz gibi, zaman zaman kanlı boğuşmalar halini alıyor. CHP yöneticileri burjuvazinin sanayici ve küçük burjuva kolunun politik eğilimlerini temsil etme durumundadır. Fakat işbirlikçi burjuvaziyle tekeller dışı kalan burjuvaziyi ayıran kesin bir sınır yoktur. Burjuvazinin bir kolundan ötekine geçiş sürekli bir oluşum olduğundan böyle bir sınır çizmek olanaksızdır. Ama bu oluşum, tekeller dışı burjuvazinin varlığını da ortadan kaldırmaz. Bu burjuvazi de sömürgendir, sınıfsal çıkarlarına sıkı sıkıya bağlıdır, sosyalizme karşıdır. Ama toplumun gelişmesine, iç pazarın daha geniş ölçüde açılmasına, derebeylik kalıntıları ilişkilerinin kaldırılmasına taraftar, bu ilişkilerin faşist ve anti-demokratik tedbirlerle ayakta tutulmasına, taşlaşmış, kireçleşmiş eski yöntemlerin uygulanmasına karşıdır. Hatta önemli ölçüde memleketin yeraltı-yerüstü zenginliklerini ve işgücünü daha geniş, daha bilimsel ve modern bir sanayileşmeyle kendi hesabına sömürülmesine de taraftardır. Bu tutumlarıyla de objektif olarak emperyalizme, büyük tekeli ticaret ve montajcı burjuvaziye karşı olduğu gibi, bu burjuvazinin elde ettiği egemenliğe dayanarak ulusal gelire sahip çıkmasına, devlet organlarına yerleşmesine de karşıdır. Bu demek değildir ki, CHP'de tekelliler, yahut toprak ağaları tamamen etkisizdir. Hattâ zaman zaman otomotiv sanayiinde olduğu gibi bazı tekeller Demirel ortaklığına karşı CHP'ni destekler bir duruma gelmektedirler. Bu durum, bir bakıma da bizzat Ortak Pazar veyahut Amerikan tekelleri arasındaki

boğuşmanın Türkiye'ye yansımasıdır. Bu çelişkilerin içinde olan CHP yöneticileri temsil ettikleri burjuvazinin bütün zaaflarını taşımaktadırlar. Bundan ötürü bugün verdikleri sözleri iktidara geldiklerinde tutacaklarına dair elimizde herhangi bir garanti yoktur. Ama, genellikle temsil ettikleri burjuvazinin, yukarda da belirttiğimiz gibi, bazı objektif amaçları vardır ki, Türkiye'nin bugünkü koşullarında ileri bir adımdır ve bu amaçlar etrafında CHP ile diyaloglar kurulabilir. TKP, CHP sorununu bu açıdan ele alıyor, sol, demokratik akımların belirli, somut, anti-emperyalist, demokratik dönüşümler sağlama hedeflerinde bağlaşımlar kurmanın olasılığına inanıyor.

Bu satırları yazarken CHP'nin 23. Kurultay'a sunacağı belgeleri, özellikle program ve tüzük tasarılarının tam metni elimizde yok, fakat eldeki belgelerde CHP yöneticilerinin önemli bir tespiti yer alıyor: Türkiye kapitalist yoldan gelişememiştir. CHP yöneticilerinin bazıları bu tespiti, «kapitalist olmanın gelişme yoluna girme» gereğini belirterek tamamlıyorlar. Kapitalist olmanın gelişme yolunun geniş bir kapsamı ve anlamı vardır. Fakat her şeyden önce, büyük tekellerin, toprak beylerinin, büyük ihracat, ithalat şirketlerinin, bankaların büyük araçların egemenliğine son verilmesi ve ileri demokratik bir düzen kurulması ve bu düzende işçi sınıfının, emekçi halkın, orta tabakaların, ulusal burjuvazinin egemenliğinin kurulması anlamına gelir. CHP program taslağında bu anlama gelir kesin öneriler ve devrimci reformlar yoktur. Halk sektörü ile kapitalist olmanın yola gidilmesi öngörülmüyorsa, bu yöntem birçok gelişmiş kapitalist ülkelerde denenmiş bir yoldur. «Halk kapitalizmi», «İşçilerin yönetime ve sermayeye katılması» gibi yöntemler hiçbir zaman büyük tekellerin egemenliğine son vermemiş, aksine halkın, emekçilerin, işçilerin, esnafın birikimlerinin sermaye olarak büyük tekellerin eline geçmesi, dolayısıyla onların ekonomik, politik egemenliklerinin güçlenmesiyle sonuçlanmıştır. Bazı Arap ve Afrika ülkelerinin kapitalist olmanın gelişme yoluna girdikten sonra tekrar büyük yerli sermayenin, uluslararası tekellerin ve genellikle emperyalizmin etki alanına girmeleri, kapitalist olmanın gelişme yolunun bu biçimde belirsiz, soyut ve utopik bazı esaslara bağlanmalarının, egemenlik ve iktidarın burjuvazinin elinde kalmasının sonucu olmuştur. Bu konuda iktidar ve egemenlik iki esaslı şarttır. İktidar ve egemenlik, yahut ta yalnız egemenlik, büyük tekellerin elinde kaldığı müddetçe kapitalist olmanın gelişme yolunun tekrar büyük tekellerin egemenliğine dönüşmesi kaçınılmaz bir sonuç olarak belirlemektedir.

CHP program taslağında özgürlüğe de önemli bir yer verilmektedir. Hattâ, özgürlük mutlak anlamıyla ele alınmaktadır. Oysa mutlak özgürlük yoktur. Mutlak özgürlük, ancak komünist toplum düzeninde gerçekleşecektir. Mutlak özgürlüğün varlığı iddia edildiği kapitalist düzende egemen zümrelerin, sömürücülerin özgürlüğü çok geniş, sömürülenlerin özgürlüğü ise çok dar bir alanı kapsamaktadır. Toprak beyinin özgür olduğu yerde

marabacının, yarıcının, kiracının kurtuluşunu sağlayacak özgürlüğünden söz edilemez.

Büyük tekellerin, büyük sermayenin, emperyalizmin özgür olduğu bir ortamda işçi sınıfı ve emekçi halk, orta tabakalar, hattâ muayyen ölçüde tekeli olmanın burjuvazi için de aynı ilke geçerlidir. Sömürünün baskının sürüp gittiği her toplum düzeninde emekçi halkın özgürlüğü burjuva parlamentarizminin gereği olarak birkaç yılda bir sandık başına gitmek, büyük burjuvazinin egemenliğini tehdit etmemek şartıyla örgütlenmek ve bazı demokratik hakları kullanmak özgürlüğünden öte gidemez. Bu özgürlükler hiçbir zaman büyük sermayenin egemenliğini sarsmak ve devirmek ölçülerine varamaz. Burjuva parlamentarizmi ile büyük sermaye ve tekeller egemenliğinin devrildiği, ileri demokratik bir toplum düzenine ve sosyalizme geçildiği dünya tarihinde daha görülmemiştir. Bundan 44 yıl önce İsveç'te mutlak özgürlük sloganlarıyla işbaşına gelen sosyal demokrasi geniş emekçi yığınlarının ekonomik, politik olanaklarını birkaç uluslararası tekelin egemenliğine yöneltmekten ve onları güçlendirmekten başka bir sonuç vermemiştir. Sonunda sosyal demokrasi iktidarı, büyük sermayenin partilerine terketmek zorunda kalmıştır.

Özgürlüğü sınıfsal anlamıyla ele almak, gerçek yerine oturtmak anlamına gelir. Burjuvazinin özgürlük anlamı da sınıfsaldır. Burjuvazi özgürlüğü mutlak anlamıyla yalnız kendi sınıfsal çıkarları için uygulamaktadır. Girişim özgürlüğü, esasında sömürü özgürlüğü anlamına gelmektedir. Söz özgürlüğü, din, düşünce özgürlüğünde egemen zümrelerin egemenliklerini sürdürme çabası ağır basmaktadır. Kapitalist toplum düzeninde işçi sınıfının, emekçi halkın özgürlükleri zor ve zaman zaman kanlı bir sınıf savaşımı sonucunda elde edilmiştir. Bu özgürlükler işçi sınıfının savaşımı sonucunda elde ettiği haklar oranında kısıtlanmış olduğu halde, sermayenin insanı sömürme «özgürlüğü» önemli ölçüde kapitalist toplum düzeninin temelini teşkil etmek üzere sürüp gitmektedir. Bundan ötürü de kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve emekçi halk için, sömürü düzenine son vermek ve sosyalizme geçmek önemli bir sorun olarak durmaktadır.

Burjuvazinin ileri ve liberal kolunu ve tekeller dışı kalan kısmını kısmen de büyük burjuvaziye temsil eden CHP yöneticilerinin Türkiye şartlarındaki politik ve sosyal tutumları, tekeli kapitalizmin çıkarlarını temsil eden burjuvaziye kıyasla daha ilerdedir. Fakat CHP yöneticilerinin kendilerinin dışında kalan sol'a karşı tutumu, parti içindeki kuvvetler dengesine yakından bağlıdır. Genellikle partide tek başına hareket etmek, CHP dışındaki sol'la işbirliğine yanaşmamak eğilimi egemendir. Bu tutum Türkiye'de demokratik gelişmeyi güçlendirmez. CHP yöneticileri geniş bir tabana sahip bir parti olmanın verdiği büyüklük kompleksinden kurtulup ulusal ölçülere ulaşan ve memleketin demokratik gelişmesine yön veren bir politikaya varamıyorlar. Özellikle dış politikada (ki bunu iç politikadan ayır-

maya olanak yoktur) Atatürkçü ölçülere bile ulaşamıyorlar. NATO'nun, emperyalizmle bağlanan aşāalayıcı anlaşmaların dışında Türkiye'nin kalkınması için gereken bağımsız bir dış politikanın gereğini kavrayamıyorlar. Oysa kapitalist olmiyan kalkınma yolunun zorunlu olan unsurlarından biri de silāhlama yarışının dışında kalmak, emperyalizmin egemen liginden kurtulmuş, bağımsız ve tarafısız bir dış politika uygulamaktır. Kalkınmak ve kapitalist olmiyan bir yoldan kalkınmak için ulusal geliri emperyalizmin dayattığı ağır harp masraflarından kurtarmak ve ulusal savunma ilkesine dönmek şarttır. Ulusal savunma ile barışçı bir dış politika birbirinden ayrılmaz. Çünkü, çağımızın ulaştığı teknolojik düzeyde en güçlü savunma, genel silāhsızlanmayı sağlamak ve içten bir barışçı dış politika uygulamaktır. Bütün komşularımızla, bu arada Sovyetler Birliği ve Bulgaristan'la saldırmazlık ve karşılıklı yardımlaşma patkları imzalamak, Sovyetler Birliği'nin ekonomik, politik, teknik, kültürel yardımlarını daha geniş ölçüde sağlamak ve bu ülkeyle daha içten ilişkiler kurmak kapitalist olmiyan kalkınma yolunun koşullarından biridir. Bütün bunlar ulusal bir politika olduğundan bütün ulusal güçlerin eylembirliğiyle sağlanması, onun başarıya ulaşmasının garantisidir.

CHP dışındaki sol'un, daha doğrusu legal sosyalist akımların CHP politikası da bütün demokratik güçlerin anti-emperyalist, anti-kapitalist bir eylembirliğini sağlayacak durumda değildir. TIP yöneticileri uzun zaman ulusal burjuvazinin varlığını reddettiler. Burjuvazi içindeki ayrışmaları, tekkelci olan ve olmiyan burjuvazinin özelliklerini göremediler. Bunun için de CHP'ne karşı politikaları, burjuvazinin en gerici koluna karşı uyguladıkları politikadan ayrı olmadı. Hattâ, zaman zaman CHP'ni politik taktik bakımından ve günün koşullarına göre doğru bir şekilde destekleyen sendikaları CHP kuyrukçuluğu ile suçladılar. Son günlerde bazı TIP yöneticileri bu ayrışmayı farketmeye başladılar, fakat bunun kapsamı geçmişin hatalarını düzeltecek ve geniş bir cephe politikasını uygulıyacak ölçüde değildir.

Öteki sosyalist parti yöneticilerinde de CHP yığınının bir şeyler koparmak, hattâ bu parti içinde gurup çatışmalarını körüklemek gibi, bugünkü politik ortamda aşırı gericiliğin taktiğine yarıyacak ve onların iktidarlarnın sürüp gitmesini sağlayacak tutumlar vardır. Demirel hükümetinin terörle birlikte el altından bu çatışmaları körüklediği ve seçimlerde soldaki oyların bölünmesiyle iktidarda kalmayı planlaştırdığı görünen bir gerçektir. Demirel ve ortaklarının bu taktiği başarı kazandığı, yani hükümet bir yandan soldaki çatışmalarla, bir yandan da kanlı bir terörle seçimlerde yeni bir çoğunluk sağladığı takdirde, yeniden DGM ile, hatta daha da sert faşist tedbirlerle işçi hareketini, bütün sol akımları ezmeyi deneyeceğinden şüphe etmemek gerek. Bugün hemen hemen bütün üniversiteleri, yüksek okulları, eğitim enstitülerini terörü altında tutan Demirel ortaklığının seçimlerde daha kanlı bir terör uygulıyacağını bilmek ve seçimler-

den önce bu hükümeti ortaklaşa devirmenin yollarını aramak demokratik eylemlerin başında gelmektedir.

Demirel ortaklığı ile büyük sermaye çevreleri DGM konusunda uğradıkları yenilgiyi başka yollardan gidermek çabasıındadırlar. Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası (MESS) organı, hükümete grevlerin durdurulmasını, ücretlerin dondurulmasını, en az düzeyde tek ücret sisteminin uygulanmasını öneriyor. Hükümet ise, Meclise «Özel Koruma Örgütleri Tasarısı»nı sundu. Bu tasarının amacı, fabrikalarda, işyerlerinde, çiftliklerde patronların, hükümetin yerleştirmiş olduğu faşist komandoların durumunu yasallaştırmaktır. İşçi sınıfının fabrikalarda, işletmelerde, yeni üretim süreci içinde demokratik ve sosyalist fikirlerin mayalandığı, işçi sınıfının sendikal ve politik hakları için savaşımının örgütlendiği, TKP'nin ve sınıf sendikacılığının yerleştiği kaynağı körletmek ve baskı altında tutmaktır. Bu tasarı, faşist niteliği bakımından DGM tasarısından hiç de aşağı kalmıyor. Çünkü amacı, örgütlendiği, yığınsal olarak bulunduğu yerde işçi sınıfını vurmaktır, sindirmek ve böylece demokratik gelişmeyi önlemektir. Grevler, toplu sözleşmeler, işçi sınıfının direnişi, silâhlı komando birliklerinin tehdidi altında bastırılacak ve sömürü ve baskı düzenini daha rahatça sürdürme olanakları yaratılacaktır. Yani demokrasi ırmağının pınarı tıkanacaktır.

DGM'ne karşı savaşımı kazanan işçi sınıfı ve öteki demokratik güçler, Demirel hükümetinin «Özel Korunma Örgütleri Tasarısı»nın yasallaşmasını da engelleyecek güçtedir. Hattâ DGM'ne karşı verilen savaşım da yeni yeni deneyler elde edilmiş, bu deneyler demokratik savaşım için daha elverişli koşullar yaratmıştır. Bu tasarıya karşı savaşım daha yüksek ve daha bilinçli bir sınıfsal düzeyden verilebilecektir. Bütün sorun, DGM'ne karşı verilen ve daha eski savaşımlardan gereken dersleri çıkarabilmekte ve bundan önce olduğu gibi eylembirliğiyle, örgütlü olarak tasarının yasallaşmasını engellemeye koyulmakta ve daha şimdiden bütün demokratik güçler arasında diyaloglar, ittifaklar kurmakta toplanıyor.

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Sayın okurlar,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Biz bu istekleri elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okurlarımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Adreslerini değiştirenler, yeni adreslerini bize derhal bildirmelidirler.

Dergiye abone olmak ve diğer yayınlarımızı edinmek isteyenler adresimize bir mektupla bildirebilirler. Sonra Avrupadaki okurlarımız aşağıdaki adrese başvurabilirler:

1 Berlin 10

Postfach 100 229

West Berlin

Ödemeler şu konto numarasına yapılır:

Postscheckkonto 342 441

West Berlin

1. L. İ. Brejnev, «LENİN'İN 100. YILDÖNÖMÜ, SBKP'NİN XXIV. KONGRESİ, SSCB'NİN 50. YILI».
2. NAZIM HIKMET, BÜTÖN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır),
3. BİLİMSEL KOMÜNİZM,
4. LENİN (Biografisi),
5. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA
6. S. Üstüngel, «SAVAŞ YOLU» (3. baskı)
7. S. Üstüngel, «GÜNÖMÜZDE TKP»
8. S. Üstüngel, «GÖNEŞLİ DÜNYA».
9. A. Saydan, «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ»
10. A. Saydan, «YEDİ SOSYALİST ÖLKEDE DÖN-BUGÖN-YARIN»
11. A. Saydan, «SOVYETLER BİRLİĞİNDE 12 GÖN»

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozširovani tisku,
Praha 6, Thokurova 3, Czechoslovakia

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitap-
cılardan satın alabilirler:

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung

5100 Aachen

Löhergraben 4

Buchhandlung Ludwig Feuerbach

8600 Bamberg

Obere Brücke 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5070 Bergisch-Gladbach

Bensberger Straße 128

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

4800 Bielefeld

Feilen Straße 10

Progress-Buchhandlung

5300 Bonn

Oxford Straße 17

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3300 Braunschweig

Adolfstraße 1

Dein Buch Volksbuchhandlung

2800 Bremen 1

Richtweg 4

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6100 Darmstadt

Leuteschläger 3

Büchershop Angela Davis

4600 Dortmund

Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung

4000 Düsseldorf

Ackerstraße 3

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8520 Erlangen

Schiffstraße 5

Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4300 Essen 1
Viehofer Platz 14
Tat-Buchhandlung «Johanna Kirchner»
6000 Frankfurt/Main
Schumannstraße 56
Buchzentrum in der Goethestraße
6000 Frankfurt/Main
Goethestraße 56
Buchhandlung Walter Herbster
7800 Freiburg
An der Mehlwaage 2
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
6300 Gießen
Schiffenberger Weg 1
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3400 Göttingen
Burgstraße 24
Internationale Buchhandlung GmbH.
2000 Hamburg 13
Johnsallee 67
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3000 Hannover-Linden
Limmerstraße 106
Buchhandlung kollektiv GmbH.
6900 Heidelberg
Plöck 64a
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3500 Kassel
Werner-Hilpert-Straße 5
Kollektiv-Buchhandlung
2300 Kiel 1
Falkstraße 16
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5000 Köln
Fleischmengergasse 31
Buchhandlung Rosa Luxemburg
4150 Krefeld
St.-Anton-Straße 86

Bücherzentrum Süd-West
6500 Mainz
Bilhildisstraße 15
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
6800 Mannheim
U 2, 3
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3550 Marburg
Am Grün 56
Buchhandlung Libresso
8000 München 40
Türkenstraße 66
Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4400 Münster
Steinfurter Straße 15
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8500 Nürnberg
Weinmarkt 12a
Dein Buch Volksbuchhandlung
2900 Oldenburg
Am Damm 26
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8400 Regensburg
Glockengasse 7
Lenchen Demuth-Buchladen
6600 Saarbrücken
Nauwieser Straße 13
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5900 Siegen
Freudenberger Straße 18
Buchhandlung Hornung und Steinbach
7000 Stuttgart
Wilhelmsplatz 1
Buchhandlung W. A. Bastigkeit
5500 Trier
Lindenstraße 10
Friedrich-Engels-Buchhandlung
5600 Wuppertal-Elberfeld
Gathe 55–57

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
xx: Barış ve silâhsızlanma sorunları	841
<i>Friedl Fűrnberg</i>	
Çağdaş kapitalizmin çelişkileri	857
<i>Dezsö Nemes</i>	
Macaristan'da iktidar uğrunda verilen sınıf savaşımından bazı dersler	868
<i>Viktor Afanasiev</i>	
SSCB'de bilimsel toplum yönetiminin bazı görünümüleri	880
<i>Kurt Hager</i>	
Partinin ve halkın güvenilir pusulası	889
<i>Andre Vieuguet</i>	
Yığın hareketinin öncü rolü	899
<i>Michele Rossi</i>	
Halkın partisi sosyalizm savaşımında	908

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin Ürdün Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	917
<i>A. Saydan</i>	
Kazanımları savunma sorunu	918

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 30 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 5 lira